

VESTNIK

Murska Sobota, 21. november 1991 • Leto XLIII • Št. 46 • Cena 30 tolarjev

VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK
VESTNIK

Kako do stanovanja?
Ali je ceneje, če se zadolžite pri banki ali stanovanjskem skladu, ko boste kupili stanovanje? Pazite, da vas država ne pretenta pri plačilu prometnega davka in urejanju zemljiškoknjižnih prepisov!
Vse to v stanovanjski prilogi na straneh 21-28.

MURA IN GOSPODARSKE SANKCIJE EVROPSKE SKUPNOSTI

Ob 2 milijona mark mesečno?

Če je Slovenija morda še pričakovala, da jo bo Evropska skup-

nost pri napovedanih gospodarskih ukrepih izvzela, so se pričakovanja razblinila z objavo ukrepov v Uradnem listu, ki je izšel 15. novembra. Evropska skupnost je suspendirala sporazum o gospodarskem sodelovanju z Jugoslavijo, uvedla količinske omejitve uvoza tekstila, suspendirala ugodnosti iz splošnega sporazuma o trgovini in carinah ter pomoč, ki je bila dogovorjena v okviru programa pomoči Evropske skupnosti vzhodnoevropskim državam. Slovenija zaenkrat prišteva med neposlušne oz. nekooperativne republike po dveh merilih — ravnanje na bojišču in vedenje na pogajanjih, vendar obstajajo realne napovedi, da bodo te sankcije prizadevale Slovenijo samo do 2. decembra, ko se bodo sestali zunanji ministri ES. Z omenjenimi ukrepi so najbolj prizadeti tekstilci, še posebej šeststisoččlanski kolektiv Mure, ki večino svoje proizvodnje nameni izvozu.

»Mura je letos namenila izvozu več kot 90% svojih proizvodnih zmogljivosti, z njim naj bi služila od 120 do 125 milijonov mark.« Pravi Alojz Šadl, direktor izvoza. »Zato nas omenjeni ukrepi Evropske skupnosti še posebej prizadenejo. Ukrepi obremenjujejo tako klasični izvoz kot dodelavne posle, pri klasičnem izvozu so se carine povečale od 14 do 17 odstotkov, za dodelavo pa velja, da je carina odvisna od vrednosti materiala. Pri nekaterih Murinih izdelkih bi se tako carina lahko povečala tudi za 22 odstotkov. Izračunali smo, da nas omenjeni ukrepi stanejo do 2 milijona mark mesečno.«

Kljub ukrepom teče proizvodnja za izvoz v Muri nemoteno, izdelki so opremljeni z enakimi deklaracijami kot prej. Poleg velike

finančne obremenitve pa ukrepi prinašajo še drugo nevarnost. Čeprav tuji partnerji Mure čez noč ne morejo izločiti, pa bosta za njih v prihodnje zelo zanimivi Poljska in Madžarska, če bosta imeli brezcarinski status.

V Muri z velikim upanjem pričakujejo drugi december, ko naj bi bila Slovenija uvrščena med kooperativne republike in s tem izločena iz gospodarskih sankcij. Za pomoč in posredovanje pri zunanjih ministrstvih so se v Muri obrnili na številne partnerje v tujini, na združenje moških in ženskih konfektionarjev in neposredno na Bruselj. Nekateri Murini partnerji so povečane stroške pripravljali deliti z izdelovalcem, drugi pa ne.

V prihodnjem letu Mura načrtuje izvoz v višini 150 milijonov DEM, in to pretežno na tržišče Evropske skupnosti. Za zasedenost zmogljivosti se ne boji, če pa bodo ukrepi obveljali, pa bo vprašanje finančne obremenitve in dohodka izredno pereče. Svojo usodo polaga v roke slovenske vlade, saj je ta težak gospodarski problem izrazilo politični.

Še vedno pa je nejasno tudi vprašanje izvoznih kvot, ki jih je do sedaj dodeljeval Beograd. Mura se je o svojih kvotah poskušala sama dogovarjati v Bruslju, vendar zaenkrat brez konkretnih rezultatov. Količinske kvote za tekstil iz Jugoslavije obravnava tudi Uradni list Evropske skupnosti, iz katerega je razbrati, da bo uvoz iz jugoslovanskih republik limitiran, vendar tako, da ne bo prizadel lastnih potreb tržišča Evropske skupnosti, osnovno vodilo bodo namreč potrebe na trgu.

RENATA FICKO

Ob sprejemanju lastninske zakonodaje se je vnelo na političnem prizorišču. Stranke so se in se še brusijo, celo strokovnjaki so se še bolj razdelili.

Stanovanjski zakon pa sploh ni dvignil toliko prahu, čeprav ga lahko štejejo med lastninske zakone in je prvi uspel uzakoniti prodajo družbene lastnine. Brez velikih zapletov je zakon prehodil pot do sprejetja, kar pa niti ne preseneča. Če se vanj pogledimo, ugotovimo, da na osebni ravni ne prizadeva nikogar. Če ne pogrevamo krivice do

Pa si kupimo stanovanje (ali tudi ne!)

tistih, ki so delali in gradili družbeno lastnino, če zanemarimo, da ob prodaji gubijo tudi nekatera podjetja, zakon stanovalcev ne meče na cesto, daje jim dokajšnjo varnost, ob tem pa ponuja pot do lastnega stanovanja.

In kaj pomeni za prihodnost, prihajajoče generacije, kakšni bodo vsi odtenki njegovih zamisli? Lahko bi napovedovali, ampak zakon je tu, velja takšen, kot je, čeprav v teh negotovih časih za njegovo trdnost, obstojnost le ne moremo dati roke v ogenj.

Srž stanovanjskega zakona je torej ukinjanje družbene lastnine in prodaja stanovanj. Začela se je tako hrupno, s takšno ihto, da bi skorajda verjeli, da bodo v mesecu in kaj prodajalci razprodali ali kupci pokupili stanovanja. Ampak ne kaže soditi po prvih dneh, bolje je verjeti tistim, ki napovedujejo, da bodo stanovalci odkupili četrtno stanovanj.

Zakon, ki je zanimiv ne le po tem, da se je ob njem pojavila paleta špekulacij, ampak zaradi popustov na stanovanje, kupcev ne postavlja v enak položaj. Ni treba biti strokovnjak, da ugotoviš, da je z odplačevanjem na daljši čas negotovost velika, izničijo pa se tudi popusti. Ampak mora stanovalc, ki v nogavici nima toliko, da bi stanovanje plačal v celoti s 60-odstotnim popustom, a stanovanje vendar želi kupiti, izbrati drugo pot. Ugodnejša bi bila tudi pot na banko po posojilo za nakup stanovanja v celoti. Ampak banke razmišljajo poslovno, obresti pač ne smejo prinašati izgube, minister Miha Jazbinšek pa tu ne misli pomagati s subvencijo obresti. Računa na močan stanovanjski sklad, ki da bo sam kreditiral tiste, ki si urejajo stanovanjsko vprašanje.

Po vsem tem pa je odločitev za nakup stanovanja ali sploh stvarna možnost odkupa za mnoge stanovalce že težja. Dodatno pa jo bremeni še dolžnost vzdrževanja stanovanja in skupnih objektov ter zakonska dolžnost urejanja vpisa v zemljiško knjigo.

Majda Horvat

sijaj hrastnik

ugoden nakup SVETLOBNIH TELES

od 20. do 30. nov. '91
V PRODAJALNAH:

BLAGOVNICA DOM TEHNIKE
BLAGOVNICA Beltinci

CENE NIŽJE 30%

VELETRGOVINA

Petrovnik

VESTNIKOV avtomobil, stroji, sobno in stavbno pohištvo, skratka polna skrinja bogatih nagrad za naročnike in bralce!

RENAULT

je avtomobil, ki čaka morda prav na vas?

RENAULT 5 Campus + /5

POKROVITELJ: AGROSERVIS p.o.

MURSKA SOBOTA, Kroška 58, tel.: 21-630

servis prodaja in transport

VESTNIKOV KOLEDAR

- 21. november, četrtek, MARIJA
- 22. november, petek, CILKA
- 23. november, sobota, KLEMEN
- 24. november, nedelja, JANEZ
- 25. november, ponedeljek, KATARINA
- 26. november, torek, VALERIJ
- 27. november, sreda, ZIDRAVKO

Ob koncu tedna bo oblačno z občasnimi padavinami.

PREGOVORA
Sveta Kata sneg pred vrata. Katarine dan ne laže, če po sebi prosinu vreme kaže.

VREME

November
21. novembra bo dan dolg 9 ur in 15 minut.
21. novembra bo Luna v znamenju ščipa.

• In kako priti do Vestnikovih daril?
• Srečneže bomo izžrebali med naročniki.
• Če še niste NAROČNIK VESTNIKA, nam čimprej pošljite izpolnjeno naročilnico, ki jo objavljamo v vsaki številki Vestnika!

POLITIČNI BAROMETER

Čim dlje od Evrope

Evropska skupnost se ni vrgla puške v koruzo in vztraja pri nadaljnjem reševanju zapletene jugoslovanske krize. Predsedujoči mirovne konference lord Carrington je dobil nov mandat za posredovanje, zato se je z novim mirovnim načrtom znova mudil na ozemlju razpadajoče Jugoslavije. Po vsem sodeč bo temu načrtu težko oporekala celo Srbija, saj naj bi bila srbska manjšina na Hrvaškem pod nekakšno mednarodno zaščito. Varovale bi jo mednarodne mirovne sile. Enote jugoslovanske armade se bodo umaknile s hrvaškega ozemlja, potem pa bi pod mednarodnim nadzorom izvedli referendum, na katerem bi se Srbi na Hrvaškem izrekli, ali se želijo odcepiti ali pa ostati v okviru Hrvaške.

Po drugi strani pa je Evropska skupnost sklenila vprašanje ukrepov proti trgovskim sporom s prtim stranem proučiti tudi v varnostnem svetu OZN, kar bi morebitnemu splošnemu embargu vsekakor dalo večjo težo. V zvezi s tem so zunanji ministri Evropske skupnosti sprejeli deklaracijo o Jugoslaviji, v kateri so zahtevali, naj varnostni svet čimprej prouči razmere v Jugoslaviji in uvedbo gospodarskih ukrepov, zlasti prepoved pošiljanja nafte neposlušnim republikam.

Tako so vlade evropskih držav na zasedanju v Haagu Francijo, Veliko Britanijo in Belgijo ter članice varnostnega sveta OZN iz Evrope zaprosile, naj v okviru varnostnega sveta še pospešijo prepoved prodaje orožja Jugoslaviji ter uvedbo naftnega embarga. Dvanajstercica je tudi sklenila, da bo od varnostnega sveta zahtevala, naj čimprej prouči vsebino nedavnih zahtev sprtih jugoslovanskih strani za namestitve mirovnih sil Združenih narodov v Jugoslaviji. Predsednik varnostnega sveta, romunski veleposlanik Monteanu, je že opravil vrsto neformalnih posvetovanj v okviru svetovne organizacije, kjer so obravnavali jugoslovansko krizo.

Nesporno so gospodarski ukrepi proti neposlušni Jugoslaviji skrajno sredstvo Evropske skupnosti. Če le-te ne bodo dosegle prekinitve ognja, se bodo kot bumerang vrnile v obliki notranjega spora ES in predaji štafete Združenim narodom. Srbiji, ki je po rimskih sankcijah v zelo težavem položaju, je ubrala novo pot. Ker v Haagu njena argumentacija vojne na Hrvaškem in rešitve jugoslovanske krize nikoli ni bila deležna pretiranega razumevanja, kar bo verjetno tudi v prihodnje, se poskuša iz evropskih mirovnih »klešč« izveči z manevrom, ki je tvegan, vendarle pa pušča nekaj možnosti. Pustimo ob strani še kako pomembno podrobnost, kje naj bi bile nameščene modre čelade: na administrativni ali etnični hrvaško-srbski meji. Ta čas je veliko pomembnejše, da morebiten začetek razprave o modrih čeladah jugoslovansko problematiko avtomatično prenaša na Združene narode oziroma njegov varnostni svet.

Torej stran od Bruslja in Haaga in kar je verjetno glavni adut Beograda: v okolje, ki je integralističnim silam v Jugoslaviji bistveno bolj naklonjena kot nam vsaj malo bližja Evropa. Zdajšnje okoliščine pa žal niso v prid možnosti prihoda mirovnih sil na Hrvaško. Navsezadnje ozemlje nekdanje Jugoslavije ni več tako strateško pomembno, kot je bilo še med hladno vojno.

MILAN JERŠE

Takoj se vrni domov, bolje je biti glava družine kot Kadijevičev rezervist!

Priznanje decembra

V Bonnu so dali vedeti, da nemška vlada že pripravlja listino o priznanju Slovenije in Hrvaške. Z njenim osnutkom je seznanila parlamentarne stranke, priznanje pa bi razglasili v prvih dneh decembra. Da je po haaškem neuspehu priznanje obeh zahodnih republik najnujnost, je nakazal v intervjuju tudi lord Carrington. V mirovni prizadevanja za Jugoslavijo se je vključil tudi mednarodni Rdeči križ, ki je ponudil svoj sedež v Ženevi kot mesto za pogajanja.

Vukovar je padel!

Vukovar, ki je bil za Hrvate simbol odpora srbsko-armadni agresiji, je padel. Po poročilih hrvaških krogov in britanske televizije so mesto po ogorčenih uličnih spopadih zavzele elite vojaške gardne enote in teritorialna obramba Srbije. Po mnenju agencije Reuter ni več nobene vojaške poti, da bi Hrvaška še lahko rešila Vukovar.

O razrešitvi Markovića in Lončarja

Delegati zbora republik in pokrajin skupščine SFRJ so izglasovali nezaupnico predsedniku zvezne vlade Anteju Markoviću in zveznemu sekretarju za zunanje zadeve Budimirju Lončarju. Pred tem jima je podpredsednik predsedstva SFRJ Branko Kostić očital, da se v haaških pogajanjih premalo zavzema za jugoslovansko opcijo. Seje se tudi tokrat niso udeležili delegati iz Slovenije, Hrvaške in Makedonije. V skladu s poslovnikom skupščine se bo mandat Markoviću in Lončarju končal šele, ko bo tak sklep sprejel tudi zvezni zbor.

Srbski plebiscit po pričakovanjih

Plebiscit Srbov v Bosni in Hercegovini se je udeležilo okrog milijon in 400 tisoč ljudi, je sporočil Tanjug. Med njimi je bilo tudi okoli 50 tisoč pripadnikov drugih narodov. Povprečna volilna udeležba je nad 90-odstotna, v nekaterih občinah pa je bila celo stoođstotna. Po pričakovanju je bilo zelo malo takih, ki so glasovali proti življenju v skupni državi Jugoslaviji. Vodja Srbske demokratske stranke Radovan Karadžić je na tiskovni konferenci izjavil, da s tem plebiscitom lahko preprečijo odcepitev Bosne in Hercegovine od Jugoslavije.

V ŽARIŠČU

Čigav je Vukovar?

Gospoda Günterja H. časopisi, ki so poročali o njegovem podvigu, niso imenovali s polnim imenom, najbrž je tudi ime Günter izmišljeno. Mož je bivši vzhodni Nemec in ima zasebno gradbeno firmo. Časopisi pišejo o njem, ker se je po naročilu novih oblasti lotil demontiranja največjega Leninevega spomenika v nekdanjem Vzhodnem Berlinu.

Nemci odstranjujejo vse, kar je socialističnega. Na nemški način, s skrbnostjo. »Nekje bodo mogoče nekdanji spomenik znova postavili«, je rekel gospod z gradbeno firmo. Zato so njegove sestavne dele oštevilčili.

Začetek odstranjevanja so nekajkrat prestavili. Zaradi nasprotovanja prebivalcev sosesčine v kateri je stal 19 metrov visoki vodja oktobrske revolucije iz ukrajinskega granita.

V združeni Nemčiji nemški »vzhodnjaki« iz nekdanje socialistične države čedalje bolj sovražijo kapitalistične »zahodnjake«. Zdad nam odstranjujejo še naše spomenike, pravijo. To pravijo tisti, ki so se še pred letom z upanjem združevali s svojimi kapitalističnimi rojaki.

Delavci gospoda Günterja H. so se slednjič spravili k delu v spremstvu policije. Njegovega polnega imena časopisi ne omenjajo — zaradi njegove varnosti.

73. obletnico oktobrske revolucije je župan dotedanjega Leningrada dal počastiti tako, da je mesto znova preimenoval v Petersburg. Veliki knez Vladimir Kirilovič, poglavar carske družine Romanovih, je tega istega dne, ko se je izvedlo preimovanje, v svojem prvem govoru na ruskih tleh, s katerih je bila njegova družina pregnana vse od revolucije sem, obljubil, da bodo Rusi Japoncem vrnili Kurilske otoke.

3000 petersburških poznih vernikov komunizma je praznovalo letošnjo obletnico ob križarki Aurori, s katere je padel začetni strel za Leninovo revolucijo. Glasovi komunistov ob Nevi so bili pritrjano preteči. Nekdo je molel v zrak Leninovo podobo in vpil: Ne boste uspeli!

V čem ne bodo uspeli? V preimenovanju mesta ali pa v tem, da bi Japoncem vrnili Kurile?

Kako jim bodo to prepričali? Kaj je prevzelo gospoda Günterja H., da je pomislil na ponovno postavljanje spomenika?

Na evropski celine se nekaj kuha. Ne samo tam, kjer je do nedavnega vladal socializem. Samo brbotanje, ki se je zaslilo, ko so dvignili pokrovko s stare ideologije, je tukaj glasnejše. Nekakšne čudne strasti se čedalje bolj dvigajo in nihče ne more reči, da se »jugoslovansko besneje« ne bo sprostito tudi drugod. Balkan je vsezadnje kottiše norosti. Norost pa se rada širi. Nenehno išče svojo potrditev na tem svetu.

Če je to norost, kakšni so veliki iz katerih se napaja? So ideološki, nacionalistični ali samo gospodarski? Se nemški vzhodnjaki upirajo odstranjevanju socialističnih spomenikov zato, ker je bila prej zobna proteza cenejša? Ali pa zato, ker je stara ideologija iz njih v štirih desetletjih naredila narod z lastno nacionalno zavestjo in ponosom? Pa Petersburg in Kurili? Kaj bo morda čnejše, zgodovina ali ideologija?

Kaj pa če ne gre za norost? Kaj če je to najina pot zgodovine? So morda naši načini po katerih razlagamo krvave zgodovinske dogodke slepi za prihodnost? Kdaj v zgodovini je bilo pravzaprav že mogoče kaj predvideti? Potem ničesar tudi prepričati ne moremo?

S svojimi razlagami prihajamo vedno šele takrat, ko so besneča delovanja že za nami. Potem vidimo v njih učinke nacionalizmov, ideologij, gospodarskih interesov.

Prav, recimo da je tako. Kdo pa so potem tisti pobiti, ranjeni in osirotehi otroci na vaških bojiščih? So nacionalisti, ustaši ali imperialisti? Nikar naj nihče ne reče, da so samo žrtve vsega tega. Živa bitja, ki so samo žrtve nekakšnih -izmov. Ali ni to podlo? Kaj je mogoče razbrati z ruševin Vukovarja? Kako jih bodo upravičevali Srbi in kako Hrvati? Tako, da bodo eni dolžili ustaše in drugi četnike? Ali niso tudi že drugi pobijali otrok in rušili mest?

Vendar pa: čigave so danes vukovarske ruševine? Ali niso to tudi ruševine iz uganke o prihodnosti človeštva?

STEFAN SMEJ

Nova formula za mir?

Predsedujoči mirovne konference o Jugoslaviji lord Carrington je med obiskom pri nas svoje sosednike, in sicer hrvaškega predsednika Tudmana, srbskega predsednika Miloševića, generala Kadijevića in predsednika BiH Izetbegovića, seznanil z najnovejšo mirovno pobudo ES. Pogovore z hrvaškim in srbskim voditeljem je ocenil kot ohrabrujoče ter menil, da so možnosti za sklenitev premirja. Carrington je dejal, da mirovne sile, ki jih predvideva njegov načrt, ne bi smele biti na sedanjih frontni črti, marveč zlasti na območjih, kjer je nevarnost hrvaško-srbskih spopadov. Priznal pa je, da bo v nekaterih primerih težko oblikovati takšno tamponska območja, saj bi to lahko pomenilo mednarodno priznanje takih mej. Lordova živahna diplomatska dejavnost se je končala na sarajevskem letališču, kjer je med drugim izjavil, da sta nadaljevanje konference kot tudi morebiten prihod mirovnih sil odvisna zgolj od takojšnje ustavitve ognja na Hrvaškem.

Prizadevanje za mednarodno priznanje

Predsednik slovenske vlade Lojze Peterle in zunanji minister dr. Dimitrij Rupel sta bila na daljši skandinavski turneji. V pogovoru z visokimi finskimi predstavniki so jima povedali, da bo Finska upoštevala slovenske želje po priznanju in vključitvi v mednarodno gospodarske tokove in združenja, vendar pa bo glede uradnega priznanja Slovenije Finska sledila članicam Evropske skupnosti. Podobno razmišljajo na Danskem, kjer so slovenski delegaciji zagotovili, da si bodo prizadevali za ublažitev gospodarskih sankcij proti Sloveniji. Tudi Švedska je naklonjena priznanju Slovenije, kar ostaja le še vprašanje časovnekviranja za naše politične in gospodarske cilje.

globus

MOSKVA — Ruski voditelj Boris Jelcin je soglašal s sklepom ruskega parlamenta o razveljavitvi njegovega ukaza o uvedbi izrednega stanja v Čečeno-Inguški republiki. Tiskovni predstavnik je dejal, da Jelcin ni bil nikdar zagovornik nasilnega reševanja sporov.

HAAG — Tu je potekalo dvo-dnevno zasedanje zunanjih ministrov Evropske skupnosti. Na njem so sklepali o uveljavitvi evropske politične in denarne unije, o čemer bodo dokončno odločali voditelji držav ali vlad ES sredi decembra na vrhu dvanajstercice.

ZAGREB — Predsednik predsedstva SFRJ Stipe Mesić je varnostnemu svetu OZN poslal pismo, v katerem je zahteval, naj v Jugoslavijo pošljejo mirovne sile OZN v skladu z 42. členom sedmega poglavja listine OZN.

PARIZ — Zaostritev spopadov v Jugoslaviji so odločno obsodili tudi na zasedanju ministrskega odbora Sveta Evrope in pozvali vse strani k dejanski prekinitvi ognja in pogajanjem.

BONN — Šešla sta se nemški kancler Kohl in francoski predsednik Mitterand ter se pogovarjala o pripravah na uvedbo gospodarske, denarne in politične unije zahodne Evrope, dotaknila pa sta se tudi jugoslovanske krize.

PHNOM PENH — Princ Norodom Sihanuk se je vrnil v prestolnico Kambodže in tako končal okoli trinajstletno izgnanstvo. Hkrati je pod pokroviteljstvom OZN sprožil načrt o odpravi dve desetletji trajajočega konflikta v tej državi.

PEKING — Ameriški državni sekretar Baker se je mudil na tridnevnem obisku na Kitajskem. Baker je najvišji ameriški funkcionar, ki je obiskal to državo po tragičnih dogodkih leta 1989 na Tiananmenu, ko so se odnosi močno ohladili.

MOSKVA — Člani državnega sveta SZ so potrdili, da bo politična zveza subjektov nekdanje SZ vendarle ustanovljena. Imenovala se bo zveza suverenih držav.

globus

Bush obtožuje Gadafija

Ameriška vlada (hkrati pa tudi britanske oblasti) je obtožila dva pripadnika libijske obveščevalne službe, da sta 21. decembra 1988 povzročila eksplozijo Pan Americanovega jumbo jeta boeing 747 nad škotskim mestom Lockerbie. V eksploziji je umrlo 259 potnikov, smrt pa je na tleh doletela še 11 ljudi. Med potniki je bilo 189 Američanov. Ameriške oblasti zahtevajo od Libije, naj jim izroči obtožene, toda Libija zavrača obtožbe in trdi, da je za vso zadevo kvečjemu pristojno mednarodno sodišče v Haagu. Predstavniki Bele hiše je povedal, da so teroristične dejavnosti ves čas povezane z libijskim voditeljem Gadafijem. Predsednik Bush se posvetuje z drugimi državniki, po nekaterih govoricah pa naj bi Bushova vlada razmišljala tudi o »kazenski ekspediciji« zoper Libijo.

Bolni Husak se je pokesal

Bivši češkoslovaški predsednik in voditelj komunistične partije Gustav Husak, ki je bil prisiljen odstopiti v češkoslovaški »žametni revoluciji« pred dvema letoma, se je v bratislavski bolnišnici spovedal in pokesal za stare grehe. 78-letni Husak, ki je bolan že mesece, še vedno pa niso odkrili, za kakšno bolezen gre, je sam poklical trnavskega nadškofa, ki je opravil ta obred. Sicer pa je Gustav Husak postal predsednik po posredovanju varšavske zveze leta 1968 in se je obdržal na oblasti dvajset let, ko je v Pragi vladal eden najbolj strogih komunističnih režimov v vzhodni Evropi. Leta 1969 je postal tudi predsednik CK češkoslovaške partije. Te dni pa je Gustav Husak umrl.

Za izredni sklic varnostnega sveta

Francija in Velika Britanija sta zahtevali izredni sklic odprte seje varnostnega sveta OZN o jugoslovanski krizi, saj ta grozi, da bo prerasla v širšo krizo. Neuvrščene države, članice varnostnega sveta, pa so sporočile, da ne bodo podprle glasovanja o uvedbi naftnega embarga proti Jugoslaviji. Medtem pa je Bela hiša sporočila, da podpira prizadevanja lorda Carringtona za odpravo jugoslovanske krize, vendar pa še nima svojega dokončnega stališča glede morebitnega angažiranja mirovnih sil v Jugoslaviji.

»Upanje za rešitev je«

Odposlanec Združenih narodov za Jugoslavijo Vance je varnostni svet seznanil s svojo oceno razmer v Jugoslaviji in s pogovori, ki jih je imel v okviru prizadevanj za odpravo jugoslovanske krize. Dejal je, da se položaj v Jugoslaviji še slabša, kljub temu pa »upanje« v rešitev obstaja. Seveda ob pomoči mednarodnega posredovanja oziroma internacionalizacije problema.

JUGOSLOVANSKI PREBLISKI

Svet Srbiji pušča odprta vrata in se obotavlja z zadnjo potezo, ki ne vsebuje nobenih lepih rešitev, ampak bi le-te Srbijo spravile na kolena. Zato bo morala pristati na neko politično rešitev.

Delo, Ljubljana

Ozemeljsko popuščanje Sloveniji, s katerim bi Umag, Novigrad, Buje, Grožnjan in Buzet ločili od Hrvaške, je prevelika nevarnost za vsako hrvaško vlado. Slovenska vlada pa najbrž ne bo vztrajala pri novi meji, saj bi jo to oviralo na lastni poti v Evropo.

Nedjeljna Dalmacija, Split

KMALU CARINSKA IZPOSTAVA ZA BLAGOVNO CARINJENJE V LENDAVI

Močno obremenjeni mejni prehodi s Hrvaško

Po začetnih zapletih in nejasnostih je sredi oktobra promet čez mejne prehode s Hrvaško stekel kot hudournik. Že prej je bila povezanost med Medžimurjem in občinami ob Muri zelo tesna, zaradi zapor na cestah sredi Hrvaške pa so te povezave še bolj obremenjene. Na sedmih novih mejnih prehodih na meji s Hrvaško, ki so pod nadzorom Carinarnice Gornja Radgona, je vedno zaposlenih isto število delavcev kot pred mesecem, delovne razmere so skrajno neprijetne, saj nimajo nadstrešnic za carinjenje na prostem, niti miz, stolov in telefonov za normalno opravljanje dela v začasnih zapojnikih!

Najbolj obremenjeni mejni prehodi so Dolga vas, Petišovci in Središče ob Dravi. Z naslednjih števil bo najbolj očitno, koliko tovornjakov in avtobusov potuje čez območja občin Lendava, Murska Sobota, Gornja Radgona in Ormož. Na mejnem prehodu Gibina so zabeležili le 38 tisoč, v Razkrižju pa 40 tisoč potnikov. Promet je v glavnem lokalni. Že nekaj mesecev je mo-

čno obremenjen mejni prehod na meji z Madžarsko, to je mejni prehod v Dolgi vasi blizu Lendave. Oktobra je mejo prestopilo 72 tisoč potnikov, 7805 tovornjakov in 375 avtobusov. Cestnino, ki jo pobirajo le od naloženih tovornjakov, so pobrali v 1740 primerih, 1058 tovornjakov blaga pa so prijaviili za carinjenje. V Petišovcih, prav tako v bližini Lendave, je mejo s Hrvaško prestopilo več kot 229 tisoč potnikov (od 8. oktobra naprej), 3785 tovornjakov in 1131 avtobusov (slovenskih je bilo 406).

V Središču ob Dravi je mejo prestopilo 97 tisoč potnikov ter več kot 10 tisoč tovornjakov; od 2478 tovornjakarjev so morali pobrati cestnino, za 2000 pa izpolniti carinske prijave.

Poleg teh mejnih prehodov criniki nadzorujejo tudi železniške postaje v Lendavi in Ormožu. V Lendavi so pregledali 766 vagonov, ki so naloženi v glavnem z nafto, gnojili, pa tudi z živino iz tujine. V Ormožu so cariniki oktobra pregledali 11 868 vagonov, dnevno pa na postajo

prihaja in odhaja 76 vlakovnih kompozicij.

Meja in mejni prehodi še vedno niso urejeni tako, kot bi to zahtevali predpisi in razmere za delo uslužbencev carine, pa tudi

šola, pri špediterjih pa delajo to ljudje s končano trgovsko šolo. Našim delavcem bom naročil, da naj tisto deklaracijo, ki jo bodo na primer danes zavrnil, ponovno sprejmejo šele naslednji

Od 28. oktobra do 9. novembra so na Carinarnici Gornja Radgona zbirali vloge za sprejem v službo. Zaposlili bodo 51 carinikov, od tega največ s končano srednjo šolo (nekaj z višjo in enega z visoko); v dveh tednih pa so prejeli več kot 600 prošnji.

kot bi si to želeli potniki. Podjetja se pritožujejo zaradi dolgega čakanja pri blagovnem carinjenju, vendar upravnik Carinarnice Janez Sever zavrača takšne obtožbe na račun carinikov:

»Stranke mislijo, da če oddajo zadevo pri špediterju, da so jo že oddale carini. Pa ni tako! Vzrok za počasnost je neizkušeneost špediterjev. Imamo primere, ko moramo špediterju tudi po trikrat zavrniti zadevo, ker ni dobro izpolnil formularjev. To ni v redu. Na naši carinski izpostavi je zahtevana izobrazba visoka

dan! Podjetjem pa priporočam, da si sami organizirajo špediterjsko službo in zaposlijo človeka, ki bo opravljal ta posel strokovno, saj bodo tega človeka potrebovali tudi v prihodnje. Nista dovolj registracija za uvoz in izvoz in direktor tega sektorja, potrebujejo dobre operativce.»

Kmalu (mogoče že letos decembra) bodo organizirali blagovno carinjenje na mejnem prehodu Dolga vas, najverjetneje pa tudi v Središču ob Dravi. Še prej morajo dobiti zadostno število delavcev. Bernarda B. Peček

Republiška carinska uprava je vsem svojim enotam poslala naslednje uradno obvestilo:

ZADEVA: VNOS IN IZNOS SLT IN JUGOSLOVANSKEGA DINARJA

- Na podlagi sklepa Ur. list Republike Slovenije št. 17/91 in 21/91 pojasnjemo:
1. Domače in tuje osebe smejo iz Slovenije odnašati oziroma vanjo prinašati največ 5000 SLT.
 2. Domače in tuje osebe smejo iznašati iz Slovenije največ 5000,00 din tuje gotovine v jugoslovanskih dinarjih.
 3. Domače in tuje osebe prosto vnašajo jugoslovanske dinarje, ker se štejejo za tujo valuto.
- Za vsoto denarja (domačega in tujega), ki je dovoljena, ni potrebno nobeno bančno potrdilo o dvigu!

Štefan Smej

Stanovanja so brlogi

Najpomembnejše v stanovanju evropskega podnebja, vstevsi ti ste, ki ležijo ob mediteranu, je ognjišče. Tudi stanovanja v topljših evropskih krajih ne morejo brez njih. Pa naj se imenuje kakorkoli: kurišče, štedilnik, kamin, centralna kurjava, sončni kolektor, toplotna črpalka.

Sele ko so si stanovalci uredili ogrevanje, je bilo mogoče misliti na drugo opremo. Ko so si nekako zagotovili toploto v bivanjskih prostorih — to iskanje pa je ljudi najprej poginilo v brloge in toplota jim je potem vodnica skozi vsa zgodovinska stanovanja — so lahko mislili na videz stropov, tal, sten, vrat in oken. Vse dotlej so se morale te sestavine stanovanja na območjih z mrzlimi letnimi časi ravnati po toploti.

Kadarkoli so na to pozabili, se jim je maščevalo. Morali so si pomagati z vnašanjem stvari v stanovanje, ki si jih tam niso želeli. V Parizu je bila njega dni ulica z imenom Fourare, v kateri je stala Fakulteta za književnost in znanost. Beseda »fourage«, iz katere je izpeljano ime ulice, pomeni po francosko krma, klaja, isto, kar se polaga ozira poklada živini v jasi. Ulica je dobila ime po tem, ker so v predavalnici fakultete v zimskem času prekrivali tla s steljo, da slušatej in predavatej ni zeblo. Drug zapis pa pravi, da je mesto Pariz junija 1549 privedilo Katarini Medičejski pojedino — dvorano, v kateri so se gostili, pa je bila posuta z »nežnimi, dišečimi bilkami«. V takšnih mestnih sobanah je pač hladno še poleti. O zimi pa ni, du bi govorili, še za kraljevo mizo sta vino in voda zmrzovala v kozarcih.

Pozneje so se znašli, najbrž po zgledu izvenevropskih kultur, in so iz slame, hičevja in protja, ki so ga dotlej poleg tega, da so ga nastiljali po podu, palagali tudi ob stene, začeli plesti rogoznice

Tisti stanovalci, ki jim ni šlo za razkazovanje premoženja v stanovanjski opremi, so se s temi rečmi začeli ukvarjati šele takrat, ko je bil rešen problem ogrevanja. Tja do 12. stoletja ob steni ni bilo ognjišče. Stala so v sredini stanovanj, v kuhinji. Kamne ob steni so imeli najprej v Benetkah, od koder so se razširili vse tja do severnomorskih, moskovskih in atlantskih območij. Eden od virov navaja da se je pri premagovanju mraza v stanovanjih prelomilo tam okrog leta 1720. Dimne cevi se začnajo po tem letu kriviti in zadrževati v stanovanju, da bi iz njih pobrali čim več toplote, pojavijo se peči in štedilniki. Tako gre to potem vse tja do naših dni.

Vendar pa ne v enem toku, temveč v dveh. Kajti ogrevanje skupinskih stanovanj, teh »množičnih brlogov« — v nasprotju z zasebnimi, kjer je vsaka družina sama samcata obdana s trdovratnim mrazom, ki ga mora premagovati sama — je cenejše. V naših časih to že dokaj očitno pomeni, da je tudi bolj gospodarna in bolj ekološko. Kar je bilo seveda vedno, toda v preteklosti je bilo manj ljudi in manj stanovanj, pa več gozdov, več premoga, več nafte in več plina. Celotna stvar je bilo več, ker nam ga v naših časih kradejo vsi tisti dimi, ki smo jih s sežiganjem fosilnih goriv poslali tja gor.

Vsaka pametna država bi si zato morala zelo želeli, da bi čim več ljudi pristalo na življenje v skupnih stanovanjih, kjer je manj zasebnosti, zato pa bolj toplo. Država ima od tega samo energetske koristi. Državlani pa tudi. Ker jih je več na enem mestu in je okolje manj pozidano, imajo več prostega prostora, kamor lahko pobegnejo iz svojih brlogov. Predvsem iz tistih skupinskih!

Glede na to neizmisljivo korist ta država družbena stanovanja predrago prodaja, posojila za zasebno gradnjo pa je podarjevala z neumnostjo — brez določil za energetske varčne gradnje.

ZAKAJ TAKO?

Zapisniška podtikanja

Iz zapisnika z nedavne seje predsedstva občinskega odbora Socialdemokratske stranke Murska Sobota, ki je bila za zaprtimi vrati, lahko razberemo celo kopico kritik po dolgem in počez na račun občinske vlade. Očitajo ji, da ob veliki brezposelnosti ne daje izhoda iz težav. Med drugim je zapisano, da se član občinskega izvršnega sveta Drago Šifcar, ki je obenem tudi podpredsednik omenjene stranke, obnaša samovoljno in ne sprejema nikakršne kritike. Nezadovoljni so tudi z delom predsednika občinske vlade Ivana Obala in podpredsednika IS Janka Halba, ki bi se moral končno odločiti, če bo še opravljal to funkcijo ali pa bo postal poklicni republiški poslanec. Slišali smo tudi pripombe na račun neodločnosti podpredsednice izvršnega sveta Brigite Bavčar, ki da nima jasnih stališč do zgodnjih problemov v družbenih dejavnostih. Soboški socialdemokrati so celo predlagali, da bi lahko eno od podpredsedniških funkcij ukinitili in omenili, da bi to lahko opravljal Vlado Kerec.

Hkrati vzemo, da so vse stranke razen krščanskih demokratov nezadovoljne z delom občinske vlade, zato omenjajo možnost, da bodo posamezne stranke zahtevale odstop predsednika in omenjenih članov občinskega izvršnega sveta.

M. JERŠE

GORNJI PETROVCI

Pri ravnatelju se »zapleta«

Minili so časi, ko je šlo pri imenovanju ravnateljev šol v glavnem povsod dokaj gladko. Zdaj, ko imamo večstrankarski sistem, je marsikje v ozadju tudi več političnih iger. Zato je takšno politično življenje tudi zanimivejše. Nič več ni tako rekoč vnaprej znano, kdo bo izvoljen oziroma imenovan. Na to kaže tudi zgled OŠ Gornji Petrovci. Potem ko je moral odstopiti prejšnji ravnatelj Zdravko Horvat — očitali so mu več nepravilnosti — se je brž začelo zapletati, kdo ga bo nadomestil. Nazadnje je bil imenovan za vršilca dolžnosti ravnatelja predmetni učitelj na tej šoli Branko Sapač. Medtem je svet zavoda razpisal prosto delovno mesto ravnatelja šole in spet se je zapletlo. Prijavili so se trije kandidati (Sarka Breznik, Aleksander Ružič in Branko Sapač). Svet šole je sprejel sklep, da se imenuje za ravnatelja Branko Sapač, in zaprosil za soglasje še ustanovitelja, oziroma je svoj predlog naslovil komisiji za kadrovska in administrativna vprašanja. Volitve in imenovanje pri SO Murska Sobota. Potem ko se je komisija seznanila z vlogami kandidator in še z mnenjem Zavoda za šolstvo in šport OE Murska Sobota, ni sprejela odločitve o soglasju k imenovanju.

Trije člani so glasovali za Branko Sapača, ker so se ozirali na mnenje sveta šole, trije pa so bili proti, ker so bolj upoštevali mnenje Zavoda za šolstvo, v katerem je med drugim zapisano, da njegovo dosedanje pedagoško delo ne daje zadostnega jamstva za uspešno opravljanje funkcije ravnatelja. Večina njegovih sodelavcev pa meni, da je sedanj vršilec dolžnosti uspešen pri svojem delu in ga podpira tudi pri imenovanju za ravnatelja. Do razpleta bo očitno še zanimivo.

Jože Graj

Ob meji z Madžarsko je zdaj drugače

Pripadniki madžarske narodnosti iz soboške občine oziroma njihovi predstavniki so želeli te dni dobiti konkretne odgovore na več vprašanj, ki so povezana z njihovim življenjem in delom. Na večerščino narodnostne skupnosti so zato povabili kar najširši krog predstavnikov oblasti in tistih, ki sodelujejo pri oblikovanju narodnostne politike.

Kako bo z asfaltiranjem cestne povezave Hodoš—Domanjševci—Prosenjakovci—Čikečka vas—Motvarjevec, torej ceste, po kateri se vozijo učenci in nekateri učitelji v centralno dvojezično osnovno šolo v Prosenjakovcih?

Predsednik Izvršnega sveta SO Murska Sobota Ivan Obal je dal širšo informacijo po posodabljanju občinskih cest v občini in povedal, da so v programu posodobitve tudi odseki Berkovci—Domanjševci—Središče, Selo—Čikečka vas—Motvarjevec, Hodoš—Domanjševci in Ivanovci—Panovci—Križevci. Izdelani so že projekti in v postopku je podpisovanje pogodb. Kaj bo prišlo na vrsto, pa bo odvisno tudi od 10-odstotnega deleža, ki ga prej morajo zagotoviti krajevne skupnosti. Zato bi kazalo o tem čim prej pripraviti pogovore na terenu. Predsednik občinske vlade pa ni, denimo, če bi to lahko storil, prepovedal, da bi ljudje zbirali tuje do 6000 DEM za telefon, kolikor bo prišlo na nekatere naročnike na območju pošte Prosenjakovci.

Kdaj in kdo bo popravil most v Domanjševcih? Zakaj v zvezi s tem problemom nihče nič ne ukrene, so spraševali nekateri. Predsednik občinske skupščine Andrej Gerencér je dejal, da ni res, da

se nihče ne bi ukvarjal s tem vprašanjem, saj je občina že naročila predračun del, le-ta pa znaša kar 2 milijona tolarjev. To je precej denarja, ki ga v občinski blagajni ni mogoče kar tako zagotoviti. Ker je bil most poškodovan v času, ko so delavci Vodnogospodarskega podjetja Mura tamkaj izvajali melioracije, bo treba od njih terjati, da sodelujejo pri popravilu mosta.

Zakaj v osnutku odloka o reorganizaciji javnih vzgojno-izobraževalnih zavodov na področju osnovnega šolstva v občini ni zapisano, da je v Prosenjakovcih dvojezična osnovna šola, v Domanjševcih in na Hodošu pa dvojezični podružnični šoli? Odgovor: V predlogu odloka bodo to upoštevali. Medtem je to že realizirano. Enako bodo uredili tudi za vrtnice v Prosenjakovcih, Domanjševcih in na Hodošu.

Kako zagotoviti hitrejši razvoj in boljše možnosti za življenje ljudi ob meji z Republiko Madžarsko? Precej bodo k temu prispevale posodobitve cest ter širitev telefonskega in vodovodnega omrežja. Zaželeno pa bi bilo, da bi imeli domačini več lastnih pobud za črpanje sredstev iz sklada za pospeševanje demografsko ogroženih območij, kajti političnih tovarn in drugih objektov ne bo več možno graditi. Ker kmetovalce ogroža divjad, ki prihaja na našo stran v glavnem iz sosednjih gozdov na Madžarskem, je potrebno ta problem reševati skupaj z njimi. Če ne bo šlo drugače, pa nekateri predlagajo tudi zgraditev meje zaradi divjadi. In če je bila meja z Madžarsko prej zavora za hitrejši razvoj, so se zdaj razmere bistveno spremenili, kar bo morala upoštevati tudi republiška vlada. Jože GRAJ

OŠ Rogašovci ali Sveti Jurij?

Malokdaj se zgodi, da bi kateri od občinskih odlokov sprožil toliko »ugovorov« in polemik, kot je to prinesel predlog o reorganizaciji javnih vzgojno-izobraževalnih zavodov na področju osnovnega šolstva v občini Murska Sobota. Le-ta predvideva, da se bodo vse osnovne šole v občini organizirale s 1. januarjem kot samostojni javni zavodi, torej kot pravne osebe. Hkrati pa naj bi prišlo do preimenovanja, tako da bi se šole imenovala po kra-

mnenju poimenovanje po krajih ni najustreznejše in se v mnogih primerih ne uporablja. Tako imata pošta in krajevni urad Gornji Petrovci sedež v Šulincih, mejni prehod Gederovci pa v Sodiščinih itd. Če naj bo poimenovanje javnih zavodov in ustanov po krajih, kjer imajo le-ti sedeže, naj bo to dosledno v vseh primerih, se je glasila pripomba na zadnjem zasedanju zborov občinske skupščine. Občinska vlada pa kljub vsemu vztraja pri svojem predlogu, ker primeri drugih poimenovanj niso stvar tega odloka. Prav tako ni soglašala s pripombo, češ zakaj naj bi upravni občinski organ nadziral finančno poslovanje, ko pa imamo finančno organizacijo, ki to uradno opravlja — Služba družbenega knjigovodstva. Vendar, če je občina odgovorna za financiranje osnovnega šolstva, mora imeti tudi pravico do nadzora.

Glede pripombe, da naj se natančno določi, kako bo z vodjem Skupnosti zavodov, ki jo bodo ustanovili za opravljanje skupnih pravnih, kadrovskih, računovodskih in administrativnih del ter za pedagoško-svetovalno delo in organizacijo šolske prehra-

JOŽE GRAJ

Urejanje zdravstvenega varstva za tuje delavce

Takrat ko so se ustavili denarni pretoki med Slovenijo in Hrvaško, so bila ustavljena tudi plačila zdravstvenih storitev med republikama. Pri nas zaposleni delavci iz Hrvaške sicer niso ostali brez zdravstvenih storitev, morda pa bi do tega lahko prišlo, če ne bi prišlo do sklepa o pobožanju obveznosti med republikama. Izvršni svet Republike Slovenije je namreč izdal odlok o obveznem pobožanju obveznosti in terjatev med pravnimi osebami. Z ostalimi republikami pa ostaja možnost pogodb o cesiji, saj je iz Bosne in Hercegovine že prišlo nekaj tovrstnih predlogov za postavnost obveznosti. V Sloveniji pa so morali rešiti tudi problem plačila zdravstvenih storitev za begunce. Račune sedaj zbira za ministrstvu za zdravstvo, ter jih bodo poslali na Hrvaško. (mh)

KOMENTAR

Komu (še) verjeti?

Na bodočih volitvah bo imel slovenski volilec zelo težavno izbiro. Moral bo namreč izbrati med samimi »dobrimi« strankami in kandidati, ki bi se vsi dali »raztrgati« v dobro Slovenije, ne glede na osebni prestiž in prestiž stranke, kateri pripadajo. Žal pa zdajšnje odnose med strankami v parlamentu pa tudi znotraj vladajoče koalicije ter med volilnimi ljudmi v strankah najboljše označuje vulgarni srbski rek, ki pravi: »Ja držim tebe za čoveka, a ti mene za...!« V kriznem času, ko bi potrebovali učinkovito in enotno vlado ter razumevajočo opozicijo, da bi rešili Slovenijo pred gospodarskim razsulo in socialnim kaosom, pa se politiki žal gredo prestižne osebne in strankarske igrice za padec vlade in nove volitve.

Največji optimisti trdijo, da bodo priprave na nove volitve trajale najmanj šest mesecev; tega časa pa Slovenija nima. Bojazen, da bo komaj rojena samostojna Slovenija umrla v agoniji socialnih nemirov, stopa vse bolj v ospredje. Del prebivalstva se je že, potem ko je dodobra spoznal učinke nove vladavine in ko se ob naraščajoči revščini ni mogel prepoznati v njenih »zvzvišenih ciljih« pri ureditvi »tisočletnih sanj«, preprosto umaknil iz politike in javnosti v zasebno resignacijo. Drugi del pa je zajela kriza politične identitete, povezana tudi s tem, da so si stranke v prizadevanju, da bi »uprizorjale« Evropo, kar povprek navedale imena, ki imajo komaj kaj opraviti z njihovimi usmeritvami in početi.

Ko gledaš vse to strankarsko prerivanje, te mine, da bi še naprej ostal strankarski človek. Najraje bi se zapisal med anarhiste, če bi to kam peljalo. Na političnem turnirju se množica strankarskih vitezov dobesedno drena, da bi rešila Slovenijo. Slovenija pa ob strani joka in kakor Alenčica čaka svojega kralja Matjaža. Potemtakem kaže, da kljub prizadevanjem sedanje vladajoče koalicije in njene vlade brez sprememb v političnem vrhu ne bo šlo. To seveda ni presenetljivo, saj je v svetu tako rekoč pravilo, da zahteva vsako obdobje drugačne ljudi, kar je naše javno mnenje tudi hitro spoznalo!

Izhod iz slepe ulice so sicer čimprejšnje nove volitve, vendar je vseeno potrebno takojšnje ukrepanje. Demos lahko zamenja glavo, plavuti, rep ali celo telo vlade, saj ima v roki oblast. Zato bi bilo v tem trenutku najbolj modro, če Demosovi poslanci trezno premislijo o kritičnem položaju in izglasujejo nujno potrebno nezaupnico sedanji vladi. Notranje vrenje v različnih strankah, pozicijskih in opozicijskih, naravnost kliče k takšni rešitvi pat pozicije.

MILAN JERSE

DEMOS NA RAZPOTJU

Dogajanja na politični, natančneje na strankarski sceni, so v zadnjem obdobju skoraj nepredvidljiva, navkljub trditvi, da je začel Demos odmirati v tistem trenutku, ko je nastal. Že nekaj časa lahko ugotovljamo, da je Demos v resni krizi, zato so vse glasnejše prizadevanja po njegovi ohranitvi, čeprav vendarle ne za vsako ceno. Tega, ali še ima večino v parlamentu, za zdaj še ne vemo, vsekakor pa brez jasne večinske podpore ne more učinkovito opravljati svojega poslanstva. Nedvomno je Demos opravil pomembne premike v slovenskem političnem življenju, položaj Slovenije, ki je tik pred priznanjem in v težkem gospodarskem prizužju, pa zahteva stabilnost in energično ukrepanje, kar si je nemogoče predstavljati brez močne koalicije in s tem tudi vlade. Če Demosa vendarle ne bo možno utrditi, bo treba najti čim hitrejšo pot do novih volitev. Najslabše bi bilo pristajati na tihom umiranje ali nefunkcionalnost Demosa, zato se je treba v skrajnem primeru odločiti za zaključek njegove epizode; in to z odprtimi kartami.

Po drugi strani pa je res, da se politične stranke doslej še niso znale prav razvrstiti. Levica je po mnenju mnogih poznavalcev v krizi in še išče svoj prostor pod soncem, desnica pa prehitro dviga glavo. Očitno je za slovensko politično srenjo prišel čas vmesnih bilanc, ki naj bi posamezne stranke ali skupine poučile o njihovem položaju in možnostih, konkurenco pa naj bi preslepila. Kako naj si drugače razlagamo obče deklarativno obleganje političnega centra, medtem ko diagnoze »dežurnih agensov javnosti« govorično ravno o nasprotnem. Govorijo namreč o praznini v centru ter o čedalje jasnejši in manj spravljivi dvodolnosti našega političnega prizorišča. Struktura oblasti se namreč ni bistveno spremenila. To navsezadnje dokazujejo prizadevanja za koncentracijo vse oblasti v rokah novih oblastnikov, od katerih se nekateri niti ne pretvarjajo več, da jim gre za demokracijo, saj kot programsko geslo razglasijo »odpravljanje krivic preteklosti« ter »moralno prenavo« družbe in posameznikov, povezano s strogim spoštovanjem družbene in ideološke hierarhije. Če upoštevamo povedano, potem je jasno, da sprememba ob volitvah iz zornega kota strukture oblasti ni bila tolikšna, da bi zagotovila resnično spremembo režima. Razmere v opoziciji pa so žal podobne razmeram v vladnem bloku, le da opozicija ni koalicija, tako da imajo opozicijske stranke veliko več manevrskih prostorov. Vendar se je ob obeh neposrednih naslednjih nekdanjih družbenopolitičnih organizacij, SDP in LDS, lotila kriza identitete, predvsem zaradi heterogenosti članstva in podedovanih obrazcev v notranjem delovanju.

Neenormalnost političnega prostora kaže na nujnost korenitejših premikov, ki naj bi pospešili demokratizacijo politike in njeno večjo prepoznavnost v primerjavi s podobnimi evropskimi strankami.

Nevarnost, da Demos ostane brez večine
Politika ne pozna moraliziranja, ampak nekaj velja le razdelitev političnega vpliva in učinkovitost njenih odločitev. To, kar se dogaja v parlamentu, je neke vrste klinč, zaviranje in proceduralni boj. Nova slovenska republika, tako rekoč čisto zelena, kar zadeva njeno notranjo gospodarsko in pravno strukturo, si tega ne bi smela privoščiti. Bolj kot kdajkoli prej potrebujemo močno državo in vodstvo, ki bo lahko resnično odločalo. Nekakšen razkol v vladajoči koaliciji, ki smo mu priča, pa že močno pretresa slovensko politično prizorišče. Na to jasno opozarja tudi predsednik Demosa in Socialdemokratske stranke Slovenije dr. Jože Pučnik, ki se zavzema za energično ukrepanje, saj brez jasne večinske podpore v parlamentu ni mogoče delovati. »Če ne bo šlo več naprej po začrtani poti, naj se Demos dostojanstveno razide,« pa dodajajo Zeleni. »Zaradi razcepa pri slovenskih demokratih je prišlo prvič, odkar obstaja Demos, do neke krize in nevarnosti, da Demos nima več večine v skupščini. Če je temu res tako, je to potrebno na tiskovni konferenci povedati vse slovenski javnosti. Iz tega je treba izvleči tudi določene zaključke. Čeprav se o tem v Demosu še nismo pogovarjali, bomo s strani neodvisnih poslancev skušali dobiti potrebno število poslancev. Teoretično je možen dogovor z manjšimi opozicijskimi strankami, v poštev pa pride seveda samo Socialdemokratska unija, ki ima nekaj poslancev med neodvisnimi. Druga možnost pa je, da poiščemo čim hitrejšo pot do novih volitev, čeprav bo to zelo težavno, ker imamo še vedno stari zakon o volitvah.

Zdenka Vidovič

Lokalna samouprava po novem

V Svici spada lokalna samouprava v pristojnost kantona in je enonivojska. Občina je v tej državi edini tip lokalne samouprave. Okraji so le oblika administrativne decentralizacije, le dislocirane enote oblasti. Skupno je v državi 3100 občin, od najmanjše, ki šteje 12 prebivalcev, do največje s prek 600.000 prebivalci (Zürich) oziroma v povprečju z 2.000 prebivalci v občini. Lokalna oblast ima sicer številne pristojnosti, vendar so le-te manjše-ga pomena. V Franciji so lokalne oblasti pod močno kontrolo višjih organov in imajo le minimalno stopnjo samoupravnosti. Kot vidimo, je v svetu lokalna samouprava dokaj različno urejena.

KAKO SE JE RAZVIJALA LOKALNA SAMOUPRAVA PRI NAS

Slovenija se je kot nacionalna upravna celota oblikovala leta 1918 in 1954, ko je okrog ene tretjine njenega ozemlja in prebivalstva ostalo v Italiji na Primorskem, v Avstriji na Koroškem in na Madžarskem. Upravnopolično se je Slovenija znotraj pogosto spreminjala. V letih 1929—1936 so občine preuredili v okraje, od 1946. do 1952, so se oblikovali krajevni ljudski odbori in okrajji ter prve povojne občine. Po dokončni ukinitvi okrajjev leta 1963 so dobile občine svojo institucionalno potrditev z ustavo 1974. leta. Nastala je dvonivojska komunalna ureditev z republiko na čelu in občinami. Da tako postavljena lokalna skupnost ni najboljša, so dokazale dopolnitve, ki so vpeljale krajevne skupnosti, nekakšne »mini« občine in dopuščeno interesno združevanje občin v medobčinske skupnosti. Samouprava se je s tem preoblikovala v štirinivojsko. Vpliv občinske birokracije in njene samovlade je bil še vedno prevelik, čeprav smo z uvedbo krajevnih skupnosti stvari nekoliko demokratizirali. Tudi medobčinsko dogovarjanje ni prineslo željenih rezultatov in občine so še naprej ostale preveč zaprte v meje lastne lokalne samouprave. To smo občutili tudi v pomurski regiji. Sicer smo se samoupravno dogovarjali in sklepali skupne planske dokumente, vendar smo ostali pri izvajanju skupnih nalog pogosto preveč zaplotniški. Najbolj so to občutile regijske ustanove, zlasti zdravstvene.

Kako pogoste so bile spremembe v družbenopolitični ureditvi Republike Slovenije, kaže tudi pregled za občino Murska Sobota, ki smo ga za čas od leta 1945 najprej naredili na komiteju za družbeno planiranje in družbenoekonomske razvoj leta 1983. Na podlagi razpoložljivih statističnih podatkov in dobrega spomina dveh delavcev komiteja, danes že upokojena Marije Kuplen in Jožeta Klara, ki sta službovala v upravnih organih še v času okrajjev, smo z veliko vloženega dela dobili zanimiv pregled družbenopolitične ureditve občine Murska Sobota.

V prvih letih povojnega obdobja je bilo območje, ki ga danes pokriva občina M. Sobota, upravno razdeljeno na 72 krajevnih ljudskih odborov, organiziranih v okraj M. Sobota. V tem so bili 4 odbori na sedanjem območju občine Lendava. Okraj M. Sobota se je od 8. 9. 1945 do 24. 1. 1947 povezoval v mariborsko okrožje, od 25. 10. 1949 do 22. 1. 1951 pa v mariborsko oblast. Leta 1952 sta se okraj M. Sobota in Lendava združila v en okraj za Prekmurje, ki je pokrival 22 občin. Na območju Prekmurja so bile takrat občine: Beltinci, Bodonci, Bogojina, Cankova, Črenšovci, Dobrovnik, Gaborje, G. Petrovci, Grad, Križevci, Kuzma, Lendava, Mačkovec, Martjanci, M. Sobota, Polana, Prosenjakovci, Puconci, Rogoščevci, Šalovci, Tišina in Turnišče. V letu 1955 je ponovno prišlo do združitve okrajjev, in sicer se je okraj za Prekmurje združil z okrajem, ki je nastal leta 1952 z združitvijo G. Radgone in Ljutomer. Nastal je pomurski okraj, ki je zajemal 10 občin: G. Radgona, Lendava, Ljutomer, M. Sobota, Videm ob Ščavnici, Martjanci, Beltinci, Cankova, Petrovci—Šalovci in Grad. Leta 1958 so bile ukinjene občine Cankova, Grad, Martjanci in Videm ob Ščavnici. Leta 1962 so v Sloveniji ukinili manjše okraje, med njimi tudi M. Soboto. Z 20. 12. 1962 se je oblikoval okraj Maribor, v katerega pristojnost so spadale tudi pomurske občine.

(Nadaljevanje prihodnjé)

Strankarska bibavica ali razkol

Morda bi prek referendumu o volitvah zakonu lahko hitro prišli do take rešitve. Vse pa kaže, da bi do obletnice razglasitve rezultatov plebiscita vendarle lahko sprejeli novo slovensko ustavo, kar bi bil velik korak naprej,« je na pogovoru s soboškim socialdemokratom poudaril dr. Jože Pučnik.

Nesporno je, da je treba, neodvisno od prej navedenega, voditi državo po ustaljenih kolektivnih. Znano je, da socialdemokrati podpirajo vladni predlog zakona o lastninjenju, ki po njihovem omogoča, da se čimprej začne z reformo gospodarskega sistema. Ta zakon ima, kot navajajo, prednost, ker daje nekaj tako zaposlenim kot upokojenecem, kakor tudi vsem drugim državljanom. Med drugim tudi tistim, ki nimajo podjetij, recimo v zdravstvu, upravi in prosveti, je treba omogočiti razpolaganje z delnicami. Odločitev o tem, kateri model lastninjenja bo Slovenska demokratska stranka podprla, pa bo vplivala vsaj na prihodnjo sestavo Demosa, če že ne na njegov nadaljnji obstoj. Če namreč stranka ne bo podprla Umkove-Pleskovičeve-Sachsove zakonodajne različice, bo vlada v parlamentu izgubila večinsko podporo poslancev, kar zadeva izvedbo privatizacije. Ker pa naj bi projekt privatizacije pomenil tudi enega od še neuresničenijskih programskih ciljev Demosa, bi odtegnitev podpore vladnemu modelu pomenila tudi, da Demos v zdajšnji sestavi in s skoraj dve leti stari programom ne obstaja več.

Kdo ribari v kalnem?

Nesprejemljivo je seveda, da nekdo, ki je podpisal sporazum o Demosu, potem od tega nenadoma odstopi. V vsakršni koaliciji namreč veljajo določena pravila igre, ki jih morajo spoštovati vsi, sicer je vsa zadeva zgolj mrtva črka na papirju. Zanimivo je, ko demokrati zastopajo stališče, da po razcepitvi ne postavljajo nove stranke, ampak staro z nekaterimi vsebinskimi popravki, ki jih pač prinaša demokracija. »Narodnjaki«, kot radi poimenujejo del novoustanovljene Slovenske demokratske stranke, od katere so se ločili, pa so očitno v politični krizi, ker se iščejo svojo identiteto. Vedeti je treba, da je prav zaradi neto bližavnanega stališča demokratov do vladnega predloga zakona o lastninjenju propadel zadnji sestanek sveta Demosa, kakor zatrjuje njegov predsednik dr. Jože Pučnik.

»Kaj zadeva premik v levo, o katerem govori nova stranka demokratov, je to izgovor za druge reči. Prepričan sem, da je do razcepa prišlo zato, ker njeni dosedanjí predsednik dr. Dimitrij Rupel ni hotel pristati, da bi ga odstavili. Ta skupina je politično zdaj na suhem, to so generali brez vojske. Med njimi pa so zelo sposobni politiki, ljudje z velikim političnim ugledom. Toda, celo pravilo, da oni niso več v Demosu, ampak le znotraj prostora Demosa. Kaj je to? Naj povedo, kaj in kje so, ne pa, da ribarji v kalnem! Hočejo namreč živeti od kapitala Demosa, kolikor ga pač imajo, istočasno pa udrihajo po Demosu. In če še gremo koalicije, smo se obvezni dogovarjati z drugimi,« pripominja volilni Demosa.

Odgovarja mu novi lider narodnjakov dr. Rajko Pirnat, ki zatrjuje, da ni od ničesar odstopil. Dodaja pa: »Trdno vztrajamo v Demosu kot ena od osrednjih Demosovih strank. Temeljni programski cilji narodnih demokratov so v odločnem vztrajanju na odstranjenju vseh ostankov real-socializma, kakor tudi zavzemanje za narod kot zgodovinsko povezani skupnosti ljudi.« Če je socialdemokratska stranka res stranka centra, ki se približuje levi liniji in ima ambicijo, da postane tvorka levega centra v Sloveniji, je seveda drugo vprašanje. Po tistem, kar se je dogajalo zadnje čase s soboškim socialdemokratom, kjer so pojavljala velika razhajanja v vodstvu stranke in odsotnost pravega načina demokratskega dialoga, so dvomi v takšno opredelitev tolikanj večji. Zdi se, da Demos še vedno nastopa kot gasilec razvnetih političnih strasti, manj pa kot oblikovalec novega sistema.

Če se medsebojna obtoževanja v strankah, kar se navsezadnje zrcali tudi v pomurskem političnem življenju, prenašajo tudi na vlado in v parlament, potem je nekaj hudo narobe. Brez hitre rešitve nesporazumov in napetosti pa je nemogoče pričakovati tvornejše sodelovanje ob pomembnih političnih odločitvah, ki jih še čakajo.

MILAN JERSE

Obmurci pa od nikoder ne slišijo klica divjih gosi

Socialistična nagnjenost do dela utripuje globoko pod našimi pazduhami.

Zakoni so še vedno socialistični, samoupravni družbeni pravobranilci samoupravljajca komajda počasi odhajajo v penzije — v nizki starosti in s pokojninami, ki so za večkratno zajemano plačo.

Namesto SZDL imamo DEMOS, ali še bolje, zdaj imamo oboje: partije in partije obeh taborov, ki se med sabo razlikujejo samo deklarativno in kadrijo megle na politično pokrajino.

Vse je, skratka, bolj ali manj tako, kakor je bilo. No da, političnega pluralizma prej ni bilo, možnost samovolje in tudi dejanska delujoča samovolja je bila prej izrazitejša. Vendar pa je to principielna razlika, razlika med dvema političnima svetovoma. Nas pa tukaj ne zanimajo principi, temveč učinkovanje politične pokrajine. Ti učinki pa niso nič drugačni kakor so bili prej. Osamosvojen Slovenija? Državnost, neodvisnost od Beograda, srednjeevropska pripadnost? Kje pa vidite kaj takšnega? Jug nekdanje južnoslovenske države je v naših kitah, v naših ustanovah, gozdovih, na železniških postajah, vsepovsod.

Toda vrnimo se k naši pokrajini in jo preletimo. Recimo tako, kakor divje gosi. Najprej letimo čez zemljepisno pokrajino. Na jesen ponekod v tej pokrajini, ki je v zadnjih desetletjih z melioracijskimi izgubila več del svoje otočne vijugavosti, zrastejo hrički nekakšnih rjavosrebrno-zelenih grud. Sladkorna pesa.

Pojdimo zdaj še malo tja dol, na tla pokrajine. Ali še bolje, poniknimo malo pod tla. Zgoraj je torej sladkorna pesa in kupi odpadkov. Prsti v kateri so pesa in vse druge poljščine zrastle, pa je čedalje manj in čedalje bolj je izsesana. Pridelek, ki ga s ceno vsiljujejo kmetom, je iz zemlje izrpal skoraj vsa sladkost. Prstena sladkost se odceja tja proti Ormožu, v »čukrno fabriko«. Zemlja je vsa premešana z različnimi strupi.

Pitno vodo nam bodo zdaj scentralizirali. Drugače ne gre več. Medtem ko se na vse kriplje upirajo državni administrativni centralizaciji, so tukaj na lteh pokrajine primorani centralizirati neobhodno dobrotno. V vodi iz menda vsakega lokalnega vodnega zajetja so že kdaj, vsaj enkrat, namerili več nitratov kakor je dovoljeno.

Drugače, tako na zunaj, v zemljepisnem oziru, pa je pokrajina še kar za pogledati. V Prlekiji in v lendavskem koncu, pa tudi tu in tam po Gorickem, je ježasta. Tako, iz zraka. Kakor ježeve bodice štrlijo v zrak vinogradniški koli, kolci in stebriči. Pod njimi pa je naraseno ru-

Obmurski pokrajini sta vsaj dve. Ena je fizična pokrajina in vključuje Prekmurje ter Prlekijo, druga je politična. Politična pokrajina je takorekoč pokrajina v gorjem nadstropju. Nekdaj, takrat, ko je bila spodaj še baza, vse-naokrog pa uradni socializem, bi rekli, da je politična pokrajina del »nadstavbe«. Ta terminologija je nekoliko anahronistična, če pa gledamo na dejstva in se ne damo zapeljati zunanji simbolom, ni danes ne spodaj in ne zgoraj, ne pri delu in ne pri vladanju, nič drugače, kakor je bilo v onih dneh. V političnem in gospodarskem smislu je tukaj še vedno socializem.

meno trtno listje. Po drugod, tam, kjer se tisto kar štrli iz zemlje razcvete v vejevje, torej tam, kjer so gozdovi, pa je razsuto žareče listje bukovih dreves. Tamle spet pa je ozkolstna sivina vrbovih logov. Lepa pokrajina!

Toda pomislite: vse te lepote nihče ne plačuje! Bi morda porekel kak mrzloboči menežer, ki bi letel nad pokrajino in bi se mu ravno za hotelo, da o vsem kar iz letala vidi, razmislija kot o tržnem blagu. Kot o turistični ponudbi. Eh, da, pred letali je zdaj mir, letalske proge nad nami so zaradi vojne ukinjene, zato se to ne more zgoditi.

Kvečjemu kakšna divja gos bi lahko zavzdihnila kaj podobnega. Letos jih še, doslej, ko to pišem, ni bilo slišati.

Politični strank ne briga onesnaževanje, nimajo gospodarskih načrtov ne vizij.

STRANKE NISO KAKOR DIVJE GOSI

Klici divjih gosi so svarilni in bodrilni. Ljudje pripravite se, zima prihaja! Se sliši čez pokrajino, ko čezno letijo divje gosi. Storite čim prej, kar morate storiti! Nobeno naravno znamenje, noben naravni glas ne kliče tako kakor klic divjih gosi. Ko se oglasijo one, je časa še malo. Na drugi strani tega časa je sicer znova pomlad, govori tisto bodrilno v njihovem klicu — toda vmes je zima.

Kako je kaj slišati glasove v politični pokrajini? Kaj je za videti? Kaj počnejo politične stranke?

V glavnem se ukvarjajo same s seboj.

Preletimo pokrajino teh narcisov in se pri tem ravnajmo nekako po zaporedju, ki ga narekuje njihov uspeh na zadnjih volitvah v Prekmurju in Prlekiji.

KRŠČANSKI DEMOKRATI. V Turnišču jim je v soboto predaval predsednik slovenske vlade Peterle. Njihov človek. Na obmurskih tleh je njihova močelca »zemeljska« moč, ki jo črpajo iz uporabe imena »krščanski«, posebej izrazita. Najprej jih ni nikjer, potem se nenadoma od nekod vzamejo v velikem številu. V tej pritrjeni moči je tudi edini praktični učinek krščanskih demokratov v obmurskem političnem prostoru: klerikalni, nekdanji privilegirani levičarji se jih silno bojijo — in nemalokrat celo organsko sovražijo. Stranke s krščanskim imenom so v državah z demokratsko tradicijo običajne, tukaj v post-komuni-

stičnem političnem prostoru pa pritrivanje »krščanskega« imena povzroča izgubo pomembne sile. Ljudi združuje ime namesto programa. Program gospodarske desnice, ki bi ga po definiciji morali imeti krščanski demokrati, pa je tukaj pomembnejši od vsega. Peterle se nemara zaveda te politične nekonsistentnosti, tega izključno verskega nagona v stranki. V Turnišču je namreč izjavil: »Nikoli nisem v vladi poudarjal imena krščanskih demokratov...«

Za kaj pravzaprav gre? Gre za to, da se je okrog krščanskega etosa v obdobju vladavine komunizma nabiralo vse tisto, kar naj bi nasprotovale socialistični nemarnosti in neobgleni navezanosti na skrb države. Krščanski demokrati bi zato danes morali biti tisti, ki bi dajali glavne pobude na področju podjetništva. Večina prakticirajočih katolikov, ki so danes standardno tkivo stranke, je v času komunistične vladavine preždelo v političnem molku, v neke vrsti političnih katakombah. Brez predstodkov so uživali vse lagodnosti takratnega sistema. »Uživali so socializem« in se obnašali kot drobtinčarska buržoazija: znalsi so si skupaj svoja imetja in se izmikali slehernemu političnemu tveganju. Zato so zdaj v nekakšni samoblokadi, ker so brez prepričljivega moralnega in socialnega naboja. Iz njihovih vrst, kljub temu, da so za to nekako predloženi, ni mogoče kmalu pričakovati prepričljivih pobud za prevrednotenje delovne morale.

STRANKA DEMOKRATIČNE PREENOVE

To, da so soboški prenovitelji priredili martinovanje, je pomenljivo za to stranko. Grozi ji, da bodo njeni v resnici privrženi člani, ki se s stranko eksistencialno iskovetijo, v čedalje večji meri iz vrst lumpenproletariata. Stranka z nekdanj najmočnejšim potencialom namreč trpi zaradi neporavnanih pravčin. Kakor nam je zadnjič, ravno tako v Turnišču (!), povedal dr. Pučnik. Ne more napisati svoje zgodovine, priznati preteklih napak in postati dejanska socialdemokratska stranka evropskega formata, ker ji to preprečujejo generacijsko stari komunisti. Na določen način mu je, tako Pučnik, to priznal tudi sam vodja stranke C. Ribičič. Delovanje stranke se vzdržuje personalno pozicijsko. To pomeni, da se med zdajšnjimi prenovitelji kot najvišja moralna vrednota propagira vztrajanje v stranki, s čimer držijo v njej nekatere sposobne posameznike, ki

zasedajo vodilna mesta v gospodarstvu.

SLOVENSKA KMEČKA ZVEZA — LJUDSKA STRANKA. Stranka poka od prevelikega pohlepa po vplivu. Težišče izvajanja vpliva je v republiškem centru, zato je vsa pozornost tukajšnjega regijskega delovanja »nastrojena« vertikalno. Dejanskega vpliva nad kmeti tako nima kmečka stranka, marveč se fi kmetijskih zadrug, ki so v glavnem vključeni v socialistično stranko. Ti po svoje delijo bonitete, ki jih v republiških lobijih za kmečki stan izborijo protagonisti SKZ. Na terenu obstaja kmečka stranka samo nominalno, brez vrednostnega vpliva. Podobno kakor krščanski demokrati.

SOCIALISTIČNA STRANKA. Loteva se velikih tem, ki jih pač ne more spraviti do kosti in mesa, ker je prešibka. Podobno kakor pri komunistih je tudi vpliv socialistov personalno pozicijski. Svoje ljudi imajo na mestih, ki so ključna za transfer kmetijskih pridelkov in ustreznega repromateriala ter se tako okoriščajo z rezultati republiškega kmečkogolobija. Vse, kar ta lobi tam izsilil, višje cene pridelkov in kredite, prikazujejo kot svojo zaslug in posredno s tem kot zaslug stranke.

ZELENI. Živijo v samodopadljivosti zavesti, da so teme, ki so jih kot ekološki odprali že v času, ko so bili še alternativno gibanje in so se upirali gradnji neprimernih elektrarn na Muri, šele zdaj prišle do takomnomenovane velike politike. Gre za zapiranje TGA Kidričeveo, za razselitev velikih farm in sploh za prestrukturiranje gospodarstva. Če je to, kar počnejo mogoče imenovati politika, je njihovo politično delovanje minimalistično. Zaeli so vili gati tožbe proti onesnaževalcem in napoveduje se spor z inšpekcijskimi službami. V splošnem pa je tudi zanje značilna samoblokada — zaradi politično nepragmatičnega vodstva.

SOCIALDEMOKRATI

Edina preokupacija: obračuni znotraj stranke. LIBERALNODEMOKRATSKA STRANKA. To je »one women band«: poslanka Zdenka Vidovič se loteva regionalizma po ljubljanskem receptu. Dejavnost stranke s tem začne in neha.

SLOVENSKA DEMOKRATSKA ZVEZA. Nekateri iz te bivše stranke so se po njenem razcepju, v nasprotju s svojim intimnim političnim prepričanjem, iz črednega nagona zvrstili za najvišjimi vodiki stranke. Za Bavčarjem, ki je telesno največji, in drugimi iz DSS. Tisti SDZ-NDS se še formirajo.

Kaj je tukaj še za upati? Vsa ta da bodo kmalu nove volitve in bodo nad politično pokrajino prignale klicanje divjih gosi! Navsezadnje je potrebno imeti neki drilo.

STEFAN SMLIČ

Korenine krize niso v razpadu jugo tržišča

V teh dneh doživlja Elrad s svojimi 1300 delavci težke čase. Z letnim prajem jasnih tržišč, kamor je podjetje prodajalo 65 % svoje proizvodnje, je na dan izbrala kriza, ki je spodbujala že dalj časa. Ta čas je na čakanju 500 delavcev, za katere ne vedo, kdaj se bodo lahko vrnil na delo. Intenzivno skušajo povečevati izvoz, pripravili so tudi novo družino izdelkov in čakajo, da se bo tržišče na jugu zopet odprlo. Predvidevajo, da bodo poslovno leto sklenili z 21 milijoni evrov izgube. Razmere na tržišču so Elrad prisilile, da intenzivno razmislija o preustroju. Pripravlja projekt, ki naj bi optimiziral proizvodne in delovne resurse z razvojem in ustanavljanjem manjših firm s prilagodljivimi programi. Široki in cena, ki jih bo sedaj Elrad plačeval za zamujene priložnosti, bodo veliki. Prav zaradi tega bo potrebna podrobna analiza stroškov izgubljenih priložnosti, da se sedaj ne bi ponavljale napake v smislu nesmiselnega plačevanja stoječega drugega stroja ali neproduktivnosti, ki se tam, kamor želimo, ne da dvorčiti.

Kje so korenine krize, ki je sedaj izbrala? Prav gotovo v ekstenzivnem zaposlovanju manj kvalificirane delovne sile, kar si je Elrad lahko privoščil v letih svoje največjega razvoja kot proizvajalec izdelkov za jugoslovansko tržišče in množično porabo. Kot monopolist brez prave konkurence — s podobnim programom so se v Jugoslaviji ukvarjali samo trije: Iskra Vrhnika, Elektron Bačka Topola in Nikola Tesla — je imel proizvodnjo, ki je šla v neverjetne številke — 400.000 vtičnic, 80.000 strešnih anten, 300.000 kanalnikov, praktično razprodano. Za delo, kjer bi zadoščal en sam delavec, sta bila zaposlena dva ali celo trije. Zaposlovanje je bilo podrejeno proizvodnji in takratni politiki, ne pa razvoju in dolgoročnim potrebam domačega in tujega tržišča. V dobrih osemdesetih letih je bil tržni delež Elrada na jugoslovanskem tržišču več kot 75 %, z leti je padal in pristal na sedanjih 65 %. Če takrat bi ta padec moral biti zadosten razlog za alarm v smislu preustroja proiz-

vodnje, postavljanja diagnoze podjetju in ugotavljanju njegove senzibilnosti. Slednje v analizi cene in količinske prodaje, variabilnih oz. fiksnih stroškov, analize kupcev, izdelkov in selekcije le-teh.

Padec domačega tržnega deleža bi moral podjetje prisiliti v in-

ELRAD

tenzivno iskanje novih tržišč. Težko je verjeti, da se to ni dalo zaradi nepoznavanja tržnih poti ali anonimne blagovne znamke. Takrat je bil Elrad še v sistemu Gorenja in zaradi tega naštetih razlogi niso upravičeni. Bolj je verjeti, da izdelki tehnološko niso ustrezali zahtevnemu tržišču in da je bila cena tista, ki je Elrad izločila iz zahodne konkurence. Če si lahko na jugoslovanskem trgu v ceno vkalkuliral nekakost, nedelo in velike stroške ekstenzivnega zaposlovanja, se na zahodu to ne da. Cena na svetovnih tržiščih so uravnotežene. El-

rad je veliko izgubljal tudi pri vhodnih materialih, saj se je z reprodukcijskimi materiali oskrboval pri domačih (jugoslovanskih) dobaviteljih — to so predvsem jeklena pločevina, aluminij, baker, granulati, ki so imeli prav takšno kalkulacijo cen kot končni izdelovalci.

Zadnja leta se je Elrad srečeval tudi s precejšnjim odlivom pameti, odhajali so posamezniki z veliko znanja, ki so ga le redko integrirali v podjetje. Obdržali so ga zase. Zakaj? Podjetje jih ni dovolj spodbujalo, znanja ni nagrajilo. Brez posledic na trgu pa prav gotovo ni ostala razveza z Gorenjem, zaradi katere je moral Elrad določene podsistemске funkcije (izvoz) na novo razvijati.

RENATA FICKO

Carinska vojna — tokrat lokalna!

Zaradi carin in meja se je letos že začela ena vojna. Se bo tudi druga — tokrat lokalna? Njene posledice sicer ne bodo tako uničujoče, vendar pa bodo dolgoročno vplivale na gospodarski in družbeni razvoj večjega dela pokrajine.

Kar naenkrat bi vse občine ob meji s Hrvaško rade imele mejne prehode (po možnosti čim več) za cestni promet ter železniško carinjenje in carinske izpostave za blagovno carinjenje. Pa ne, da imajo tako radi carinike ali uniforme! Carinik je bil in bo manj priljubljen poklic. V preteklosti so le s težavo dobili ustrezne kadre za to službo, zato danes čutimo posledice, ki marsikomu gredo v nos: med cariniki je še vedno veliko zaposlenih iz drugih jugoslovanskih republik. Ko so pred slabim mesecem razpisali prosta delovna mesta za opravljanje te »neprijazne« službe, so v Carinarnici G. Radgona prejeli čez 600 prošenj. Vendar pa je to le posledica velike brezposelnosti in ne priljubljenosti.

Podobno je tudi s prizadevanji občin, da bi dobile čim več carinskih enot. Zavedajo se, kaj pomenijo mejni prehodi, blagovno carinjenje ipd. To pomeni predvsem povečan cestni potniški in tovarni promet, uničevanje cest, gneča na parkiriščih, več nesreč. Vendar pa pomeni beseda »carina« danes še nekaj: nova delovna mesta, izkoriščenost propadajočih objektov, več olajšav, morebiti prispevkov iz republike.

In tako so se po mesecu dni navideznega zatišja pojavile prve pritožbe iz obmejnih občin ob Hrvaški meji. Zakaj na mejnih prehodih delajo ljudje, ki niso iz tistih krajev? Zgradbe na mejnih prehodih so bile postavljene na črno, brez ustreznih dovoljenj. Mnogi so se tudi pritožili, da pri določanju mejnih prehodov republiški organi sploh niso sodelovali z občinskimi organi, zato so postavili prehode na manj prometnih točkah.

Najprej napadati, da si laže izboriš zaželjeno! Tudi občine, v katerih delajo cariniki iz gornjeradgonske carinarnice, so se pojavile s svojimi zahtevami, ki so bolj ali manj povezane z mejno in resničnimi potrebami. Lendava bi rada imela blagovno carinjenje prav v središču mesta — carinska uprava vztraja pri prostoru ob mejnem prehodu v Dolgi vasi. Ljutomer bi si tudi rad pridobil carinsko izpostavo (bolj po načelu: če imajo vsi, zakaj ne bi imeli še mi, saj smo tudi ob meji). Ormož pa ni zadovoljen, da želijo vse premestiti v Središče ob Dravi (poleg cestnega mejnega prehoda bo tam tudi železniško carinjenje), zato bi v mestu radi obdržali vsaj blagovno carinjenje. Pri tem opozarjajo na težave v turizmu, ki jih je povzročila prav meja s Hrvaško, saj so se preživljali predvsem s hrvaškimi gosti. In tako se je pojavila ideja: če v hotelu, vrednem 4 milijone mark, ne bo hrvaških gostov, naj bodo vsaj policisti in cariniki.

Lokalni problemi so se z novo mejo že začeli pojavljati. In vse bolj se nam zdi, da je tekmovalni (nasprotujoči) duh med občinami tem bolj močan, čim bolj se Slovenija osamosvaja in centralizira.

Bernarda B. Peček

O mešanem podjetju, kjer se ne cedita med in mleko

Tovarna polnilne opreme ali R & S

Tuji kapital le po kapljicah prihaja do podkapitaliziranih in nelikvidnih slovenskih podjetij. Zakaj, je črna. Če bi prihajal iz usmiljenja, bi ga bilo prav gotovo več. Vendar ga ni, ker priteka samo iz lastnega interesa. Krvavo ga potrebujemo, vendar — ali se bomo vdali in se v tem partnerstvu samo slabo prodajali ali pa bomo tudi sami poskušali iz njega izvleči maksimum?

V Radenski tovarni polnilne tehnike, ki je pred slabim letom dni postala mešana firma v navezavi z nemškimi partnerjem Steinelem, ni vse tako, kot bi moralo biti, tako kot je objubil podpis pogodbe, ki naj bi privabil partnerja z denarjem in predvsem tržičem. Tačas je na čakanju 36 ljudi od 230 zaposlenih delavcev, ki bodo, kot vse kaže, morali ostati doma šest mesecev. Po sicer zelo intenzivni proizvodnji vse leto sedaj v tovarni ni veliko delo, posledica nemškega partnerja končujejo, domačega trga ni, proizvodnja za tujino pa naj bi stekla v začetku prihodnjega leta. Vendar takrat nekoliko drugače, saj tuji partner pripravlja reorganizacijo proizvodnje za tuj trg po svojih merah in potrebah. Koliko ljudi bo ostalo zaposlenih v firmi R & S, bo v končni fazi odvisno od Radenske in velikosti poslov na slovenskem in prejšnjem jugoslovanskem tržišču.

V tovarni polnilne opreme in tehnike so domov poslali delavce, ki delajo v začetnem postopku proizvodnje, in tiste, ki delajo pri programu pralnih strojev, kjer dela ni. Tačas končujejo v proizvodnji dva kompleta paletizacije za firmo Steinel, proti koncu leta pa bodo odposlali še manjši stroj za nemško območje. Vakuum v proizvodnji želijo v tovarni izkoristiti za temeljito reorganizacijo firme, kjer se bo morala spremeniti tudi miselnost in se prilagoditi zahtevam in potrebam nemškega partnerja.

Reorganizacija po merah zahoda V tovarni se pripravlja reorganizacija po dispozicijah nemških firm in konkretnih potrebah nemškega partnerja. To, da je v tovarni, kljub nekajletnemu precejšnjemu odlivu kadra, zaposlenih preveč ljudi, v Radenski že dolgo vedo. In nemara bo prav zahteva nemškega partnerja po reorganizaciji, katere bistvo je zmanjšanje zaposlenih, ob tem, da mora osnovno vodilo firme — korektnost, kakovost in spoštovanje dobavnih rokov — obveljati še v naprej, Radenski v tem trenutku prišla zelo prav. Zadnji čas je, da se podjetje očisti, pravijo v R & S. Zelja Radenske, da bi presežek delovne sile prerazporedila v polnilnico mineralne vode, zdaj ne bo uresničljiva, saj je Mineralna voda z zaprtjem tržišča, kamor je prodajala 40 odstotkov svoje proizvodnje, še v večjih težavah. Po ocenah nemškega partnerja je v vseh fazah proizvodnje — od razčlenega sklepanja poslov do projektno-konstruktorske faze, priprave dela in izdelave končnih proizvodov — preveč zaposlenih. Koliko, ne ve-

mo, bo pa končno število delavcev odvisno od obsega posla v Sloveniji in drugih republikah, ki ga bo morala zagotoviti Radenska. Zaenkrat večjih potreb po polnilni tehniki v nekdanji Jugoslaviji ni, se pa bodo verjetno pojavile. Polnilno opremo za različne medije bo potrebovala Hrvaška, firma R & S pa potrebuje tudi Srbija, in to kot proizvajalca, serviserja in dobavitelja rezervnih delov.

Partner ni upravičil pričakovanj

Po hudih časih nekajletne krize, ko se je Tovarna polnilne opreme srečevala z velikim odlivom pameti, zahodnim tržiščem, ki je bil zanjo praktično nedosegljiv, z negativno izkušnjo kooperacijskih poslov z Winterwerbom, z zapiranjem domačega tržišča, kjer so polnilci raje posegali po kreditirani uvoženi opremi, in ko je bila edina vizija nadaljnega obstoja daljna Kitajska, je bila naveza s tujim partnerjem pravilna in je omogočala izhod iz začaranega kroga rdečih števil. Vprašanje pa je, ali je bil tuji partner pravilno izbran ali je v tovarno res prišel partner s svežim kapitalom, velikim znanjem, tržiščem in imidžem, ki bi ga zahod cenil in poznal. Nekam čudno zveni podatek, da je firma Steinel delničar v podjetju s tridesetodstotnim deležem ter 50% upravljaljskimi pravicami. Težko je ocenjevati, pravijo v Tovarni polnilne opreme, ali so bila njihova pričakovanja previsoka ali pa je odvedoval delničar. Ta se vse bolj usmerja v spretnega prodajalca in menedžerja, pričakovanega tehničnega znanja pa ni od nikoder. Dejstvo je, da bo Steinel iz tovarne iztisnil maksimum, za to ima vse možnosti, med drugim tudi močan vodilni glas, ali pa bo svoje sposoben iztržiti tudi TPO, pa je vprašanje. Prepustiti tehnični in tržni dikta tuju, je na dolgi rok prav gotovo polomija.

O posojilu, ki ga ni

Tudi letošnje leto, ne glede na to, da je mešana, bo firma R & S končala z rdečimi številkami. Malce čudno, če dela predvsem za izvoz, vendar tako je, če propade trg, ki bi plačal izvozne izgube, ki je požiral vse, kjer si lahko dobro novčič »šlamparijo«, nekakovost in kompenzirat nedelo. Ni pa tudi posojila, na katerega so v Tovarni polnilne opreme računali in ki bi ga v firmo moral pripeljati nemški partner. Ali zato, ker je Slovenija za nekatero še vedno preveč tvegano območje, ali pa zato, ker nemški partner svoje itak dobi?

RENATA FICKO

RAŠICA-BELTINKA

Plače višje za petino, vendar...

Čeprav so v beltinski Rašici dvignili osebne dohodke, ki so do sedaj znašali v povprečju 7.600 din, in so kar 42 odstotkov zaostajali za splošno kolektivno pogodbo, za 20 odstotkov, nezadovoljstvo delavcev ni splahnelo. Slednji dvig svojih osebnih dohodkov primerjajo z Muro, ki je v zadnjem mesecu plače svojim delavcem močno popravila. Zastoj je dokazovanje, da se tekstil in trikotarja ne moreta primerjati, zastoj dejstvo, da je Rašica v branži slovenske trikotarje po višini izplačanih osebnih dohodkov na prvem mestu. Zategovanje pasu delavcem na račun nizkih osebnih dohodkov in ohranjanja pozitivnega poslovanja močno podkapitaliziranega in nelikvidnega podjetja se tako nadaljuje, starim težavam pa so se z ukrepi evropske dvanajsterice pridružile nove.

Če je še na zadnjem zboru delavcev Beltinke pred dobrim mesecem kazalo, da se zaradi povečanega izvoza in tehnološke posodobitve tovarne delavcem obeta jasnejša prihodnost, je ta zaenkrat zamrznjena. V Rašici so namreč predvidevali, da naj bi imeli letos za 11 milijonov DEM izvoza, večina izvoznega denarja pa bi naj v firmo pritekla proti koncu leta. Kot vse kaže, bodo ukrepi Evropske skupnosti Rašičine načrte nekoliko prekržili, saj so zaradi njih izdelki tovarne na zahodnem trgu dražji za 14 do 15 odstotkov. Rašica ceneje izvažati ne more, saj je že sedaj delo pletilj podcenjeno. S tujimi partnerji se v teh dneh sicer dogovarjajo za delitev ali prenos povečanih stroškov, vendar je očitno, da bodo veliko izgubili ne glede na izhode pogovorov. Negotova je tudi usoda dogovorjenega posla za naslednje leto, ko bi naj Beltinka namenila izvozu dve tretjini proizvodnje, in tako izkoristila vzpon trikotarje, ki je po sedmih letih v Evropi znova aktualna. Izvozni posli, ki naj bi nadomestili izgubo jugoslovanskega trga, na katerega je bila Beltinka močno vezana, so negotovi. Rašica jih polaga v roke slovenske vlade, ki naj bi jih poskušala vrniti v stare okvire. Na težak finančni položaj podjetja pa vplivajo tudi bančne obresti za posojila, ki jih je podjetje najemalo kratkoročno. Ta sedaj znašajo okoli 30 milijonov tolarjev mesečno, več kot izdelek Rašice za mesečno plačo.

Velike težave na domačem in tujem trgu so v Rašici nekoliko upočasnile tudi preoblikovanje podjetja, s katerim bo Beltinka postala d.o.o. Kot vse kaže, so pomisleki večine delavcev o upravičenosti takšne organizacije, v kateri bo Beltinka d.o.o. v d.d. Rašica, prisilili vodilne, da pospešeno ugotavljajo svoje notranje zmožnosti in potencialne, ki zagotavljajo samostojno življenje podjetja.

RENATA FICKO

Novi izdelki Elrada

Na tiskovni konferenci holdinga Elrad so novinarjem predstavili družino novih izdelkov, ki so jih v podjetju pripravili za proizvodnjo in tržišče. Proizvodnja je pod naložbo v prvi polovici letošnjega leta v višini 2 milijonov DEM, kar je skler polovica načrtovanih sredstev, ki so jih v Elradu nameravali vložiti v razvoj. Vsi novi izdelki imajo ateste nemške zvezne pušče, z njimi si v Elradu obetajo, da bodo lahko prišli na zahodno tržišče. To je nova sobna antena z izredno spadljivim dizajnom in vrhunskimi karakteristikami, stičnice, ojačevalci za hišno distribucijo, vgrajeni kompleti za neposredni satelitski sprejem in nova družina pretvornikov, pri kateri so doseženi ugodni rezultati glede na zunanje stroške in konkurenčnost.

R. F.

Bomo spet kaznovani?

Politične strasti kaznujejo slovensko gospodarstvo. Kaznovala so ga skozi petinštiridesetletno zgodovino, niso mu naklonjene tudi v letu osamosvajanja.

Je že res, da suverenost nihče na svetu ni dobil zastonj, in prav tako je res, da okolje do tistega, ki se odcepi, nikoli ni bilo prijazno in ne naklonjeno.

Z razglasitvijo suverenosti smo želeli presekat nenehno slovensko zaostajanje in izgubljanje tega gospodarstva, ki je vedno dajalo več, dobivalo pa manj. V tej želji je visoka cena, ki jo plačujemo za politično in gospodarsko osamosvojitve, pravzaprav majhna, če jo bomo znali spremeniti v naložbo, ki bi morala enkrat tudi v tem delu sveta prinašati dobre poslovne rezultate in dobiček.

V tej smeri je razumeti tudi glase poziv Gospodarske zbornice Slovenije, da za slovensko gospodarstvo izvoz pomeni preživetje, da je na tem področju potrebno prilagoditi slovensko zakonodajo evropski ter zaščititi podjetja pri zunanjetrgovinskem poslovanju. Ali bomo zaradi političnih strasti kaznovani tudi sedaj, ko se želimo približati Evropi, njenim gospodarskim merilom in vrednotam?

Verjamemo, da ne, tako se sliši po Evropi, tako napovedujejo naši vodilni. Gospodarstvo pa je tiho in čaka. Čeprav razum govori, da gospodarski ukrepi močnih dvanajstih nikakor — po teh merilih, ki ločijo poslušne ali kooperativne od neposlušnih ali nekooperativnih — ne morejo prizadeti Slovenije, ne daje nobenih izjav. Pričakuje uradna tolmačenja teh ukrepov, ki bodo pokazala, ali smo Slovenci dovolj »prijdni in poslušni«, da tokrat ne bomo kaznovani.

Predno bo v Evropi padla odločitev, bo negotovost naš sopotnik. Čeprav mlini resnice in pravice po navadi zmeljejo tudi nekaj krivice, se to v tem primeru ne bi smelo zgoditi.

Čeprav morda malo nespretno, pa vendar se borimo na pošten način, ki ne ogroža nikogar, samo za svoje najosnovnejše pravice. Boj za boljši jutri nima nobene zveze z balkanskimi strastmi in sovraštvi.

RENATA FICKO

Občutek prave vožnje.

- HONDA CIVIC HATCHBACK 1,4 GL
14.782 DEM in 112.680 SLT
- HONDA CIVIC HATCHBACK 1,6 i
18.116 DEM in 138.000 SLT
- HONDA CIVIC SEDAN 1,4 GL
15.595 DEM in 120.000 SLT
- HONDA CIVIC SEDAN 1,6 i
18.188 DEM in 140.000 SLT
- HONDA CIVIC CRX 1,6
19.698 DEM in 150.000 SLT
- HONDA ACCORD 2,0 i
23.695 DEM in 190.000 SLT

Cena se spremeni glede na tečaj japonskega jena.
Carinski stroški so obračunani na osnovi L DEM = 13 SLT
Omejeno število vozil tudi za SLT

DOBAVA TAKOJ

PRODAJA: **AC** AUTOCOMMERCE
MURSKA SOBOTA, Kocljeva 5, tel.: 21-830, 21-758

Poslaščeni servis: DRANKO FIOK, Črna vas, tel.: 21-489

SKROMNA IZBIRA DRAGEGA SADJA IN ZELENJAVE V POMURSKIH TRGOVINAH

Namesto kruha — kvas in moka

Kako visok ali nizek je življenjski standard ljudi, ugotovimo najhitreje v trgovini z živili. Le nekaj časa moramo opazovati gospodinj, s čim polnijo nakupovalne košarice! Namesto cele štruce kruha kupijo le polovico; so cenejše posebne klobase iz Pomurke ali iz Emone; bomo imeli tudi danes za kosilo solato ali pa le ob nedeljah, kje bi lahko kupili poceni jabolka?

Takšna je podoba v večini pomurskih trgovin. Večkrat se sprašujem, le kako gre trgovinam na vasi, kjer ljudje ne kupujejo niti kruha in mleka? Sicer pa je to že druga zgodba, kajti prav zaradi »neuspevanja« družbenih trgovin so se na podeželju pojavile številne zasebne trgovine na drobno. Te uspevajo, kajti zasebniki znajo najti cenejše blago.

Izbira blaga v pomurskih trgovinah se je močno poslabšala po pretrganju poslovnih odnosov z Vamo Varaždin; čeprav čutiljo pomanjkanje novih zalog blaga iz južnih mest že nekaj mesecev, pa tako kupci kot prodajalci pogrešajo predvsem lepo pakirano in cenejše sadje in zelenjavo, brezalkoholne pijače in mlečne izdelke. V kar nekaj trgovinah že dva meseca nimajo masti (svinjske) in margarine, slaba je izbira keksov, paštet in gotovih jedi, zmanjšuje se prodaja kruha in povečuje prodaja moke in kvasa.

Trgovci tamajo, da ne počnejo nič drugega, kot spreminjajo cene, saj se le-te spreminjajo vsak teden; v zadnjih tednih so se cene živil zvišale za 11,3 odstotka, samo od uvedbe slovenskega tolarja dalje pa za 18 odstotkov. Po podatkih iz nekaterih trgovin naj bi se prodaja živil zmanjšala od letošje pomladi za 30 odstotkov, v zadnjih mesecih pa za polovico. V samopostrežni trgovini Blagovnice v Murški Soboti pogrešajo predvsem boljše in cenejše izbiro sadja in zelenjave. Pred osamosvojitvijo so ga dobivali iz Vame Varaždin in Brodke. Sedaj jim večino povrtine dobavljajo Povrtina Maribor, Panonka in zasebniki. Najcenejšo dobijo od zasebnikov (z njimi lahko tudi »handlajo«). Klobas je čedalje več — pa tudi s čedalje višjo ceno, že dva meseca nimajo svinjske masti, nekatere gospodinj pa pogrešajo predvsem gotove jedi (npr. 29. novembra), margarine in večjo izbiro paštet. Poslovodja Branko Verež je še povedal: »Cena dela svoje. Prodaja se predvsem cenejše blago, tudi pri salamah izbirajo cenejše. Prodaja kruha je zaenkrat še normalna. Sveže mleko stane pri nas 18,40, mleko s 3,2 od-

	Murska Sobotica			G. Radgona		Lendava	Ljutomer
	Blagovnica	Zelenjava	Trznica	Sloga (POT.)	Univerzal	Vesna	
jabolka	44,50	30	40	54	30,90	30,90	
jab bio	27	—	—	—	—	—	
nepšlje	—	25	—	—	—	—	
banane	90,50	60	80	86,40	86,40	81	
pomaranča	—	73	—	73	59,50	76,90	
limone	98,20	100	100	93,70	103	107,90	
kivi	243,40	150	180	232,30	231,70	242,90	
grozdje	148	140	70	141,20	141,20	148	
mandar.	129,40	100	100	87—123,50	123,50	—	
endivija	50,60	30	50	—	49,80	30,90	
radič	70,10	60	—	189,10	189,10	—	
krompir	10	6	10	6	9	5,60	
zelje	16,50	10	15	18	16,20	12,90	
rd. zelje	29,20	27	30	35	35	27—42	
ananas	222,40	—	—	—	292,30	240	

V ponedeljek, 18. novembra, smo povprašali po cenah sadja in zelenjave na nekaterih prodajnih mestih v Murški Soboti, Gornji Radgoni, Ljutomeru in Lendavi. Povsod so potožili, da jim močno manjkajo hrvaški dobavitelji. Cene so visoke, izbira slaba. Uvožena povrtina (npr. kivi, radič) je kakovostna, vendar precej dražja od domače.

stotka maščobe v tetrapaku pa 39,90 (TMP Murska Sobotica) in 39,30 (Ljubljanske mlekarne).

V primerjavi s Šopingom imajo v Blagovnici mnogo večjo izbiro sadja in zelenjave (jabolka, biojabolka, pomaranče, limone, banane, kitajsko zelje, grozdje, solato, krompir, hren), vendar pa smo v Šopingu videli da imajo 3-kilogramske posode s svinjsko mastjo (stanejo čez 290 tolarjev) in štirikilogramske posode masti zasebnika Franca Pertocija (330 SLT). Tudi v lendavskih trgovinah nimajo svinjske masti, margarine (le uvožena za namaz) in keksov. Kupci pogrešajo predvsem Kraševke izdelke in kavo Franck. Poslovodja Univerzalove samopostrežnice Stefan Žerdin je o ponudbi sadja in zelenjave povedal: »Manjka nam ponudba Vame iz Varaždina, ki je imela svoje blago lepo zapakirano in tudi do 20 odstotkov cenejše. Sedaj dobivamo pridelke s pomočjo Povrtine Maribor, pred dvema tednoma pa smo začeli sodelovati tudi z zasebnikom Mitevom iz Murske Sobotice. Obljubljal je cenejše in uvoženo blago, vendar do sedaj od nas še ni prišlo kaj dosti tega. Slab standard ljudi najbolj opazimo pri prodaji kruha — mi prodamo zadnje čase manj kruha in več moke ter kvasa. Veliko je tudi pomanjkanje svežega svinjskega mesa. Pred 1. novembrom smo dobili v trgovino le 25 kilogramov svežega mesa.« Mercator Sloga iz Gornje Radgone je prav tako nezadovoljen z oskrbo s sadjem in zelenjavo, poleg tega je dobavitelj Povrtina Maribor mnogo dražji od Vame. V trgovinah primanjkujejo (bolj ali manj) izdelki Kraša in Podravke, pogrešajo pa predvsem cenejše in kakovostne izdelke Gavriloviča. Tudi v Sloginih trgovinah ni masti, od margarine pa je le uvožena za namaz. Če ni denarja, kupujejo kupci le tisto, kar potrebujejo. In če tega ne dobijo v svoji trgovini, se bodo znašli in poiskali tam, kjer pač je. Očitno pa družbenim trgovinam še vedno ne gre tako zelo slabo, da bi sami iskali cenejše izdelke. Raznim izdelovalcem testenin, ki so si že izborili svoj prostor na policah trgovin (čeprav niso cenejši) se bodo kmalu morali pridružiti tudi drugi zasebni izdelovalci in pridelovalci sadja in zelenjave.

Zaradi njihove ležernosti imajo korist le zasebni trgovci, ki znajo in hočejo poiskati cenejše dobavitelje in nekoliko znižati marže, samo da bodo cenejši kot drugi.

Bernarda B. Peček

ZASEBNA STANOVANJSKA GRADNJA

Stanovanjski zakon ne ureja le lastninskopravnih razmerij v večstanovanjskih hišah, upravljanih, stanovanjskonajemnih razmerij ter lastninjenja, ampak se z njim določajo tudi pogoji za pomoč pri pridobitvi stanovanj, nazadnje pa so z njim urejene tudi naloge občin in republik na tem področju.

15 LET DO HIŠICE

V mislih imamo tako imenovani Nacionalni stanovanjski program. V interesu vsake države, pa tako tudi naše je spodbujanje stanovanjske gradnje, čeprav imajo graditelji šestkrat občutek, da država dela narobe: z davki na gradbeni material, na zemljišča in tako naprej naj bi zavirala razmah stanovanjske gradnje. Zlasti v zadnjih nekaj letih, ki jim pravimo krizna, je marsikaj zamrlo, pa tako tudi gradnja stanovanj. Mnogi ljudje namreč komaj zmorejo denar za preživljanje, kaj šele za naložbe v trajnejše dobrine, kar zasebno stanovanje prav gotovo je. Sicer pa tudi v dobrih starih časih ni šlo gladko, kajti statistika ugotavlja, da v Sloveniji zasebnik gradi stanovanje v povprečju 15 let. Pomeri, da je le malo »izbrancev«, ki si lahko privoščijo novo stanovanje »na ključ«, saj jih pretežna večina dela v lastni režiji.

VEČ DELA ZA PRAVE GRAD-BENIKE

Ker je tako in ker v Pomurju večino zasebnih stanovanj gradijo po vaseh in na obrobju mest (želimo si pač hišico v cvetju), so bile dobrodošle stanovanjske zadruge. Razen Murske stanovanjske zadruge iz Murske Sobotice so vse ostale v glavnem izdajale svojim članom naročilnice, na podlagi katerih so potem kupovali gradbeni material brez plačila prometnega davka. Tarifne postavke za posamezne vrste materiala so sicer različne (od 26,5 do 33,5 odstotka), vendar je ta oprostitev dobro dela in marsikomu pomagala, da je z gradnjo napredoval. Kaže pa, da bo v novem letu drugače, saj graditelji z naročilnicami niso bodo več oproščeni plačila davka. Brez plačila prometnega davka naj bi material kupovali in ga vgrajevali družbeni in zasebni gradbeniki, ki tako utegnejo postati konkurenčni šušmarjem. Najbrž bodo potlej usahnile številne zadruge, ki v pravem pomenu besede to sploh niso bile. Za zdaj še ne bismo plati zvona, saj ustreznega zakona o prometnem davku še niso sprejeli.

DO NOVEGA LETA PO STAREM

Stanovanjske zadruge pa so vendarle veliko pripomogle. Menda smo obiskali vse, ki delujejo na območju Pomurja, pa zato pogledimo, kaj smo zvedeli. Za zdaj še poslušamo in informacije, ki vam jih bomo natresli, bodo morda za koga (še) koristne.

V Ljutomeru smo se pogovarjali z Ireno Stefanec, ki predstavlja ptujsko stanovanjsko združenje Kocka. Vanjo je včlanjenih 600 graditeljev, od tega 110 z območja Ljutomera in okolice. Vpisnina je 150 tolarjev, provizija, ki jo združenje zaračunava za svoje stroške, pa je 2 odstotka od zneska računa, vendar le tedaj, če je gradbeni material kupljen v poslovalnici Lesa Ptuj, recimo v skladišču v Logarovcih. Če pa član zadruge gradbeni material kupi v skladiščih oziroma trgovinah drugih podjetij, potem je provizija 4-odstotna.

ŽABJAK: SAMO NAROČIL-NICE

Zvonko Žalik pa je vodja poslovalnic stanovanjske zadruge Žabjak s Ptujem. Z njim smo se pogovarjali v poslovalnici v Ljutomeru. Kaže, da je to mogočna stanovanjska zadruga, saj ima kar 4600 članov, poleg tega pa ima nekatere lastnosti pravih združenj. Torej ne izdaja zgolj naročilnic, ampak je organizirala stanovanjsko gradnjo do tretje faze na območjih Maribora in Ptuj, s tako pobudo pa ni uspela v Ljutomeru na parcelah blizu Usnjarne, ker ni pridobila zemljišča oziroma se je pojavila domača zadruga Tabor. Nedvomno pa je zadruga Žabjak pomagala najmanj 500 graditeljem iz Prekije, dejno tudi iz Prekmurja. Svojim članom je pač izdajala naročilnice in z njimi so lahko (in še) kupovali gradbeni material, za

Težka pot do hišice v cvetju

Pomurske stanovanjske zadruge v negotovosti • Kaj početi, ko njihove naročilnice ne bodo oproščale prometnega davka • Bo sprejeto prehodno obdobje?

»manipulativne« stroške pa je treba plačati 5-odstotno provizijo. Zadruga bdi, da zadržniki svojih pravic ne bi zlorabljali. Gre za kontrole na kraju samem, pa tudi v pisarni, saj nekdo, ki je že vrsto let član, zdaj (iz preventivnih razlogov) ne more več dobiti naročilnice za opeko. Hiša namreč že stoji.

tolarjev oziroma v okviru kreditne sposobnosti posojilojemalca. Tu naj še dodamo, da je finančno pomagala tudi konkurenčna zadruga Žabjak, ki je brezobzretno posojala denar za pogoje za pridobitev posojila v banki. V tem primeru gre seveda za manjše zneske.

V RADGONI 3 ZADRUGE

V Gornji Radgoni pa imajo kar 3 stanovanjske zadruge! Stanovanjska

kar tri stanovanjske zadruge (Radgona, Žabjak in 92). Prvi dve smo že spoznali, za stanovanjsko združenje Ptuj pa naj povemo, da je pristopnila le 500 dinarjev, provizija pa je »dampingska« — le 2 odstotka od zneska na račun za blago, kupljeno prek te zadruge. Nobena od teh združenj ne daje posojil.

150 STANOVANJ V ČERNELA-VCIH

V Murški Soboti deluje od 1984 leta Murska stanovanjska zadruga. Njen upravnik Ivo Gerencar nam je povedal, da so jo ustanovili predvsem zaradi gradnje na strnjem območju Černelavcih. Za to območje je zadruga pridobila zemljišča, jih dala komunalno opremiti (ceste, kanalizacija, dovod, elektrika, kabelska televizija). Zadržniki so postopoma zgradili 150 zasebnih stanovanjskih hiš. Do končne tretje faze gradnje (streha) je bila lastnik stanovanjskih hiš zadruga, potem pa so jih s pogodbo o prenosu prenesli na posameznega zadržnika, to pa je tudi vključeno zemljiško knjigo. Zadržnik pa je od samega začetka združenju denar, saj je gradnja potekala v presledkih. Tako so zadržniki najprej plačali (dveh letih) komunalno ureditev parcel, potem so obračun naredili splošno, ko je bila gradnja do kletne plošče, nazadnje še, ko je bila stavba pokrita. Zadruga je svetovala, izbirala projekte, izvajalce (najugodnejše seveda). Kakih 75 stanovanj je bilo zgrajeno organizirano, druga polovica pa v lastni režiji, ko so zadržnikom dajali naročilnice, ki so omogočale kupnjo materiala brez plačila prometnega davka. Sprva je zadruga zaračunavala 2-odstotno, nato 4-odstotno in nazadnje, tudi zdaj, 6-odstotno provizijo. Tačas je pristopnila 300 tolarjev, letna članarina pa 150. Poleg 150 zadržnikov, ki so gradili v Černelavcih, se je v zadrugo včlanilo še 1400 graditeljev s celotnega pomurskega območja.

OB ZADRUGI SE PODJETJE?

Kako naprejši Ivo Gerencar, ki je član predsedstva Zveze stanovanjskih združenj Slovenije, nam je posredoval informacijo iz Ljubljane. Stanovanjske zadruge se močno zavzemajo, da bi, kar zadeva plačilo prometnega davka na gradbeni material, zakonodajalec določil prehodno obdobje enega leta. V tem času bi zadruge šle svoj prostor pod soncem. Dotlej je bila bolj otipljiva tudi sredstva, ki so jih dobili iz nastajajočega stanovanjskega sklada. Po novem bo Murska stanovanjska zadruga neprofitna organizacija, ki bo skušala čimprej omogočiti gradnjo na kompleksu v Černelavcih, kjer je prostora še za vrstnih hišic. Če pa ne bo denarja, tako gradnjo, potem bodo predlagali spremembo zazidalnega načrta, da bi tako ustregli interesom, ki nočejo imeti »uniformalnih« hišic. Kaže, da bodo na ta način hitreje pozabile omejeno območje. Murska stanovanjska zadruga oziroma v njej zaposleni delavci pa nameravajo ustanoviti podjetje s področja gradbeništva in trgovine. Usmerili naj bi se v organizirano gradnjo stanovanjskih hiš. Veda če bo to omogočala poslovna politika. V novo podjetje naj bi prišli tudi sedanja denarna sredstva zadruge, uporabljali pa bi jih za kreditno kreditiranje zadržnikov, denarju pa bi namenjali za gradnjo vrstnih hiš za prihodnje (v začetku gradnje neznane) zadržnike.

STEFAN SOBOČAN

Kaj je to: neprofitna organizacija?

V nobenih od pomurskih stanovanjskih združenj si še niso povsem na jasnem, kaj je to neprofitna stanovanjska organizacija oziroma zadruga in kakšen bo njihov status v prihodnje. Nezanke so tudi v Zvezi stanovanjskih združenj Slovenije. Dejstvo pa je, da ta čas deluje v naši republici 135 takih združenj, ki imajo 75.000 članov. Zadruge razpolagajo s potrebnimi strokovnimi kadri, opremo, računalniško podprtim informacijskim sistemom, (ponekod) imajo organizirano hranilno-kreditno službo, razvite stike s proizvajalci, dobavitelji in izvajalci, kar vse omogoča racionalno in uspešno izvajanje nalog pri gradnji in prenovi ter vzdrževanju stanovanj in stanovanjskih hiš oziroma učinkovito opravljanje celovitega stanovanjskega servisa. Stanovanjske zadruge pa se menda ne morejo pretvoriti iz sedanjih (dobičkonosnih) v neprofitne organizacije čez noč, zato naj bi veljalo enoletno prehodno obdobje, kar pomeni, da bi se šele po 1. 1. 1993 pričelo izvajanje nalog v novih pogojih s stimulacijo vlaganj (nadomestilo za odpravljen davčni olajšavo) v gradnjo, prenavo in vzdrževanje kot jih predvidevajo nacionalni stanovanjski program in stanovanjski skladi (republiški in občinski). Predlagana rešitev naj bi ohranila kontinuiteto v stimuliranju občanov pri reševanju njihovih stanovanjskih praskanj v času, ko nove oblike spodbujanj vlaganj v stanovanjsko gospodarstvo še ne morejo dati večjih rezultatov.

Pojasniti pa kaže tudi pojem neprofitne organizacije. Po merilih Organizacije združenih narodov velja za neprofitno tista organizacija, ki nima za cilj ustvarjati več dohodka, kot je potrebno za gradnjo in vzdrževanje stanovanj, ter (toliko, da se lahko razvije kot močna in učinkovita ekonomska enota. Je torej nespekulativno podjetje, ki posluje blizu pokrivanja stroškov. V svetu obstaja več tipov stanovanjskih združenj. Katerega izbrati, osvajati, to je zdaj vprašanje. Po mnenju dipl. sociologinje S. Mandič, ki je naredila obsežno analizo sociološke presoje zasnovanega stanovanjskega programa, bi bili pri nas v Sloveniji možni vsaj trije tipi neprofitnih stanovanjskih organizacij:

- = stanovanjske asociacije
- = stanovanjske najemne zadruge ter
- = gradbene ali samograditeljske zadruge.

Ker pa gre za dokaj različno poslovanje in vzorce organizacije, bi bilo potrebno njihove značilnosti, članstvo, način poslovanja, višino dopolnitve individualnih članov, pravice članov ob odhodu iz organizacije, najmanjše nujno število članov itd. natančneje specifiirati z različnimi akti (zakoni, podzakonskimi predpisi itd.). Zadruge in druge neprofitne organizacije so lahko učinkovite le, če se jih promovira, podpira in jim daje zaledje učinkovita in močna servisna organizacija. Gre za dostop do boljših tehničnih pomagala, specializiranih strokovnih uslug pri upravljanju, vodenju poslov, zbiranju informacij ter za skupno načrtovanje in združevanje denarja posameznih organizacij in posameznikov. Po vsem tem (in še bi lahko nizali) je mogoče skleniti, da pri nas stanovanjske zadruge ne bodo zamrle; obdržale se bodo tiste, kjer se bodo v krajšem času preusmerili iz pridobitniške (izdajanje naročilnic in nabiranje provizije je to prav gotovo) v zadruge, ki bodo dejansko zadruge v pravem pomenu besede in delovanj.

S. SOBOČAN

ZADRUGNIKI TUDI IZ MEDŽIMURJA

Se smo v Ljutomeru! Zelo obširne informacije nam je dal upravnik stanovanjske zadruge Tabor Ivo Lašič. Posebej je poudaril, da to, kar počno v večini združenj (izdajajo naročilnice), ni pravo, kajti stanovanjske zadruge naj bi omogočale združevanje dela in sredstev in organizirale gradnjo ali/in nakup stanovanj. V tej zadrugi je pristopnina le 50 dinarjev, poslovalnica pa ima v Lendavi in Gornji Radgoni. Do osamosvojitve Slovenije je imela zadruga Tabor kar 3123 članov, potem pa so 1022 članov s Hrvaškega »prenesli« na stanovanjsko združenje v Sv. Marijo pri Prelogu v Medžimurju. Tako ima zdaj ta zadruga »le« 2101 člana, zaposluje po 8 ljudi. Provizija na zneske na računih je 5 odstotkov. Gradbeni material je mogoče brez plačila prometnega davka kupovati le za novogradnjo stanovanjskih prostorov, za to pa je potrebno redno gradbeno dovoljenje, kar med drugim pomeni, da na podlagi potrdila o priglasitvi gradbenih del ni mogoče več postati član zadruge in uveljavljati pravice do oprostitve prometnega davka. Do 1. februarja pa je član zadruge lahko postal nekdo zgolj na temelju lastninske pravice, kar je dokazal z izpisom iz zemljiške knjige. Brez plačila prometnega davka pa je lahko kupoval tudi material za preureditev, dograditev... vseh prostorov, tudi poslovnih.

ZADRUGA FINANČNA ORGANIZACIJA?

Ivo Lašič iz stanovanjske zadruge Tabor Ljutomer vse bolj sluti, da se bodo morale stanovanjske zadruge »spremeniti« in si poiskati ustrežno prihodnost. Za »svojo« pravi, da se bo angažirala zlasti na finančnem področju in bo torej zbirala denar, dajata posojila, tudi dolgoročna, angažirala pa se bo v organizaciji stanovanjske gradnje. Vse to pa ne zato, da bi ustvarjala kak ekstradobiček, kot ga tudi zdaj ne ustvarja. Ves denar, ki ga je zadruga Tabor pridobila z vpisninami, provizijo in drugimi viri, je »plastrala«. Tega ji ni mogoče oporekati, saj je prav ta zadruga med navadnimi smrtniki znana daleč naokoli, da daje posojila. Sogovornik je dodal, da so odobravalci 6-mesečna posojila v povprečni vsoti okrog 30.000

zadruga Radgona posluje dobro leto in ima za zdaj 100 članov. Jože Gaber, ki opravlja za to zadrugo določena dela, drugače pa je zaposlen v drugem podjetju, je pravilno ugotovil, da so časi za graditelje težki in da zato zadruga nima posebno velikega »prometa«. Da bi spodbudili pridobitev novih članov, imajo le 4-odstotno provizijo, je pa nekoliko višja pristopnina, ki znaša 650 tolarjev, prav tolikšno pa je letna članarina. Tudi v tej zadrugi zgolj ne »kasirajo«, ampak med drugim posredujejo informacije, kje in kaj je v določenem trenutku cenejše. Ustanovitelj podjetja Modul, d.o.o., Gornja Radgona Franc Rajter nam je v tej zvezi zatrnil, da je v njegovi prodajalni v nekdanjem skladišču Opče večkrat kaj ceneje kot drugje. Če pa naletijo na graditelja, ki vzame večje količine ali pa celo ves material za gradnjo, potem običajno maržo znižajo in omogočijo, kar se da cenejši nakup. Njegova firma »zastopa«

PODJETNIŠKO SVETOVANJE

Kako do sredstev sklada?

V podjetju »Samostojna Slovenija« imamo veliko tovarn, strojev in druge opreme, proizvodne in neproizvodne dvorane. Imamo precej znanj, veliko ustvarjalcev in raziskovalcev, ki pa se v praksi niso dovolj potrdili. Imamo nekaj uspešnih menedžerjev, veliko manj, kot bi jih potrebovali, in mnogi več tistih, ki bi to želeli postati. Imamo čez dvajset tisoč na novo registriranih podjetij, ki so resda večinoma »samo na papirju, vendar nekatera med njimi uspešno poslujejo, v mnogih pa se skriva obetajoči podjetniški talent. Preveč znanjem in željo po uspehu. Imamo čez deset tisoč obrtnikov, med njimi tudi nekaj uspešnih, na katere stavimo svojo prihodnost. In česa nimamo? Nimamo denarja.

Kje je priložnost podjetja »Samostojna Slovenija«? V spodbujanju dejavnosti in podjetij, ki bodo oživila rast in najhitrejši obrat. Vložiti veljajo podjetja in projekte, ki so obetavni in omogočajo nove produktivne zaposlitve. Država Slovenija naj bi začela odpirati svojo možnjo in spodbujati razvoj podjetništva z novim zakonom o razvoju malega gospodarstva. Z njim nastane temelj za sistemsko reševanje glavne težave novih podjetij — kapitala. Po vsem naj bi tako država del proračunskih sredstev namenila v poseben sklad, ga posojala po ugodnejših pogojih s polovično tržno obrestno mero, ga vlagala v podjetja ali subvencionirala obrestno mero pri projektih, za katere bodo dajala posojila poslovne banke. Prvi razpis za sredstva sklada mora biti objavljen v treh mesecih po sprejetju zakona, torej še letos. Kdo se bo lahko potoeval v tujino? Glede dejavnosti ni omejitve, med cilji pa navajajo zakon pospeševanje povečevanje zaposlenosti, uvajanje novih tehnologij ali pospeševanje ustanovitve enot z veliko stopnjo inovativnosti in enot, ki so okolijsko prijazen, energetsko varčne. Sklep o merilih in pogojih za dodeljevanje sredstev za pospeševanje malega gospodarstva govori o dveh možnih pristopih. Če je možna vredna do dva milijona mark, je potrebno izdelati investicijski program v skladu z metodologijo, ki sta jo izdelala ministrstvo za drobno gospodarstvo in banka, do 100.000 mark pa zadošča poslovni načrt.

Poslovni načrt mora vsebovati podatke o investitorju, boniteti ter podatke o vodstvu programa, opis programa z vidika trženja, kadrov, tehnološki varstva okolja in porabe energije, vire financiranja in oceno predvidenih rezultatov poslovanja.

Naložbeni program ali poslovni načrt morata biti prepričljiva, konkretna in opremljena s točnimi številkami. Najbolj prepričljiv plan bi tisti, ki bo opredelil tudi najslabši možni scenarij dogodka.

RENATA TIKO

REGRESIRANJE POGONSKEGA GORIVA ZA KMETIJSTVO

Kmetijci obsojajo sedanji način

Če vhodne surovine niso poceni, potem tudi pridelava in reja v kmetijstvu ne moreta biti poceni. Kmetijci že ves čas poudarjajo, da ne zahtevajo visokih cen, želijo pa iztržiti vsaj toliko, da pokrijejo proizvodne stroške, pa še za akumulacijo bi moralo nekaj ostati. Žal jim doslej ni veliko ostajalo, nemalokrat pa so proizvajali celo z izgubo, saj se je reprodukcijski material dražil hitreje, kot so rasle eene kmetijskih pridelkov. Če so kmetijci še pred časom lahko kupovali cenejšo nafto, zdaj že nekaj časa te ugodnosti niso imeli, zahteve po novem regresiranju pogonskega goriva za potrebe kmetijstva pa so postale letos spet vse glasnejše. Vendar vladni mlini meljejo počasaj in kmetijci so morali tako še večino jesenskih kmetijskih del opraviti z dražjo nafto. Odbor za gospodarstvo je sicer že pred jesenjo pripravil predlog o regresiranju pogonskega goriva za potrebe kmetijstva, vendar je vlada odlok o tem sprejela šele v začetku oktobra, res da z veljavnostjo od 1. julija letos, vendar so kmetijci tako spet potegnili krajši konec, saj je inflacija v tem času že opravila svoje.

Tudi v drugih pomurskih kmetijskih zadrugah bodo sami zbrali podatke o prodaji tržnih presežkov svojih kmetov in jih posredovali ustreznemu občinskemu upravnemu organu. Na oddelku za družbeno planiranje občine Gornja Radgona so nam povedali, da zbirajo podatke za štiri mesece (julij—oktober), dobili pa jih bodo neposredno od kmetijske zadruge in vinogradniškega gospodarstva. Tisti kmetje, ki so pridelke prodali mimo teh organizacij, pa morajo zahtevke vložiti sami in priložiti ustrezno dokumentacijo. Podobno je tudi v ljutomerski in lendavski občini.

Regres za pogonsko gorivo za potrebe kmetijstva znaša tako od 1. julija 20 odstotkov prodajne cene, do regresa pa so upravičeni vsi kmetje, ki so po tem času oddali tržne presežke. Pravico do regresa morajo uveljavljati pri ustreznem občinskem organu za kmetijstvo, in sicer z ustreznimi dokumenti, iz katerih je razvidno, koliko in kakšne kmetijske pridelke so prodali po 1. juliju. Ustrezen občinski organ bo vse upravičene zahteve poslal republiškemur komiteju za kmetijstvo, gospodarstvo in prehrano, ki bo vsem upravičencem priznal regres.

Da bi kmetom prihranili čas in nepotrebne stroške, so se v kmetijski zadrugi Panonka odločili, da bodo za vse kmete in druge kmetijske proizvajalce, ki so pridelke prodali prek zadruge, sami vložili zahteve za regres, denar, ki ga bodo dobili, pa jim bodo nakazali na knjižice pri hranilno-kreditni službi. Zapisati je namreč potrebno, da v večini primerov ne gre za pomembnejše zneske, če bi posamezniki sami uveljavljali pravico do regresa, pa bi stroški v mnogih primerih presegli višino sredstev, ki jih dobijo z regresom. Naslednja tabela prikazuje, do kakšnega regresa so upravičeni kmetijski proizvajalci, ki so po 1. juliju letos prodali posamezne kmetijske pridelke.

Podatke o oddanih količinah mleka in sladkorne pese bosta občinski organom dostavili tovarni, regres za tiste pridelke, ki so jih

posamezniki prodali mimo svoje zadruge, pa morajo le-ti sami uveljavljati pri pristojnem občinskem organu. Če je, denimo, kmet prodal 4 bike, težke 2 toni, neposredno kateri od mesnih industrij, je upravičen do regresa v višini 2.344,94 tolarja, uveljaviti pa ga mora z ustreznimi dokumenti pri občinskem organu.

Proizvod v tonah oziroma litrih	Količina regresiranega goriva	Višina regresa (SLT)
Pšenica	45 l	179,46
Koruza	36 l	143,57
Krompir	23 l	91,72
Sladkorna pesa	12 l	47,85
Sadje	14 l	55,83
Grozdje	58 l	231,30
Govedo (živa teža), spitano z domačo krmno	249 l	1.172,47
Govedo (živa teža), spitano v uslužnostnem pitanju	47 l	187,44
Prašiči (živa teža), spitano z domačo krmno	244 l	973,07
Prašiči (živa teža), spitano v uslužnostnem pitanju	38 l	151,54
Mleko (1.000 l)	41 l	163,51

V Kmetijski zadrugi Panonka so nam povedali, da imajo že pripravljeno dokumentacijo za uveljavljanje regresa za prve tri mesece (julij, avgust in september), če bi regres veljal od 1. januarja letos, pa bi pridelovalci dobili na ta račun okoli 10 milijonov tolarjev, za omejen tri mesece pa bodo dobili okoli 5 milijonov tolarjev.

Navkljub sredstvom, ki jih bodo dobili na račun regresiranega pogonskega goriva, pa kmetje niso zadovoljni z načinom, na kakršnega ta regres dobijo. Pravijo, da so oškodovani, saj je cena nafte v višini trimesečnega povprečja in znaša od 1. julija do 30. septembra 1994 tolarja za liter, ni pa še tudi znano, kdaj bodo ta sredstva dobili na hranilne knjižice. Nafta bi morala biti za kmetijstvo cenejša že ob nakupu, torej pod pogoji, ki so nekoč že veljali.

Ludvik Kovač

Dela končana pred dežjem

Zadnje deževje je sicer možno razmočilo pomurska polja, vendar kmetijcem ni povzročilo večjih preglavic. Jesenska kmetijska dela so v glavnem končana, pridelovalci so z ozimnimi žiti zasejali načrtovane površine, končani pa sta tudi spravilo koruze in sladkorne pese. Na deponijah je še nekaj sladkorne pese, ki jo odvažajo v tovarni sladkorja v Ormožu pa pravijo, da se bo letošnja sezona predelave nekoliko zavlekla. Nekaj čez 400 tisoč ton je bilo predelanih, uslužnostno tudi z območja osišeške tovarne, s predelavo pa bodo končali sredi januarja. Zmogljivosti tovarne v Ormožu bodo tako spet izkoriščene več kot stodontno, navkljub vsemu pa s pridelanim sladkorjem ne bomo zadovoljili vseh slovenskih potreb. Fotografija: Nataša Juhnov.

Kratkotrajno zadovoljstvo

Ko je že vse kazalo, da se bodo razmere začele umirjati in normalizirati tudi v kmetijstvu, najnovejša gibanja ne dajejo takšnega vtisa. Še do nedavnega je bil položaj najtežji v živinoreji, kjer so odkupne cene močno zaostajale za stroški priraje in mnogi so začeli tovrstno proizvodnjo opuščati. Zaostrene politične razmere v nekdanji Jugoslaviji in tržišče so nato opravili svoje in odkupne cene živine so začele naraščati. Te so že pred nekaj tedni dosegle stroške priraje, zdaj pa so jih celo nekoliko presegle in rejci pravijo, da je pitanje zanje spet ekonomsko zanimivo.

Mesarji pravijo, da so z odkupnimi cenami dosegli maksimum in jih ne nameravajo spreminjati. Tudi zato ne, ker kupna moč več ne prenese višjih cen mesa. V soboški Mesni industriji pravijo, da bi k odkupnim cenam lahko še primaknili kakšen tolar, vendar zaenkrat tega niso storili. Vsi pričakujejo odlok o zamrznitvi, o katerem se vse več govori, kaj bo prinesel, pa ostaja vprašanje.

Dejstvo je, da gibanja cen, ki jih kažejo statistični podatki, pa tudi najnovejših bančnih obresti, kmetijstvo ob sedanjih cenah ne bo moglo dolgo prenašati. Če je priraje za zdaj še ekonomsko zanimiva, v takšnih razmerah že kmalu ne bo več. Zadovoljstvo kmetijcev pa bo tako spet kratkotrajno in srečo so imeli le tisti, ki so v zadnjem mesecu ali dveh kaj iztržili.

L. Kovač

Uporaba čistil pri negi vina

Čistila za nego vina so specifična sredstva, ki jih lahko vnašamo že v mošt ali vino. S svojim fizikalno-kemijskim delovanjem ugodno vplivajo na sposobnost filtriranja, na stabilnost, zdravstveno stanje in kakovost vina.

Dodajanje čistil ima pred naravnim čiščenjem naslednje prednosti:

1. Čiščenje poteka neprimerno hitreje. Vino je očiščeno v nekaj urah ali dnevih.
2. Iz vina se odstranijo beljakovine, zato je stabilno in takoj primerno za ustekleničenje.
3. S čiščenjem odstranimo negativne sestavine, ki vplivajo na vezavo žveplaste kisline.
4. Čiščena vina manj žveplamo, zato so za porabnika bolj zdrava.
5. Vina imajo lepšo barvo, so prijetnejšega vonja in okusa.

Najbolj pogosto uporabljano čistilo, ki ga srečujemo pod različnimi imeni, je bentonit. V vinarstvu se uporablja že prek 50 let. Pri uporabi posameznih čistil moramo paziti, da čim manj prizadenemo vino. Od čistil se zahteva, da na vinu ne puščajo nobenih sledov, da se ne spremenijo ne okus in vonj ne barva vina. Čistilo mora delovati samo na delce, ki lahko povzročijo nestabilnost vina.

Izredno pomembna je količina uporabljenega čistila. Ta naj bo čim manjša, vendar dovolj velika. Največja dovoljena doza bentonita je 200 g na hl.

Koloidalne snovi v vinu imajo lahko pozitiven ali negativen elektrostatični naboj. Koagulacijo — obarjanje in s tem čiščenje, sesedanje teh delcev, bomo dosegli s čistilom, ki vsebuje nasprotni elektrostatični naboj.

Največji del beljakovinskih snovi ima pozitiven naboj, zato se učinkovito čistijo z uporabo bentonitov, ki imajo negativne elektrostatične naboje.

Koloidalne sestavine vina, ki izvirajo iz težkih kovin, barvne in razne taninske spojine imajo negativne naboje in se zato lepo čistijo s čistilom, ki ima pozitivne naboje, npr. z želatino. Na uspešnost čiščenja vpliva kislost vina. Na splošno se bolj kisla vina lepše čistijo.

Veliko vlogo pri učinkovitosti čiščenja ima tudi temperatura vina. Pri prenizkih temperaturah se vina čistijo mnogo slabše. Pri nizkih temperaturah je gostota vina večja in čistilo se slabše seseda, zato naj bo temperatura vina ob dodajanju čistil vsaj nad 8°C.

STROKOVNJAKI SVETUJEJO

Kako vnašamo čistila?

Uspešnost uporabe čistil je predvsem odvisna od načina vnašanja le-teh. Postopek je odvisen od čistila in od vrste čistila. Pomembno je, da se čimbolj enakomerno porazdeli in premeša z vinom.

Čas delovanja čistil je tudi zelo različen. Prav tako je tudi različen čas, kako dolgo lahko pustimo čistilo v vinu. Čistila mineralnega izvora lahko pustimo brez negativnih posledic dalj časa.

Za čiščenje vina naj se uporabljajo posebne posode, predvsem take, kjer je vino možno učinkovito mešati. Posode naj imajo gladke stene za lažje sesedanje čistila ter pranje. Leseni sodi so pri uporabi nekaterih čistil manj primerni. Aktivno oglje Eponit je iz lesenega neparafiniranega sode zelo težko odstraniti.

Čistila so lahko organska ali anorganska. Organska so čistila, večinoma pridobljena iz beljakovin, kot so: želatina, ribji mehur, jajčni beljak, kazein, mleko, tanin in drugo.

Danes se zaradi praktičnosti in učinkovitosti uporabe vse bolj uveljavljajo čistila mineralnega oziroma anorganskega izvora. Takšnega izvora so vsi bentoniti, silicijeva kislina in drugo.

Bentonit je mineral, sestavljen iz kompleksnega silikata in je neke vrste glina. Za vse bentonite je značilno, da se z nabrekanjem v vodi zelo povečujejo. En gram bentonita ima 5 m² notranje površine. Od tod njegova izredno velika sposobnost nabrekanja in učinkovitost. Za bentonite je značilno, da imajo vsi negativen elektrostatični naboj.

V svetu sta znani dve vrsti bentonitov, in sicer: natrijevi in kalcijevi. Natrijevi bentoniti izvirajo iz Amerike. Tudi pri nas znan bentonit klarol iz Srbije je natrijev. Značilno za te bentonite je, da hitro in močno nabrekajo ter da nastane veliko usedline.

Kalcijevi bentoniti so doma v Franciji, Nemčiji, Avstriji. Manj nabrekajo in tvorijo manj, vendar kompaknejšo usedlino.

Najboljše so mešanice obeh bentonitov. Znana nemška tovarna Erbslöh ponuja tak bentonit pod imenom Nacalit 2000. Znani bentoniti še so: Pentagel, Bentogran itd. Pogosto uporabljano čistilo organskega izvora je želatina. To je očiščen klej iz kostnega hrustanca raznih sesalcev. Na trg prihaja v obliki tankih lističev, zrnc ali drobno mletega prahu. Pred uporabo je potrebno tako želatino dalj časa namakati! Zgoraj omenjena tovarna prodaja 20-odstotno tekočo želatino pod nazivom Gelita klar. Uporaba te tekoče želatine je zelo enostavna, potrebno jo je le dobro porazdeliti v vinu. Uporaba te tekoče želatine je 30 ml/hl.

Za čiščenje vina se v količinah do 2 gramov/hl uporablja tanin. To je lahek rumenkast prah, ki se dobro topi v vodi in vinu. Za vinarske potrebe se pridobiva iz grozdnih pešk.

Danes se namesto tanina vse bolj uporablja tekoča silicijeva kislina. Prodaja se pod različnimi imeni, kot so: Blankasit, Kieselsol, Ksiles, Baykisol itd.

Dobro čistilo za odstranitev slabega vonja in okusa ter izboljšanje barve so goste droži od zdravih vin po prvem pretoku. Za en hektoliter vina potrebujemo 8—10 l droži. Te droži z vinom razredčimo in ob stalnem mešanju vlijamo v sod. Po 8—14 dneh vino pretočimo.

Kako uporabljamo čistila?

Sodobna tehnologija priprave vin priporoča uporabo čistil že med vrenjem. V času burnega vrenja dodano čistilo kroži po posodi in dobro učinkuje.

Vsi vinogradniki, ki so dodajali čistila ob fermentaciji, naj vito testirajo. Če je beljakovinski test negativen, ni potrebno dodajati čistil, saj se bodo vina ob pretoku sama in razmeroma hitro čistila.

1. Pred čiščenjem moramo vino pretočiti z droži.

2. Čistila dodajamo v posebnih posodah z gladkimi stenami in možnostjo dobrega mešanja.

3. Vino, ki ga želimo čistiti, mora biti biološko mirno brez vrenja.

4. Ob dodajanju čistil vino ustrezno žveplamo.

5. Učinek čiščenja je odvisen od temperature vina. Ta naj bo višja od 8°C.

6. Učinek sredstva je odvisen predvsem od načina dodajanja. Čistilo naj se v čim krajšem času enakomerno porazdeli po posodi.

7. S poskusom v malem določimo potrebno dozo čistila. Ta naj bo čim nižja, a dovolj velika za uspešno čiščenje.

8. Čistila dodajamo tako, da začnemo z bentonitom, nato dodamo silicijevu kislino ali tanin in nazadnje želatino.

O filtriranju vina pa v prihodnjem sestavku.

mag. Slavko Žalar dipl. inž.

TGP MURSKA SOBOTA d.o.o. export-import, trgovina, gostinstvo, turizem, posredništvo

TGP Murska Sobota, d.o.o.
Murska Sobota, Zvezna 12

RAZPISUJE

prosto delovno mesto
— samostojni referent nabave rezervnih delov za osebne avtomobile za nedoločen čas

Pogoji

1. Končana 3-letna šola tehniške ali trgovske smeri.
2. Najmanj 2-letne delovne izkušnje
3. Opravljen voz. izpit B-kategorije
4. Odsluženje vojaškega roka

Poskusno delo trajaja 2 meseca.
Kandidati lahko vložijo pisne vloge na upravo podjetja. Razpisni rok je 8 dni od objave v Vestniku. Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 15 dneh po preteku objave.

Občina MURSKA SOBOTA na podlagi 8. člena Zakona o prometu z nepremičninami (Ur. list SRS, št. 19/26) razpisuje

JAVNO DRAŽBO

za prodajo stare in dotrajane stanovanjske hiše v Tešanovcih 59 s pripadajočim funkcionalnim zemljiščem, 2413 m², za izključno ceno 304.833,80 SLT (z besedo: tristoštirtrideset tisoč in osemsto trideset SLT in 80/100) za vse nepremičnine, ki bo št. 12. 1991 ob 9.00 uri v Tešanovcih 59 na kraju samem.

Splošni pogoji dražbe so:

1. Udeleženci javne dražbe morajo pred začetkom plačati varščino v višini 10% izključne cene, kar znaša 30.483,38 SLT. Varščina se nakazuje na žiroračun občine Murska Sobota, št. 51900-697-45015, do začetka dražbe.
2. Izdražena cena za zgradbo in zemljišče mora biti plačana v 15 dneh od dražbe oz. sklenitve pogodbe.
3. Prevzem predmetne nepremičnine oz. nastop posesti je možen takoj.

Vse informacije lahko dobite pri Sekretariatu za družbeno planiranje, družbenoekonomski razvoj in družbene dejavnosti, soba št. 15, vhod III, drugo nadstropje, ali pri premoženjsko-pravni službi občine Murska Sobota, soba št. 25, drugo nadstropje.

Bil sem na občini zaradi regresa za nafto, pa sem ugotovil, da tisto, kar bom dobil, ne bo dovolj niti za avtobusno vozovnico.

FRANCEKOV
PREMIŠLJAVNE

Komentar na članek Tako se ne stavka, objavljen v Vestniku 24. 10.

Ni učilnic?

Sem učencem drugega letnika gimnazije na nekdanjem Centru v Murski Soboti, zato mi prosim oprostite, da se nisem podpisal s polnim imenom, saj me razumete... Torej, v torek, 8. oktobra je bila stavka v Gimnaziji ter Tehniški in poklicni šoli v Murski Soboti, oziroma, kot je to napisal Jože Graj v Vestniku, bojkot pouka. V svojem sestavku ima zapisano samo eno resnično stvar in sicer, da se tako ne stavka. Priznam, stavka je bila zelo slabo organizirana, ni bila objavljena in tudi nekateri razredniki niso vedeli, o čem gre, toda na napakah se učimo.

Stariši učencev, ki hodijo v drugi letnik Gimnazije (oddelek a in b) so izrazili svoje nezadovoljstvo že v septembru na sestanku, ki so ga organizirali v šoli. Zahtevali so nov (dopoldanski) urnik za vse druge letnike do 1. oktobra, vendar iz tega ni bilo nič. Po neuspehu staršev smo na sceno stopili učenci, saj vendar gre za (predvsem) našo zadevo in smo organizirali štrajk (tu moram povedati, da preprosto ne verjamem, da so se starši pritoževali, da učenci nimajo pouka). Vendar pa se pametni profesorji niso poprskali po glavah ter se vprašali, zakaj je do tega štrajka sploh prišlo in odpravili problem, ampak so takoj začeli zasliševati (!) učence ter iskati organizatorje štrajka, da bi jim dali kak ukor ali dva in bi s tem bil problem za njih rešen.

Profesorji naj bi popoldanski pouk uvedli misleč, da bi bil tedaj kaj manjši vrvež. Vendar pa pridite kdaj dopoldan v šolo in ugotovili boste, da je v šoli med odmorom še zmeraj veliko drenjanja po stopnicah ter kričanja po razredih.

Naj še zapisem, da se med učenci gotovo ne bo nihče pritoževal, če bomo imeli proste ure. Te ure kar nekako potrebujemo, da razložimo snov učencem, ki je ne razumejo, čeprav so zato na šoli profesorji. Profesorji pa imajo tako ali tako zdaj več prostih ur, kot pa lani, saj imajo nekateri med dvema učnima urama kar dve prosti uri, ali več! Menda iščejo po šoli profesorje, ki bi naj zanetili to stavko, da bi jih kaznovali. V tem primeru naj kaznujejo kar vse profesorje, saj nam je vsak profesor potežil, kako je v nekaterih dneh delati od sedme ali osme ure zjutraj pa do šeste, sedme ure zvečer.

Na koncu pa še eno preprosto vprašanje: kako so lahko imeli vsi učenci lansko šolsko leto dopoldanski pouk in se ni nihče pritožil, to šolsko leto pa nenadoma ne najdejo učilnic... Mar so jih ukradli?

A. S.

S. O. S.

Sem dijak 3. letnika Srednje šole za farmacijo in zdravstvo v Ljubljani, smer zobotehnik. Za to smer sem se odločil, ker mi ni do sedenja in dolgočasnja in pisarni ali kje drugje, ampak ker imam veselje do tega poklica.

Bil sem kandidat za štipendijo za nadarjene, vendar je zaradi svoje »napačne« poklicne usmeritve nisem dobil. Po mnenju tovarišev in tovarišic na takratnem zavodu za zaposlovanje, bi se bil moral vpisati na gimnazijo, oziroma na naravoslovno-matematično smer, kot so ji rekli v socializmu.

V šoli sem eden izmed najboljših, pa sem kljub temu prejel malo študentskega denarja, kar sem prejel plavov kuvertu z napisom »OSEBNO!«. V zelo prijazni odločbi mi sporočajo, da mi je bila priznana pravica do republiške študentske, po odločbi št. ta in ta z dne tega in tega in da se mi ta pravica časovno odzema, s tem pa se mi prekine izplačevanje študentske, oziroma da velja ta odločba do izpolnitve materialnih pogojev za pridobitev študentske.

Po mojih podatkih in izračunih izhaja, da dohodek na družinskega člana v naši družini ne presega z razpisom določeno višino, za uveljavitev pravice do republiške študentske.

Pa kdo jim kaj more, oni so vsi diplomiranci, kar pa jaz gledam na to odločbo ne bom mogel biti, ker moji starši niso zmogni financirati šolanja dveh otrok. Gospodom je čisto vseeno, če bo en dijak moral PREKINITI šolanje zaradi materialnih razmer in če bodo imeli na spisku za nezaposlene kandidata z osemletko, ali z univerzo.

Kot kaže prihajajo časi, ko bodo znanjaželjne in nadarjene glave iz revnejših družin zbrisane z naših šol in univerz. Potem, pa ni čudno, da gre DOMAČA PAMET v tujino, ker jo tam cenijo in vejo da pamet ni dana kar tako vsakemu človeku.

Upam, da se bo le kdo prebudil in uvidel zmote in zahode Republiškega zavoda za zaposlovanje. Podobnih zmot in zablod ni malo.

Zdaj mi pa še samo Bog lahko pomaga!
Dominik Zver
Čevljarska 25
TURNIŠČE

Konsenz in kompromis!

Sprašujem se ali Mladim krščanskim demokratom res gre samo za to, da dosežejo konsenz oz. visoko stopnjo konsenza (ga ne kvantificirajo), o tem, da splav ni ustavna temveč zakonska kategorija.

Ljudem je vseeno ali je ustavna ali zakonska, saj če ga ne bodo povedali (!) bodo ljudje možnost uveljavljali (!).

Razprejanje o družbenem in moralnem zlu je brez smisla, če vemo kakšen je socialno-ekonomski položaj večine prebivalcev Republike Slovenije. Kaj je treba storiti za dvig natalitete je znano.

Prepoved splava in kontracepcijskih sredstev vsakomur ne sodi med te ukrepe, saj bodo ljudje šli po te usluge v tujino. Zaprtih mej in odnašanja deviz si najbrž tudi ne želimo. Kontroliranje in stilu ustreljenega bivšega romunskega voditelja Ceausescuja še manj (nosečnosti, da se razumemo).

Te probleme bo torej potrebno reševati s kompromisi, ker konsenza oz. visoke stopnje le-tega najverjetneje ne bo možno doseči, vsaj dosežanje razprave o tej problematiki to dokazujejo.

Sizifovo delo skoraj, ko država skuša igrati na patriotsko violino melodijo skoraj drastično padajoče natalitete, medtem ko denarnica tanko piska.

Damian Zerjal
Sratovski 51
69252 Radenci

Gospodinja in dva gospodinjska pomočnika

Moj odgovor na pisanje v.d. prenovitelja prof. Evgena Emrija (imenovanega tudi »rdeči dekani«), v katerem me ogrizuje na način kakšne primitivne gospodinjice, kakršna je g. Marija Škafar, je zablodil nekje na urednikovi mizi. Zdaj ga na kratko, popolnoma brez volje, pišem vnovič, pa ga ne bi, če ne bi šlo za zelo izrazito priljubljeno polemiko. Mi pa se vzgajamo k polemiki, ki očistično vpliva na javno življenje, zato menim, da bi bilo dobro nakazati, kako se to ne dela. Pa še g. Škafarjevi in Slavku Švendi odgovarjam.

Ko sem prišel kot novinar k njemu, so učitelji stavkali v mrzlih šolah, Evgen pa je sedel v puhtechi topli pisarni v občinski zgradbi pri odprtem oknu. Evgen pa je kljub temu zmogel tudi klicati na šole in ponujati svoje prenoviteljske »izvedence« za šolstvo, češ naši bi učiteljem znali povedati, kako bi jim bilo dobro.

Evgen je, veste, v opoziciji in bi moral stopiti k občinskim vladnim ljudem ter jih povprašati, kdaj se kaj začneja kurilna sezona, kako je kaj z dajanjem vzkleda in kako s politično korektnostjo. Pravi komunistični prostozidar bi tako naredil.

Ko je bil Evgen še na oblasti, so si on in njegovi poklicali novinarje k sebi in jim narekovali, kaj naj napišejo. Česar pa se je Evgenček komunistično naučil, to Evgen prenovitelj še vedno pričakuje. Zato mu ne izgledam kot »neodvisni« novinar, če pišem s komentatorskega stališča. Tako skratka, kakor stvari po vsem videzu stojijo.

Vendar pa Evgen ne polemizira z vsebino pisanja, ampak se me loteva po človeški plati. Naš dobri stari Karel Marx nas je učil, da se tako spravlja nad polemičnega nasprotnika opravljive gospodinjice: namesto nad dejstva o katerih je reč, se spravijo nad človekovo zasebnost in čez čas z norčevanja iz njegovih telesnih lastnosti preidejo še nad njegovo rodbino.

Zdaj pa bodimo pozorni na tole, kajti tukaj je grm v katerem tiči zajec, kakor mi »raubšiči« (tako me imenuje bistroumni polemik) dobro vemo: Ko Evgen hoče svojega nasprotnika kar najbolj opsovati, ga spomni, da je bil včasih tudi sam v partiji!

Se zna, da sem bil. Ko pa sem pričakoval, da je partija prostozidarska organizacija, pa sem potem spoznal, da je daleč od tega. V partijo že vnaprej nisem videl demokratične ustanove, temveč samo videz demokracije. Ker pač nisem zagoveden »demokrat«, saj vem kako je s temi rečmi. Pričakoval sem iskreno prostozidarsko ekskluzivnost in korektnost. Našel pa sem v glavnem tipe Evgenove baže, ki pijejo vino in pridigajo vodo. V partiji so bili predvsem najslabše vrste prostozidarji, takšni zaradi kakršnih je prišlo prostozidarstvo na slab glas, kakršni je Evgen še danes. Pa kaj bi o tem.

Drugič pa le kaj napiši tudi o zadevi sami, tudi o tistem za kar v komentaru gre! Če le moreš, dragi Evgen.

Pa tudi Ti Slavko Švenda, drugi od obeh gospodinjskih pomočnikov! Veš to, da mi pripravljaj v branje to in ono stvar, potem ko ti argumentov zmanjka, to je vredno g. Škafarjeve. In Emrija. To je argumentum ad hominem, za na tržnico skratka.

Štefka Smej P.S.: Skoraj bi pozabil. Emri se spota ob moje honoriranje na šoli. Kjer je denar, je toplota, pravi. Res je, na šolah je mrzlo še dolgo potem, ko je na občinah in v partijskih pisarnah že lepo gorko. Za 40 ur poučevanja filozofije na gimnaziji sem v septembru prejel kakšnih 3000 dinarjev, za oktober še ne vem koliko bo.

Š. S.

Odgovor (in zaključek polemike) E. Emriju na pismo, objavljeno v Vestniku 14. novembra 1991

Še vedno v začaranem krogu!

Spoštovani gospod Emri!

Pravzaprav bi vam moral biti ISKRENO HVALEŽEN! Za vašo nepričakovano »odpoved« moji politični usmeritvi in LEVO-SREDINSKI (t.j. SOCIALDEMOKRATSKI v našem političnem prostoru) poziciji namreč, ki mi jo vsaj posredno priznavate, ko me atakirate s svojega skrajno levega (ali dogmatsko-ortodoksne) položaja. Boljših dokazov o pravilnosti mojih stališč glede ekvidistance do obeh skrajnih političnih polov bi si komajda lahko želel.

Vendar pa priznam, da vam nisem hvaležen, in to najmanj iz dveh razlogov. Prvič, ker so bili vaši nameni povsem drugačni od uvodoma navedenih, in drugič, ker ste v svojih izjavljanih navedli precej netočnosti in neresnice. Zato bom šel kar po vrsti.

Sodim med tiste, ki vam priznavajo določeno politično pronicljivost, instinkt in intuicijo ter poznavanje politične teorije. Seveda pa ne morem soglašati z vašo kategorično trditvijo o vašem urejenem miselnem svetu in o tem, kdo je kdo. V svoji samozavestnosti tudi precejnete svojo vlogo pri naših »strankarskih sporih«. Tudi tako prekanjenji niste, kot bi želeli biti, saj lahko iz vsebine vašega pisma vsakdo izlušči njegovo bistvo in namen, namreč da bi prilili olja na ogenj trenutnih sporov v SDSS, še globlje zabili klin razдора in po načelu »Deli in vladaj« pomagali razbiti stranko, da bi tako vi dobili absolutno dominantno pozicijo na vsem prostoru levo od centra. Razumem vaše trvanje in frustracije zaradi izgube položaja EDINE in ENE SAME STRANKE, pa tudi zaradi izgube privilegija in ekskluzivne pravice zastopanja levega pri ingolstadtških socialdemokrati. Zdi se mi, da se vas zaradi tega pogosto loteva prav paničen strah, čeprav jaz ne vidim razloga zanj. Tudi iz tega vzroka ste najbrž ponovno udarili mi-mo, tokrat z napadom name. Koliko pa naj bi bilo mojih napadov na vas? Če natanko pomislim nobenega.

saj sem vas samo enkrat korigiral, ker ste navajali neresnico, drugič pa le omenil v kontekstu. Čeravno ste že v uvodu vašega pisma izpostavili urejenost vašega miselnega sveta (k temu gotovo spada tudi dober spomin, kajne?), so nekatere vaše trditve vse prej kot točne in resnične.

1) Sestanek v Moravcih je bil sklican AD HOC in sem zanj zvedel šele na zaprtju razstave v galeriji. Vaša trditev o »razjokanju« nad tem kakšna neresnica da je za nas dr. Pučnik je VAŠ KONSTRUKT in povsem nesmiselna. Tudi vaša »diplomatska špekulacija« v zvezi z g. Drnovškom vam nikakor ni uspela, kot ste morda želeli, saj sem takoj izrazil svoje začudenje nad tako senzacionalno novico in nemškimi gostom zatrdil, da o tem ničesar ne vem. Že kmalu zatem sem o zadevi spraševal strankarske tovariše in tudi glavnega tajnika g. Modica, in nikomur med njimi ni bilo znano nič podobnega.

Res je, da sem načelno pritril predlogu g. Pösslja, da bi šli predstavniki treh strank skupaj v Ingolstadt, tako kot smo ob našem zadnjem obisku v Ingolstadtu načelno soglašali s predlogom ingolstadtških socialdemokratov, da bodo animirali in koordinirali razgovore med levimi strankami pri nas. V samih razgovorih s katero koli stranko ne vidim prav nič slabega.

Vaša trditev, da so me nemški socialdemokrati »izključili iz nadaljnjih razgovorov, ki so se nadaljevali zvečer samo s prenovitelji in socialisti«, je ABSURDNA IN POPOLNOMA NERESNIČNA. Tisti sobotni večer sem bil povabljen tako na razgovore kot na večerjo v Šalovce, vendar sem se opravičil predsedniku Gerencnerju, ker sem moral na slavnostno zabavo, ki jo je v Leibnitzu priredil novi predsednik LIONS KLUBA. Zato pa sem se z ingolstadtskimi socialdemokrati sestel naslednje jutro ob njihovem odhodu.

Del mojih trditve bi lahko pritril kdo od prisotnih. 2) Socialdemokrati dr. Pučnika v Moravcih nisem »napadli«, kot trdite vi, temveč smo izražali svoja mnenja in pripombe. Tudi metafora s travo vam ni uspela (»da komuniste mora prerasti trava«), kajti dr. Pučnik je v resnici dejal, da v perspektivi ne izključuje sodelovanja s prenovitelji, vendar bo prej moralo zrasti še veliko trave, ki bo prerasla nekatera dejanja bivših komunistov. In s to prispodobno smo odgovorili tudi v Ingolstadtu na vprašanje tamkajšnjih socialdemokratov o morebitnem sodelovanju s prenovitelji.

3) Ponovno znanik napade na vas, pač pa priznavam korekcijo vaših neresničnih trditve. V Vestniku z dne 17. oktobra t.l. sta v pogovoru z novinarjem S. Smejkom izjavili »Rekli so celo, da se o Pučniku ni za meniti, ker je po njihovem desničar«. Sam pa iz zanesljivih virov vem, da tega ob zadnjem obisku (saj je bilo ves čas govora o izključitju o tem, našem prvem uradnem obisku, mar ne?) niso povedali ne vam, ne nam, še najmanj pa bi lahko to storil dr. Götz, s katerim se tokrat sploh nismo srečali, ker je bil v zdravilišču.

G. Emri, ob tolikih netočnostih, kot sem vam jih navedel doslej, pa vendarle ne morete biti več tako trdno prepričani v urejenost vašega miselnega sveta in v vaš dober spomin. Ali pa je nemara vmes tudi intrigantstvo in nečedne politične igrice?

4) S prispodobno ali anekdoto o Titu in »političnih brezvednejših« si pravzaprav ne vem kaj začeti, saj je brez prave poante. Gotovo pa so tovrstne reči vam nekoliko bliže kot meni, saj imate, med drugim, za seboj tudi obdobje delovanja v partijski šoli v Kumrovcu.

A propos šola in študij, ki mi ga oponašate. Prepričan sem, da bi bil magistrski študij mednarodnih odnosov »Evropa '92« koristen za vse, ki se tako ali drugače ukvarjajo s politiko, pa ne samo z mednarodno, temveč tudi z domačo. Poleg eminentnih slovenskih predavateljev (in kakega tujega) z raznih področij, je v okviru študija mogoče poslušati še predavanja tujih diplomatov in evropskih strokovnjakov z raznih področij ter se tudi pogovarjati z njimi. Seveda pa je treba za vpis imeti visokošolsko izobrazbo družboslovne smeri oz. ob drugačni smeri izobrazbe opraviti diferencialne izpise, aktivno obvladati dva svetovna jezika in enega pasivno, tri ali štiri petke in sobote v mesecu obiskovati predavanja in povrh plačati še precej visoko šolnino (cca. 1500 DEM ob lanskem vpisu v I. letnik). Če izpolnjujete vse našete pogoje, se lahko odločite. Pa še to: študij ni namenjen in primeren samo za politike, morebitne diplomate ipd., temveč tudi za delo v zunanjetrgovinskih in drugih predstavniških, medijskih itd.

5) Kar zadeva vaše srednješolske nauke, vam sporočam, da jih resnično ne potrebujemo, če zlasti, če so tako pomanjkljivi, kot so bili oni, ki ste mi jih namenili v vašem pismu. V Nemčiji ni namreč samo dveh političnih grupacij, kot zatrjujete, marveč so v zveznem parlamentu (Bundestagu) zastopane stranke vladajoče koalicije CDU/CSU in FDP ter opozicijskih Socialdemokratske stranke Nemčije (SPD) in Zelenih (die Grünen). Če boste želeli še kakšne tovrstne informacije, sem vam na razpolago.

Gospod Emri, resnično in iskreno upam, da boste kmalu ali vsaj slej ko prej našli pot iz tega začaranega kroga, v katerem se še vedno vrtite. Končno se morate začeti zavediti (pri čemer zagotovo niste edini), da ekstreznimi takih ali drugačnih barv, zadstev, tmoglavost, dogmatizem, nefleksibilnost in kar jih je še takih lastnosti, gotovo niso atributi, s katerimi bi se lahko kdorkoli postavjal, in da z njimi nihče ne dela dobre usluge ne sebi, ne svoji stranki in ne svoji deželi »na poti v Evropo«.

Za konec pa še tole: V prihodnje ne želim več sodelovati v javni izmenjavi mnenj na tako ali podobno temo bodisi z vami ali s kom drugim in se že vnaprej odpovedujem tovrstnim polemikam.

Za vsem, kar sem navedel, trdno stojim, in svoje trditve bi lahko dokazal.

Pozdrav, Prof. Vladimir KOLMANIČ,
2. letnik mag. štud. medn. odn. »Evropa '92«

Delavci v osnovnem šolstvu upravičeno razburjeni

Prejšnji teden so delavci na osnovnih šolah v občini Murska Sobota razburili izjave in komentariji podpredsednice IS Brigite Bavčar in nekaterih novinarjev.

Na seji IS SO Murska Sobota so bile namreč v obravnavi pripombe in predlogi k osnutku odloka o reorganizaciji osnovnih šol v občini, predvsem pa kako bi v dejavnosti posameznih zavodov opredelili šolsko prehrano. Po mnenju podpredsednice vlada na tem področju kar precejšen nered, zato ga želi odpraviti.

Ker prispevki novinarjev povzamejo podpredsednične izjave na seji IS, bi se osredotočili na komentar gospe Bavčarjeve na soboškem radu. Številni podatki iz zapisknika SDK za leto 1989 so bili glede malice in kosil učiteljev in učencev povsem napačno uporabljeni. Pri malici je bila navedena povprečna cena 96.660,00 din kot cena, ki bi jo naj plačevali učitelji, dejansko zaračunana povprečna cena 135.000,00 din, pa kot cena, ki bi jo naj plačevali učenci. Podoben razkorak je bil prikazan tudi pri kosilih, in sicer: povprečna dejanska cena je bila 16.308,00 din, povprečna zaračunana cena pa 21.200,00 din. Tudi tukaj bi naj manjši znesek plačevali učitelji, višjega pa učenci.

Iz teh podatkov je podpredsednica zaključila, da učenci plačujejo več kot učitelji, dobivajo pa manjše obroke. V resnici gre pri teh podatkih za dejansko obračunano ceno malice in kosila ter za primerjavo s povprečno ceno, nikakor pa ne za primerjavo med ceno obrokov za učitelje in učence. Iz zapisknika je to jasno

razvidno. Zapisknik SDK je takrat obravnaval svet osnovnošolskega vzgojnoizobraževalnega zavoda in sprejel sklepe, ki jih je podpredsednica tudi prebrala. Te sklepe upoštevamo še danes: »Vsak delavec lahko dobi še samo en topel obrok. / Obrok lahko zaužije na delovnem mestu ali ga pa odnese domov. / Topel obrok lahko dobijo tudi upokojeni delavci. / Topel obrok mora imeti ekonomsko ceno, da ne bo prelivanja sredstev. / Ponovno je potrebno izračunati ekonomsko ceno obrokov ob upoštevanju vseh stroškov. / Za izvajanje nadzora v šolskih kuhinjah so odgovorne vodje kuhinj in vodje šolske prehrane. / Na zapisknik so bile dane tudi utemeljene pripombe s strani OVIZ.

Zato zavračamo trditve podpredsednice, da je bila »zadeva dogovorjena, ne pa povsem izpeljana«.

Kljub temu da smo odgovorili na napačne navedbe iz zapisknika SDK, menimo, da ta zapisknik ni več uporaben, ker je zastaran in zakriva dejansko stanje, o katerem pa sploh ni bilo govora.

O zadevi, ki je bila zaključena, ne želimo več razpravljati.

Učitelji po vseh šolah plačujejo za topel obrok precej višjo ceno kot učenci (na OVIZ: učenci od 1. do 3. razreda plačujejo 39,00 SLT, učenci od 4. do 8. r. 47,00 SLT, učitelji pa 85,00 SLT). Jedilniki so izdelani za učence in je biološka vrednost obrokov prilagojena njim.

Na podlagi navedenih podatkov zavračamo očitke, da jema na račun učencev.

Ker na večini šol ni ustreznih pogojev za kulturno prehranjevanje, menimo, da imamo pravico zaužiti topel obrok na ustreznem mestu.

Natolečevanja o tem, da se z enim obrokom prehrano trije člani družine, so neresnična (jedo sicer lahko, vprašanje pa je, če bodo siti). O teh količinah je bilo govorno na pamet, predvsem pa v škodo delavcev. Podatki, ki so bili napačno interpretirani, so zaveldi javnosti in, kot smo že izjavili po radu, so negativno vplivali na ugled učiteljev in ostalih delavcev na šolah.

Nikakor se ne moremo strinjati z izjavo novinarja Marijana Dore, da so »poceni« topli obroki kompenzacija slabih plač učiteljev. Ti »poceni« obroki motijo tudi novinarja Ivana Gerencnerja.

Zaradi komentarjev novinarjev po radu in v časopisih smo delavci šol soboške občine postali popularni v negativnem smislu v celi Sloveniji. Kakor vemo, bodo šole drugod po Sloveniji pridobivale prihodek tudi v pripravljajem toplih obrokov za učence, delavce in druge uporabnike, zato pozdravljamo pobudo IS SO Murska Sobota, da se šolam prepušča možnost urejanja teh zadev v njihovih stališih.

Zavodi (šole) si namreč v skladu z zakonodajo pridobivajo sredstva s plačili za storitve, s prodajo proizvodov in storitev na trgu itd.

V večini šolskih kolektivov smo delavci mnenja, da podpredsednica z nekaterimi izjavami večkrat ni na strani delavcev, katerih področja je IS zastopa (mislimo na področje OS). Podpredsednica je bila vabljena na sejo OO SVIZ, kjer smo želeli stvari razjasniti, vendar nam je ni udeležila. Udeležilo se je predsednik IS Ivan Ubl. Splošno mnenje delavcev je, da bi se o teh zadevah podpredsednica morala pogovoriti v kolektivih, kjer naj bi nepravilnosti nastajale, ne pa, da se gremo medsebojno vojno.

Delavci pričakujemo, da se zaradi nepravilno podanih podatkov javno opraviči. Postavlja pa se tudi vprašanje zaupnice.

IO OO SVIZ M. Sobota

Ministrica naj odstopi, podpredsednica ne bo

V novinarstvu mi ni do senzacij, na funkciji, ki jo opravljam v soboškem izvršnem svetu pa ne do neracionalnega trošenja prepotrebne energije v času, ko so politične odločitve še posebej pod drobnogledom javnosti. Razumljivo, saj ima pričakovana osamosvojitve svoj težo, obramba (previsoka) cena, trzne zakonitosti proizvodnje, družbene dejavnosti pa... Te so v stavkah zornikov in šolnikov tiste, ki jih kaže jemati šla resno, posebej tenkočutno pa tudi brezposelnice in številne na robu preživetja. Poleg plačila strehe nad glavo pa je v državnem proračunu pomembna postavka tudi prehrana.

Šolska bi naj po zagotovljenih strokovnjakov v obliki malice in kosila zagotavljala šestdeset odstotkov otrokovih dnevnih potreb in zato jo starši tudi plačujejo in pričakujemo, da s tem rešimo problem oskrbe do takrat, ko (predvsem zaposleni) lahko doma sedemo za skupnim mizo. Zato smo toliko bolj nejevoljni, ko naši, očitno lačni nabudebniki, stikajo po šrambi je po povratku s šole, kjer se očitno niso dovolj navedli. Zato je še kako pomembno, da se učenci in učitelji hranijo skupaj (seveda šolske jedilnice to prostorsko zmorejo) in je z nadzorom poskrbljeno tudi za ustrezno — kulturno hranjenje, posebej v primerih, ker otroci le-tega niso deležni doma.

To je bil poleg osebne izkušnje matere, številnih amonik (tudi dopisnice s prošnjo za ukrepanje občinskega in republiškega poslancu Zelenih Sobote) in ugledno vpljenega v zapiskniku pooblaščenca delavke Službe družbenega knjigovodstva, razlog, da sem se odločila za predlagano spremembo v sistem delovnega odloka, ki se naša na prehrano. Pri obravnavi pripomb na odlok o reorganizaciji javnih vzgojnoizobraževalnih zavodov na področju osnovnega šolstva v občini, sem na seji IS predlagala, da je storitev prehrane za učence in učitelje ter druge uporabnike na šoli. Prepričana sem namreč, da je bolj kot servis prehrane, šola mesto pridobivanja znanja; predimenzioniranim kuhinjam navkljub! Ilustracija z mojim šolarjem izpred let, ki je povzročila senzacijsko, pa sodi v čas, ko sem kot članica sveta staršev preje soboške osemletke opozorila na nesorazmerje med kosi mesa učencev in drugih porabnikov šolske kuhinje in to v prid vsem otrokom, katerih starši ne upajo (iz znanjih razlogov) zagnati takšnega vika in krika, kot so ga kdaj preko svojega sindikata učitelji. Da se bom nekatere izmed njimi tako zamerila, si nisem mislila, posebej, ker sem s predlogom poprej seznanila ravnateljice na aktivni na katerem se pogovarjamo tudi o vsebinskih vprašanjih osnovnega šolstva: res pa, da (preveč) tudi o plačilih. Odgovorna sem namreč za celotno področje družbenih dejavnosti in ni mi vseeno kam gre doberšen občinskega proračuna. Očitki SVIZA (sindikata učencev in izobraževanje) da se nisem hotela udeležiti pogovorov pa so iz trte zvit. Vabili so nas štiri, odzval pa se je tokrat (po dogovoru) predsednik izvršnega sveta, ker v imela druge obveznosti. Tudi javno pa povabila vse, posebej pa računovodjo, da skorigira številke oziroma, poda kakšno je stanje v šolskih kuhinjah zdaj. V zapiskniku SDK z dne, 14. 3. 1990 pa je nedvoumno napisano: »Iz navedenih izračunov (ti so priloženi, »kakor tudi splošno abonentov, ki odnašajo kosila na dom) je razvidno, da so bile preveč zaračunane malice in kosila učencem, kar se vidi iz pozitivne razlike šolske prehrane. Potrebno pa je tudi navesti, da se s kontrolo niso ugotavljale kvantitativne posameznih obrokov zaužitih v šoli in obrokov, ki se odnašajo na dom.«

Tako naj ministrica odstopi, če je kaj narobe citirala podpredsednica pa (zaenkrat) zaradi takoinovencij v toplih obrokih ne bo. Po nasvetu PREZIDIJA RUBRIKIRANJE KRI NI ZEMlja v lokalnem tedniku VESTNIK, ki mi je tokrat namenil pozornost celo na naslovnik, ki zalogaj prisrženih toplih obrokov iz šolskih kuhinj pozrla ali izpljunila, da se mi ne zatakne v grlu. Pri pogrevanju pa se naj izkažejo za to pristojni v inspekciji in SDK ter se kje, če se jim bo zdelo vredno.

Brigita Bavčar

Poročni rekord gospe Linde

Linda Essex Chandler je Američanka, stara 51 let in prihaja iz Andersona v ameriški zvezni državi Indiana. Med Američani, ki ljubijo rekorde, je splošno znana in, lahko bi rekli, tudi ugledna. Drži namreč svetovni rekord največkrat poročene ženske, ki ga bo, kot kaže, v naslednjih dneh še izboljšala.

Niti mesec dni ni preživela v objemu izvoljenca, ki jo je kot 22. zakonski sprolog zapovrstjo popeljal pred matičarja, in že ji je bilo zakonske izkušnje dovolj. Ne da bi izgubljala čas in živce, je vložila petico za razveljavitev zakona s 63-letnim Jessijem Chandlerjem. V slabem mesecu dni, poročila sta se 4. oktobra, je pri soprogu odkrila, da ji ni povedal vseh resnic o sebi. V peticiji za razveljavitev zakona namreč navaja, da se je omožila s prevarantom. Tudi pri marsikaterem od preostalih 21 soprogov je v preteklosti vedno našla »hudo napako«. Zaradi katerih jim je prej ali slej obrnila hrbet.

Sicer pa je mladostna Linda zapisana na straneh Guinnessove knjige rekordov kot ženska, ki je bila poročena večkrat kot katerakoli druga na svetu.

Huda ekološka bomba

Posledice zrušenja rdečih imperijev in končanja hladne vojne so vsesplošne. In kakor se je porodilo olajšanje, je z njim priplaval na dan tudi precej novih problemov. ZDA in Sovjetska zveza sta se kot svetovni jedrski veselisi znašli pred goro jedrskega orožja, ki nima več pravega pomena in se je iz pomembne zadeve spremenilo v odpadke, vendar hudo nevaren.

Kako je s sovjetskim jedrskim orožjem, je bolj ali manj neznan. Ve pa se, da je v ZDA uskladiščenih kakih 3.000 jedrskih bojnih glav, zrelih za upokojevitve.

To pomeni 23 ton urana in 9 ton plutonija, torej visoko radioaktivnih in nevarnih snovi. Čas zahteva, da se kolesje vojne industrije začne vrtneti v drugo smer, ne v izdelavo, marveč v razgradnjo jedrskega orožja.

Od leta 1945 so v svetu izdelali od 40 do 60 tisoč kosov jedrskega orožja. Večina tega orožja je deaktiviranega in ni več primerne za vojaško uporabo, kar pa ne pomeni, da je tudi nenevarno.

Dokler je vojaška industrija delala s polno paro, so večji del zastarelega jedrskega orožja predelali in radioaktivne snovi ponovno uporabili, odkar pa se izdelava ustavlja, te snovi postajajo odveč. Že zdaj v ZDA nimajo primerne odlagališča, še huje pa bo, ko se bo izdelava povsem ustavila in se bo radioaktivnim snovem pridružila še gora radioaktivnih odpadnih snovi, ki spremljajo tovrstno izdelavo in so zdaj nakopičene na tovarniških dvoriščih. To je huda ekološka bomba, ki bo okolje ogrozila nekaj tisoč let.

Naj živijo značke!

Koliko Francozov je norih na značke? Zdi se, da prav vsi. Od Parisa do Provanse je dežela polna bančnikov, prodajalcev časopisov, taksistov in malčkov, ki se jim majice in suknjiči pobešajo pod težo značk. Elegantne Francozinje si jih pripenjajo na večerne obleke, mladi v diskohih pa jih včasih nosijo po petdeset in več. Les pin's (francosko-angleška beseda, ki jo prav vsi uporabljajo) imajo svoje klube, časopise in telefonsko številko, kjer dobijo najnovejšo informacijo, posebna televizijska oddaja pa sproti poroča o položaju na trgu z značkami. Povprečna cena je deset dolarjev za kos, mnogi primerki pa so vredni tudi desetkrat toliko.

»Značke so bile sprva samo promocijska zadeva, reklama in nič več«, pravi Gilles Bertoni, direktor marketinga za teniški turnir French Open. Prvo serijo značk je oblikoval v letu 1987; leto pozneje so mu podarili lastne kreacije predstavniki IBM-a, Peugeot in Perrierja. Zdaj v Franciji ne najdete več izdelovalca, ki se ne bi predstavljali tudi z vsaj eno priponko. Guerlainove, Chanelove in Ungarove imajo obliko stekleniček za parfum, divizija Daguet, ki se je borila v zalivski vojni, pa se lahko pohvali z zelenkasto kreacijo, ki spominja na tank.

Večina priponk, ki jih nosijo Francozi, je bila narejena na Tajvanu, najboljše pa so tiste, ki jih izdeluje pariški draguljarski koncern Arthus Bertrand. Arthusova priponka, izdelana za BMW, je odlični miniaturni posnetek avtomobila; v njem celo sedi eleganten par. Koncern si lahko mane roke: samo v svoji prodajalni v Latinski četrti so lani prodali za šest milijonov dolarjev priponk, letos pa bo izkupiček bržkone vsaj dvakrat tolikšen.

Les pin's meni, da »ne bodo preplavili planeta, vendar se bodo obdržali, dokler bo uspešna nova tržna strategija izdelovalcev priponk«. Sploh pa — že imate katero?

Sultan pri psihiatru

Človekov najzvestejši prijatelj kaj lahko živi pravo pasje življenje. Morda so ga, siromaka, pre zgodaj vzeli materi, skoraj gotovo je imel kakšne težave z bratci in sestricami v leglu, prav možno je tudi, da ga muči alergija. Velicasinse doge postanejo zaradi notranjih stisk plahe kot zajci. Bobtaili so nagnjeni k temu, da sami sebe

družnice imajo v šestih britanskih mestih. Ura za svetovanje gospodaru s psom stane 40 funtov, za mačke z duševnimi motnjami pa 30. V čakalnicah je vselej gneča. Po navadi sedijo v njih malo moteni ljudje z zelo motenimi živalmi. Za duševno zdravljenje dostikrat plača zavarovalnica, če ima gospodar živali sklenjeno zavarova-

sto zunaj. Ne dajejo ji za hrano tistega, kar ostane ljudem, ampak ji zmerom pripravijo kaj posebej. Zaradi tega se psu zmede čut za predanost in podrejenost. Ljudje opažajo, da se odziva kakor človek. Vede se kot majhen otrok in hoče nagrado, če naredi kaj pohvalnega. Ko nastanejo problemi, mora pomagati kdo, ki se na te reči spozna.

Zdravljenje vendarle še ni tako razvito kakor pri ljudeh. Mnogim napadalnim psom ali psom s spolnimi motnjami še vedno grozi kastracija, če odpove prigradarjanje in vzgoja. Nevillova knjiga obsega tristo strani in je priporočljiva za vsakogar, ki bi o sebi in svoji živali rad izvedel kaj več.

iznakazijo. baseti se včasih spremenijo v grozo vseh sosedov in poštarijevih nog.

Peter Neville, vodilni pasji terapevt v Veliki Britaniji, pozna zdravljenje za prenekatero pasjo revno. Dopolnilne svetuje po BBC-ju, poleg tega je nedavno napisal knjigo z naslovom Ali psi potrebujejo psihiatra? Kaže, da so lastniki psov tak vodnik skozi pasje težave zares potrebovali.

Peter Neville je pred časom s kolegom odprl posvetovalnico za vedenjske motnje pri živalih. Po-

nje. Zdravljenje pa je preprosto. Devet let staremu bokserju, ki je doma razgrizel perzijsko preprogo, so predpisali urjenje, s katerim poskušajo zmanjšati stisko in okrepiti samozavest. Prenekateri pes se kmalu poboljša, če ga začne gospodar povsod jemati s seboj, da žival nikoli ne trpi zaradi osamljenosti. Za nekatere grde razvade predpiše Peter Neville stroge ukrepe. Kletka v stanovanju ni koristna samo zaradi preproge, ampak tudi zaradi psa, ker se v njej ne počuti kot v peklu, ampak kakor v varni volitini.

»Ljudje se ne utegnejo več posvečati živalim,« spoznava Neville. »Psa jemljejo za enakopravnega družabnika. Žival spi v hiši name-

Prisilno striženje

Policija v indonezijskem glavnem mestu je v treh mesecih do golega ostrigla 571 gimnazijcev. Tiskovna agencija Antara poroča, da je to del kampanje proti nediscipliniranim dijakom. Vsega skupaj je policija ved pocestnimi bitkami ali med potepanjem prijela 786 šolarjev.

Avgusta je v obračunih med dijaki med seboj tekmujočih šol umrlo več mladih fantov, zato so oblasti kot enega od ukrepov uvedle tudi striženje las.

Moj prijatelj politik

Moj, no ja recimo prijatelj Pepe, je politik. Vem, da nihče, ki se ima za poštenjaka, ne more imeti prijatelja politika. Pa vseeno, človek ima lahko najprej prijatelja, ki sčasoma postane politik. Sedaj je, kar je. Ostati hočeš pošten, vseeno pa imaš takšnega prijatelja, ki ti to omogoča. Toda pot nazaj je vedno težavna.

Začel je pri zelenih. Potem so ustanovili stranke, Pepe se je včlanil v vse po vrsti, razen v eno. Popolnoma jasno je, v katero se ni včlanil. Toda to sedaj sploh ni bistveno. Tako je menil, da bo na lep način povečal število članov opozicije. Štem se se te stranke registrirale, postale so bolj izbirčne. Pepe se je moral odločiti za eno.

Popolnoma podobno je z ženjenjem in poroko. Mlad fant se lahko ženi z vsemi vprek, po določilih zakona pa se lahko poroči le z eno. Pepe si je izbral svojo. Ni težko ugotoviti, da je ta stranka postala del zmagovite koalicije. Sedaj je bil Pepe prvič v življenju na oblasti, ne pa vedno preganjani drugače misleči. Spomnimo se samo čudovite Rose Luxemburg, ki je izrazila eno največjih resnic vseh

časov: Svoboda je svoboda drugače mislečih.

Teh prvih toliko in toliko desetletij sva bila s Pepetom drugače misleča. Svoboda je bila najina, zdaj pa, naenkrat, sprememba. Jaz sem bil pred tem drugače misleči, sedaj pa spet. Pepe, ne, Pepe je bil sedaj pravilno misleči, svoboda naenkrat ni bila več njegova.

»Kaj ga serjete?« sem ga vprašal brez retoričnih olepšav.

Takoj se mu je povetil nos. »Kako to misliš?«

»Tako, kot sem vprašal.«

»Na kaj pa misliš?«

»Smo se grizli za Slovenijo?«

»Da.«

»Za svobodo?« »Za neodvisnost?« »Za pravičnost?«

»Da.« »Da.« »Da.«

»Kaj imamo sedaj?«

»Vse to.«

»Vsi smo se šli Slovenijo, sedaj pa imamo Slovenijo, bogatih, takšnih, ki lahko živijo, in takšnih, ki komajda živijo. Zame je pojem Slovenija, pojem ljudi, to se pravi Slovencev. Tratam, gozdovom, poljem in rekam je vseeno, kako se imenujejo. Ta zemlja je za-

to Slovenija, ker na njej živijo Slovenci...«

»Natančno to počnemo...«

»Samo jaz sem si jo predstavljaj drugače, Slovenijo dostojanstvenih, ponosnih ljudi, ne pa zemljo s četrtino nezaposlenih, z drugo četrtino, ki se trese, kdaj bo dobila odpoved, in s tretjo četrtino, ki s plačo ne more plačati niti vseh položnic...«

»Ti tega ne razumeš,« je rekel Pepe.

»Da dečko, ne razumem, tudi tisti pred vami so mi govorili, da ne razumem, jaz sem vedno tisti, ki ne razume. Zanima me, koliko vaših strankarskih prvakov ima nezaposlene žene, otroke, starše, strice, tete, koliko vaših strankarskih prvakov ima devize v krempljih bank, koliko vaših...?« Opazil sem, da me gleda z drugačnimi očmi kot toliko in toliko preteklih desetletij. Jasno, jaz tega ne razumem. Verjetno je Roza Luxemburg le imela prav. To, da sem vedno tisti nesrečni drugače misleči, pa je moja osebna napaka, nihče me ni silil v to.

Borivoj Repe

Trojanski zaklad na razstavi

Sovjetska zveza bo morda kmalu organizirala razstavo razkošne antičnega nakita, znanega pod imenom trojanski zaklad, ki so ga konec druge svetovne vojne odnesli iz Nemčije.

Sovjetske čete so skupaj z vojnim plenim odnesle iz Nemčije tudi zlat nakit, ki ga je Heinrich Schlimann odkril na območju nekdanjega antičnega Troje leta 1873. Nakit naj bi bil last trojanskega kralja Prama, ki ga opeva Iliada.

Sovjetske oblasti so dolga leta zanikale, da imajo trojanski zaklad, sedaj pa so priznale, da so pripravljene tudi na pogovor o ugotavljanju lastništva. Oglasile so se že turške oblasti, ki zahtevajo dragocenosti vrnejo, od koder so jih odnesli. Nemčija pa meni, da najdbo Schlimann zapustil njej. Zaklad hranijo v Puškinovem muzeju v Moskvi, razstava pa bo verjetno v Ermitažu.

Ukradeni sveti Anton

Iz cerkve svetega Antona v Padovi so neznanci ukradli svetnikovo relikvijo. Stvar je vse prej kot zabavna, saj je Padova na ta račun kar dobro živela: vsako leto se namreč zgrne k relikvijam svetega Antona kar štiri milijone vernikov z vsega sveta. Kolikšen dohodek turistični zaslužek je to za mesto, najbrž ni treba poudarjati. Tudi, ki se na te reči spoznava, menijo, da so tatove zamikali predvsem zato, ker so dragi kamni na prelepi skrinjici, v kateri so hranili svetnikovo ostanke. To skrinjico kaže fotografija.

V soboti zvečer Belokof sin, je dobil po pošti domov kuverto, na kateri je bila narejena znamka za 415 SLT. V notranjosti te močne pošilke je pa bil obvestilo pa čaka sobotne občine, ka žbej placati za vojno škodo, po izračuni na osnovi katastrofičnega dohodka 3 (tri) SLT. Čudno se njemu je to vidlo, liki je rseedno sou na posto pa te tri tolare plačo. Za to je zgijto samo eno vro čara. Siki gda je čiv, ka more za postmno placati 5 SLT (pet), je pa njemu, pa Beloki bilu famo, ko more tou novro, mlado drvaico vrag zeti zato ka glif takse novije dela kak prej suje drava, pa oblast, pa lidje, steri so v glavnom na isti poziciji ostali, je bifo Dela. Na se fanček najčij, tou fanč knua, pa ciglij ma kaput obrnjem, si je zmuro. Z vladine sence gledajouci brat Džauzi.

SKRIVNOSTI VAŠIH DLANI

Šifra: Opal

V ljubezni ste lastniški in med dvema dekletoma boste hitro izbrali eno in jo popejali na matični urad. In to iz enega samega razloga, ker bi bili radi vsak dan srečni. Takšna vaša strategija mi je zelo všeč.

Nasvet: Za svoje sošolce ste lahko pravi biser zaupljivosti, odkritosrčnosti in energičnosti. Pred mano je bila vaša leva dlan. Prihodnost bo pokazala, če smo imeli prav. Mogoče pa bo že jutri drugače.

Krznno v barvah

Kot že veste, so se pred nekaj leti, ko je krznno uprizorilo svojo zmagoslavno vrnitev na svetovno modno sceno, ekologi končno zganili. Svoj lonček so ob pravem času pristavila tudi društva za zaščito živali in pri ustvarjalcih mode zelo uspešno prebudila ekološko zavest. Potrudila se je tudi sodobna tekstilna tehnologija in rezultat je tu — na tržišču so se pojavila umetna krznna, domala enaka dragocnim naravnim krznom. Kreatorji imajo več možnosti, saj se pojavljajo krznna v barvah. Krznno zasledimo v letošnji modi velikokrat in na najrazličnejše načine.

Drobni nasveti

Stanujete v bloku? Spravljate spodnje sosedo v slabo voljo, ko zalivate svoje lončnice? Korita ali lončne podložke podložite s penasto gumo. To bo dvakrat dobro tudi za rastline: guma bo popila odvečno vodo in podaljšala vlažnost prsti.

Rastline v lončku na balkonu ali terasi boste zavarovali pred nevarnostjo, da zmrzne prst v posodi, tako da jih boste zalili z grozdnim moštom.

ZA LJUBITELJE CVETJA

Cvetlični horoskop

V cvetličnem horoskopu v znamenju škorpiona vam, dragi bralci, predstavljamo gospo Natašo Praprotnik, propagandistko iz Murske Sobotice.

Škorpioni prodirajo pri sebi in drugih do srži bitja in stremijo k temu, da bodo vse ali nič. Imajo izrazito željo po ustvarjanju, omamljajo s samokontrolo in močjo. Nihče ne ve, kaj se skriva v njih, a prav to je tisto, kar oni hočejo. Globoko so vdani tistim redkim, ki jim uspe, da jih osvojijo. Nihče se tako ne znajde v kriznih razmerah kot prav škorpioni. V težkih časih se je nanje mogoče popolnoma nasloniti. A gorje ti-

naključje, da je tudi britanski prestolonaslednik princ Charles škorpion.

Ženska ŠKORPIJON je najbolj seksipilna od vseh znakov, a deluje kot hladnokrvna, kontrolirana dama, misteriozna, redko pokaže svoje ranljive točke. Kot so-proga je enkratna, z ogromno potrpežljivosti in požrtvovalnosti za partnerja, tudi ko je potrebno z njim začeti od nič. Zelo ljubi zasebnost. Pravemu partnerju je brezmejno vdana. Slabemu partnerju bo ušla ali ga preprosto pusti na cedilu brez občutka krivde.

Roditelji škorpioni, bodisi moški ali ženska, so idealni za vse otroke, a ne, da bi bilo to njim preveč očitno.

Cvetje za škorpiona je v rdeči, oranžni in rumeni barvi.

Iskrene čestitke vsem ŠKORPIJONOM!
Olga Varga

stim, ki jih spravijo v bes. Škorpioni so namreč najbolj maščevalni znak v astrologiji — nikdar ne pozabijo, nikdar ne oprostite. Celo bližnjim osebam je težko prebiti njihov ledeni oklep, a če se to le zgodi, in to le izbranim, postanejo pristni in neizmerno vdani.

Moški ŠKORPIJON deluje nekam »kraljevsko«. Ni

Moški ...

Med ljudmi je bilo že od nekdaj razširjeno to prepričanje, ki ga je pred kratkim potrdila tudi znanost: plešasti in po prsih kosmati moški so v povprečju spolno aktivnejši, pa tudi več alkohola prenesjo brez vidnih posledic, kot pa njihovi vrstniki, ki imajo bujne lase in niso poraščeni po prsih.

Po raziskavi, ki so jo opravili sodelavci dunajske univerze, namreč povzemamo, da sta plešavost in poraščena prsna površina znaka za več moških hormonov, le-ti pa, kot je znano, ne spodbujajo samo v spolnem pogledu, ampak tudi pospešujejo delovanje encimov v jetrih, ki razgrajujejo alkohol.

Toda bielfeldski profesor medicine Ernst Niederer v tem pogledu svari, kajti še tako močna in »moška« jeter imajo seveda svoje meje. Zato priporoča, naj moški ne bi zaužili več kot 60 gramov alkohola dnevno (to pomeni tri steklenice piva ali eno steklenico vina), za ženske pa je priporočljiva kvečjemu polovica te količine. ciroza jeter, ki jo povzroča alkohol, zaenkrat še ni ozdravljiva in utegne človeku kar za 20 let skrajšati življenje.

Košarica iz limone

Na pladnju, na katerem boste gostom postregli s koktajli, bo takšna košarica dobrodošel okras. Naredimo jo čisto enostavno, pazimo le, da ne bomo po pomoti odrezali ročaja. Pa še košček motovilca ali vejica peteršilja — in že je nared, tudi za poživitev krožnika s cvrtjem. Vsak gost naj dobi svojo.

V zelenjavnem vrtu

Zelenjavni vrt zahteva veliko potrpljenja in skrbno roko. Zdaj je čas, da ga pognojite, okopljete in prekopljete. Spinačo, motovilca in radič prekrijte s polivinilom, da ne bodo zmrazili, če bo nastopil mraz. Začnite puliti glave endivije, porežite jim zunanje liste. Izkopljite jamo in vanjo zložite glave tesno drugo poleg

druge ter zasujte z zemljo, premešano s peskom, pred tem pa jih še temeljito zalijte. Plast zemlje in peska naj bo debela 0,25 m. Zasuto jamo nato še prekrijte s suhim listjem.

V zdravo zemljo posadite česen. Če se bojite, da bo zgnil, po-

trošite v brazdo mešanico pepela, žveplovega prahu in peska (v enakem razmerju). Glavnice česna posadite v razdalji 0,10 m, brazde pa naj bodo med seboj oddaljene 0,30 m. Nato lahko vrt prepustite zimskemu spanju ...

Kuhajte z nami

Jabolčna krznna sladica

KRHKO TESTO: 40 dag moke, 1 zavitek pecilnega praška, 15 dag margarine ali 12 dag masti, 10 dag sladkorja, ščepec soli, 1 rumenjaki, 1/2 del belega vina in toliko (6 do 7 žlic) kisle smetane, da dobimo čvrsto testo, ki se da lepo gnesti, margarina za pekač. Dobro zamešano testo povaljamo in položimo v pomastjen pekač. Ob straneh naredimo za prst visok rob iz testa.

VANILJEVA KREMA: 5 del mleka, 14 dag sladkorja, 3 rumenjake, 3 velike žlice ostre moke, 2 zavitka vanilija, 1/2 stroka vanilije. Vse razvrkljamo v skledi (v hladnem mleku), postavimo nad soparo in stepamo toliko časa, da se segreje in zgosti kot puding, ki se strjuje. Kremo, ki se že težko meša, odstavimo in ohladimo.

OBLOGA: 5 do 6 srednje debelih, bolj kislih jabolč olupimo, narežemo na kocke (1 cm³), potresemo s tremi žlicami sladkorja in noževo konico cimeta. Prilijemo 4 žlice vode in kozico dobro pokrijemo. Dušimo, da se zmehčajo, pazimo, da ne razpadejo. Namesto jabolč lahko vzamemo sadje iz kozarcev (kompota): češnje, višnje, breskve ali marelice, ki jih primerno narežemo.

SNEG: 4 beljake, ki so nam ostali pri dosedanji pripravi sladice, stepemo v trd sneg. Trdemu snegu postopoma dodajamo eno po eno žlico sladkorja v prahu (skupaj 4 žlice) in vmes močno stepamo, da dobimo zelo gosto snežno peno.

a) Razvaljano testo spečemo do tri četrtine.
b) Nanj namažemo vaniljevo (ohlajeno) kremo.
c) Kremo izdatno potresemo s sadjem.
d) Čez sadje poravnamo sneg.
e) Spečemo do konca. Zgoraj naj bo sneg svetlo rjav, v sredini mora ostati bel. Režemo ohlajeno.

Šifra: Klif

Tudi slika vašega zdravstvenega stanja, posebej v srednjih letih, ni najboljša. Ste otrok srečnih, usodnih naključij, zato se bodo te reči uredile in pred vami še daljše obdobje zadovoljnega življenja.

V delu boste našli kompenzacijo in zadovoljstvo. Znete računati in načrtovati, zato bi vam najbolj ustrezal poklic na teh področjih.

ZAIGRAJMO IN ZAPOJMO PO DOMAČE

NA MURSKEM VALU

GLASUJEM ZA:

IZVAJALEC:

SKLADBA:

Kupon 39

Lestvica narodnozabavnih melodij minulega tedna:

1. SNOPEČEK — Modra kronika
2. MUZIKA NAJ ZAIGRA — Ans. vlada Srednjska
3. KUZEK LAJA — Štirje kovači
4. KAMELA RAFAELA — Ansambel Vinoteka
5. BRHKE GORENJKJE — Alpski kvintet

Lestvica je na sporedu MURSKEGA VALA ob četrtkih od 18. do 19. ure

NAGRAJENCI:

KARMEN BELAK, Banovci 22, 69241 Verzej

KLAUDIJA GREBENAR, Dolenci 77 a, 69204 Salovci

RENATA KOROSEČ, Uziška 3, 69240 Ljutomer

Glasovnice (tudi z novimi predlogi) pošljite na MURSKI VAL, Tihova 29, 69000 Murska Sobotica.

SESTAVIL MARKO NAPAST	BOLEZEN-SKO STARENJE TKIV	VRSTA MATEMATIČNIH ŠTEVIL	DEL VODOVODA	ODLIČEN ANGLEŠKI TEKAČ (ŠTEVE)	ŽENSKA, KI IGRA	ŽE UMRLI ITALJANSKI POLTIK (PIETRO)	SUMERSKA BOGINJA
IT. OPERNI SKLADATELJ (-TOSCA-)							
SNOV, KI POVZROČA ALERGIJO	A	L	E	R	G	A	N
FABRIKA	T	O	V	A	B	N	A
ZNAJKA ITALJANSKIH KAMIONOV			NEŠKI PISATELJ VRTNA CVETLICA				
MODERNI PLESNI RITEM				TUJE ŽENSKO IME TRISTANOVA IZVOLJENKA			
KEMIČNA PRVINA (O)	K	L	S	V	K		
RIMSKO ŠTEVILO PETDESET	V	T	Z	A			
ŠPANSKI VELETOK						VLADINIR DEDIER MOČNIK NA ALPSKI HISI	
ARZENOVA RUDA (RDEČA MIŠNICA)							
OSEBNI DOHODEK	O	D					
REKA V DALMACIJI							
BEOTLJEC					PEVEC KERSHAW		

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE — Vodoravno: Pestner, omorika, relativ, tron, PE, os, Sven, Foppa, Engadin, R, raza, rute, MČ, aranžer, instant, OAS, RAI.

Ges pa moji problemi

Bilou je ednok met počitnicami. Glij san vgojndno gor stanola, ka iden v kopalnico. Te pa gda vužgen posvejt, san pa mislila, ka de me kap.

Večer san si na obraz namazala nikšo kremu prouti mozoulon. Jezoš, jezoš!!!

Ges tiso kremu nikaj časa doj voščin z žajfov, te s šanpounon, te san že ščela iti po razredčilo, pa san si premislila. Kremu san kumaj do spravlila, ka pod njof zaglednen nikše rdeče fleke. Bjla san kak kujani rak. Jezoš, če bi me te stoj vido, bi se me zosogo pa zbežžo, ka ga več nišče ne bi stavo.

Te san se pa še spomnila, ka man večer randi. Gda san se muja pa oblejka, san si obraz tak napudrala, ka je se z mejne teklo.

Sidejla san v sobi, v rouki pa držala ogledalo. Moji so bili preveč zaposleni s svojim delon, ka bi se ukvarjali z menof.

»Ko pa, če bi ges nika pekla?« san si pravla. Ges reson iden v šoulo pijtat mamo, ka naj pečen. Mami mi je predlagala rižof narastek.

Ges fajf tisti recept prešten, pa delan tak kak pijsje. Vse škuper denen v pečj, pa čakano. Po par desetij minutaj zemen plej vo. Za mejne je bil dober. Kda pa pride mami, se je že voni držala za

nos. Se je fejst smrdelo. Gda pa še ges tisto proban, san mislila, ka de se mi v guti stavilo. Nej je bilo pocukrano, pa preveč trdo. Se škuper san ta sipala.

»Gnes za mon reson srečo,« san si pravila. Rajši san šla štet knjigo. Vora se je bližala trojki. Inga prijde za dveje vori, ge san se pa šla pokivat.

Se cote san škuper pmesla. Od očkovih pulovrov, Boštjanovih srakic do Senkinih kavbojki. Te san se pa po enoj vör seeno odločila za svoj polover, srakico in kavbojke.

Z obira mi je tisto skoraj odislo, pa san si seeno dala gor malo pudra.

Gda sve z Ingo prišle v Radence, san najprej šla iskat svojoga dragoga. Nindrik san ga nej mogla najti. Tak kak če bi se v zemlo pogreznio. Pijtalas san njegovoga kolego, če ga je ge vido. Tej mi pa pravi, ka je na morji.

Se mi je najnok gratalo brez veze. Ka mo tu, če ga nega?! Na Ingino željo san ostala tan. Bilou je še kar znosno.

Gda san prišla domou, san šla fčosi spat. Takšne so van problemi gnešnje mladine.

Andreja CIPOT, 8. b, OŠ Tišina

Ko sem bila še majhna, sta mi dedek in babica pripovedovala, kako je bilo v 2. svetovni vojni. Ob njunem pripovedovanju mi je bilo zelo hudo, vendar si nisem mogla predstavljati, kaj je pravzaprav vojna. Bila sem prepričana, da se kaj takega pri nas ne more več zgoditi. Žal ljudje še vedno umirajo zaradi vojne krutosti. Žrtve so tudi otroci. Mar ne bi namesto orožja kupovali kruh lačnim otrokom, gradili vrtnice. Šole...?

Jasmina Reiter

Ob tednu otroka sem si zaželela, da bi na Hrvaškem zavladal mir, a ta želja se mi ni izpolnila. Vsak dan spremljam po televiziji poročila in kar stiska me pri srcu, ko vidim, kako morajo mamice, očeteje in otroci bežati v zaklonišča. Tam so dneve in noči, namesto da bi se zunaj igrali, sprehajali, se veselili...

Staša Gaber, 4. a OŠ Daneta Šumenjaka, Murska Sobota

V Veržeju je veliko zanimivega

Učenci 4. c-razreda smo imeli pred kratkim naravoslovni dan. Pot nas je vodila v Veržej. Peljali smo se s kolesi. Najprej smo se ustavili pri združnem domu, kjer nam je predstavnik krajevene skupnosti pripovedoval o zgodovini Veržeja ter nam razkazal spominsko sobo skladatelja Slavka Osterca. Druga postaja je bil vzgojno-izobraževalni zavod, kjer so nas pogostili s toplim čajem in sendviči. Od šole smo peš odšli na ogled cerkve. Gospod kapitan nam je pripovedoval o njeni zgodovini in nam razkazal freske. Ogledali smo si tudi orgle. To pa še ni vse, kar se da videti v Veržeju. Sredi vasi stoji doprsni kip Slavka Osterca. Ogledali smo si tudi spominsko

ploščo Frana Kovačiča — borca za sverno mejo. Nato smo odšli do Seršenove kmetije, ki je bila izbrana za naj kmetijo v Pomurju. V njihovem hlevu smo lahko občudovali tudi kasaške konje. Od tam nas je vodila pot proti Babičevemu mlinu na Muri, ki ga je narasla reka lani odnesla, letos pa so postavili novega. Mlinar nam je rade volje pokazal, kako melje moko. Ko smo se vračali, smo se ustavili še pri ključavničarju Mulcu. Tudi v njegovih delavnica je bilo zanimivo.

Srečno smo se pripeljali domov z mnogimi lepimi vtisi iz Veržeja.

Dragan Zdovec, 4. c, OŠ Ivana Cankarja, Ljutomer

Bilo je super

Bili smo v Halozah v vasi Preša. Tam imajo sorodniki hišo in vlograd.

Zjutraj smo zgodaj vstajali in iskali gobe. Našli smo jurčke, sivke, lisičke in brezovčke. Popoldne sem pomagal čistiti gobe. Sosedova muca pa nam je pojedla nekaj jurčkov, ki smo jih sušili na prostem. Tudi mi smo seveda poskusili gobje dobrote. Zelo okusne so bile sivke na žaru. Tudi gobove omake so bile boljše od mesa. Kako sladke pa so bile robide!

Se vam kaj cedijo sline? Meni se.

Petra Mesarič, 2. r., Podružnična OŠ Cven

Romska deklica

Na našo šolo je prišla romska deklica. Stara je 14 let in hodi v peti razred. Ime ji je Višnja.

Večkrat jo opazujem, kako sama sedi na kaki klopi daleč stran od nas. Nikoli se z nami ne igra ali pogovarja. Družbo ji delajo avtomobili, ki drivjo po cesti in jih vedno z zanimanjem opazuje, pa veter, ki ji piha okrog ušes. Včasih se sprašujem, zakaj se nihče noče družiti z njo, zakaj je nihče nikoli ne pozdravi, jo povabi k pogovoru, igri... Njen obraz je

vedno žalosten. Vedno je lepo oblečena in urejena, a vseeno sama. Včasih mislim, kaj bi naredila, če bi jo kdo izmed nas povabil kakemu pogovoru, igri. Bi rekla ne ali pa bi se nam pridružila in se veselila z nami? Bi takrat mislila drugače o nas? Kaj si misli ona o nas? Nas sovraži, ker smo taki do nje, ali pa nas razume? Kdo ve? Čeprav je Rominja, je človek kot mi, je kot mi otrok, ki si želi ljubezni, družbe in razumevanja.

Aleksandra Meolić, 7. a, OŠ Bakovci

Ali veste?

Prav so imeli tisti, ki so na 32. vprašanje odgovorili, da v Radencih deluje naravno zdravišče 109 let. Če bi vas vprašali še, kdaj so odkrili prvi vrelec, bi bil pravičen odgovor pred 158 leti. Ampak tega nismo zahtevali. Žreb pa je tokrat dodelil knjižno nagrado, ki jo prispeva Dobra knjiga Murska Sobota, Robertini Vljaj iz Bodonce. Čestitamo!

— (KUPON) —

34. vprašanje: Ali veste, katera rastlina (del, na katerem je plod) na naših poljih doseže največjo dolžino?

Pravilne odgovore bomo žrebali 28. novembra.

TO SMO MI

Tokrat začnem z majhno serijo člankov o seksizmu. Poskušal bom predstaviti vsaj nekatere delčke tega perečega problema. Seveda je sexistično že to, da bo govora o »ženskah« in o »moških«, vendar je v tem primeru to »potrebno«. S sledečim nočem nikogar prepričati, da nima prav, da naj ravna drugače ali karkoli že. Hočem le predstaviti tudi stvari, o katerih se večini ne ljubi razmišljati ali pa se tega vneto izogibajo. Na vas pa ostaja ostalo.

Posilstvo

Povsem zmotna je predstava, da je posilstvo sex. Gre za akt nasilja, za ultimativno obliko zatiranja žensk. Moški ne posiljujejo, ker bi

jim »primanjkovalo« sexa, saj ima večina posiljevalcev razmerje ali pa so poročeni. Posiljujejo, da bi dokazali lastno moč in premoč nad žensko.

Naslednja zmotna predstava je ta, da so posiljevalci vedno neznanci. Po podatkih, ki jih mi je uspelo izbrskati, naj bi kar v 50—70% primerov šlo za znance, stare prijatelje, sosede, zakonske možje ali očete. In največkrat se posilstvo zgodi kar v žrtvinem stanovanju.

Okoli krožijo tudi smešne zgodbe, da so ženske, posilile moškega. Prvo, kar tukaj ni v redu, je sama tehnična izvedba in drugo, kot da bi za žensko bilo nekaj najlepšega, da ga ima »notri«.

Še ena zmotna predstava, ki pa na žalost blodi po glavah mnogih moških in žensk, je ta, da ženske s svojim oblačenjem in nastopom provocirajo posiljevalca. Krasno! Torej so si ženske kar same krive, če so posiljene. In pravtako se morajo oblačiti in obnašati, kot je to po volji moškimi. Po eni strani le-ti od ženske pričakujejo, da se oblači sexy, da se šminka in podobno, istočasno pa je tako urejena ženska okrivljena za provociranje posiljevalca.

Na žalost mnoge ženske v tej zmotni zabliži prevzemajo vlogo krivca in obtožujejo same sebe. Pred sodiščem podrobno raziščejo žrtvino zasebno in spolno življenje, kot da bi to bilo relevantno. Recimo: imela je dosti prijateljev, tako ali tako je cipica in »takšno majhno« posilstvo ji je komaj kaj škodilo. Prostitutka po tej logiki sploh ne more biti posiljena. Isto velja za zakonske partnerje. Če si mož zaželi spolnosti, jo mora tudi dobiti. Zanimiva in obenem vzemirujuča so tudi naslednja dejstva: če možu posilijo ženo, je to zanj osebna žalitev in pokaže se, da se razburjajo, ker je posilstvo zanje poseg v njihovo lastnino. V posilstvu vidijo predvsem spolnost in ne nasilje. Sicer pa moški močno razlikujejo med posilstvom, ki ga je zagrešil znanec in posilstvom, ki ga je zagrešil neznan napadalec. Kadar je posiljevalec znanec, pogosto krivijo ženo.

Obsojenih je samo 30% obtoženih moških in še vedno ostaja tabu ovažba proti moškim na višjih položajih. Na sodišču je mogoče slišati najbolj neverjetne stavke. Neki sodnik je izjavil: »Socialna podpiranka nima pravice hoditi ven!« Ko je neki drugi videl posiljevalca, je dejal: »Kaj vam pa je pravzaprav, saj to je zelo privlačen človek.«

Navkljub vsem teoretičnim razpravam pa ostaja ženskam strah, da se posilstvo lahko zgodi kadarkoli. Še en adut v rokah patriarhata. Po logiki moške moči je torej za žensko najbolje, da se zaklene v stanovanje in ne odpira vrat nobenemu moškemu. Kajti, če katerega vendarle povabi na kavo, ima ta vsjo pravico, da jo posili. Navsezadnje ne ostaja ženski nič drugega, da se oboroži s solzlici in se vpiše na tečaj samoobrambe. (Nekateri priporočajo uriniranje med aktom nasilja.)

Posilstva pa so samo vrh ledene gore. Eden izmed mnogih izrodov naše dvojnemoralne patriarhalne družbe. Odsevajo odnos moči moči med moškimi in žensko in imam vtis, da moški mislijo, da imajo opraviti s primitivizmom. (Se nadaljuje)

Tomaž »Feminist« Triplan

šport

ŠPORTNI OBRAZI

Slovenski prvak in reprezentant

Med mladimi pomurskimi športniki, ki so se zelo hitro prebili v slovenski vrh, je atlet, 15-letni dijak Srednje družboslovne in ekonomske šole v Murski Soboti, Jože Kolar iz Večeslavca. Z atletiko se je začel ukvarjati povsem po naključju. Kot učenec rogašovske osnovne šole je lani zmagal na občinskem krosu in se uvrstil na republiški kros Dela v Velenju, kjer je med starejšimi pionirji zasedel prvo mesto. Po tem uspehu so ga pritegnili v Atletski klub Pomurje iz Murske Sobotice, kjer je začel načrtno trenirati pod vodstvom trenerja Mirka Seruge. Da je zelo nadarjeni atlet, je pokazal že na letošnjih tekmovanjih. Sezono je začel na spomladanskem krosu Slovenije v Slovenski Bistrici, kjer je pri starejših pionirjih zasedel drugo mesto, na državnem prvenstvu v Zagrebu pa je bil sedmi. Sodeloval je tudi na spomladanskem krosu Dnevnika v Domžalah in zasedel prvo mesto. Potem je nastopil na prvenstvu Slovenije v Ljubljani in v teku na 300 m zmagal ter postal prvak Slovenije pri starejših pionirjih. Na tradicionalnem tekaškem Maratonu treh src v Radencih je v trimskem teku na 10 km zasedel drugo mesto. Na pionirskem prvenstvu Slovenije v Novi Gorici je v teku na 300

metrov zasedel drugo, na 1.000 metrov pa tretje mesto. S temi rezultati je bil uvrščen v slovensko atletsko reprezentanco, ki je sodelovala na tekmovanju treh dežel na avstrijskem Koroškem, ter v teku na 400 metrov zmagal. Izkazal pa se je še na krosu Dela v Mariboru, kjer je v teku na 1.000 metrov zasedel prvo mesto. To so vsekakor zadnje vredne rezultate, ki mu dajejo nove spodbude za še zavzetejše delo. Zato tudi ne skriva želje, da bi poleg uspešnega šolanja nadaljeval s tekmovalnimi dosežki tudi na atletski stezi. Želi pa si tudi, da bi se v Murski Soboti izboljšale razmere za vadbo, saj so predvsem od tega odvisni tekmovalni dosežki.

FERI MAUČEC

DRAGO DREVENŠEK — TRENER ODOBJARJEV EMONACOMMERCE LJUTOMER

»Sodimo v vrh slovenske lige«

V letošnji tekmovalni sezoni v slovenski ligi vodi odbojkarje Emonacommerce Ljutomer novi trener Drago Drevenšek, profesor telesne vzgoje na Univerzi v Mariboru. Gre za izkušenega odbojkarjskega strokovnjaka, saj ima za seboj 11 let trenerske kariere. Najprej je eno leto vadil ekipo Rogoze, zatem pa deset let mariborskega Stavbarja, nekdanji člani prve zvezne odbojkarjske lige. Z njim smo se pogovarjali o delu in načrtih v novem okolju.

bi mi škodovalo, sem se potem odločil in prevzel ekipo. Moram povedati, da sem zadovoljen, ker sem se tako odločil, saj ugotavljam, da sem prišel v zdrav športni kolektiv, kjer z veseljem delam. Igralci so prizadevni in voljni delati, kar je tudi pogoj za uspehe.

— Za nami je skoraj polovica jesenskega dela prvenstva v slovenski odbojkarjski ligi. Kaj bi lahko rekli o tem tekmovanju?

»V dveh delih je liga zelo izzanačena. V zgornji del lestvice sodijo Brezovica, Zirovnica, Topolšica in Emonacommerce, ki se bodo tudi potegovali za naslov prvaka. V drugem delu pa so preostale ekipe.«

— Kakšna pa so možnosti Emonacommerce Ljutomer v letošnjem prvenstvu?

»Eno so želje, drugo pa možnosti. Dogovarjali smo se za cilj boljše uvrstitve v slovenski ligi. Ker pa smo že na začetku prvenstva ostali brez Rajnarja, se je stanje nekoliko spremenilo. Mišlim pa, da bomo lahko s pridnim delom dosegli dobro uvrstitev in da se bomo v spomladanskem delu prvenstva lahko pridružili najboljšim ekipam.«

— Kakšna pa je sicer prihodnost Ljutomer v slovenski odbojkarjski ligi?

»To je mlada in obetavna ekipa, ki je voljna delati. Glede na njihove sposobnosti in dobro organizacijo v klubu rezultati ne bi smeli izostati. To tudi zato, ker smo povečali število treningov, saj vadamo štirikrat tedensko, in ker bomo v Ljutomeru kmalu dobili novo telovadnico.«

FERI MAUČEC

— Treniranje odbojkarjev Emonacommerce Ljutomer ste prevzeli na začetku prvenstva v slovenski ligi. Zakaj ne pred začetkom priprav?

»Moram povedati, da sem imel zdravstvene težave in sem razmišljal, ali se bom sploh ukvarjal s treniranjem, pa tudi pri OK Emonacommerce Ljutomer so se morali dogovoriti in sporazumeti o zamenjavi trenerja. Ker se je izkazalo, da moje zdravstveno stanje ni takšno, da

KMN KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU

Finale v novi telovadnici v Ljutomeru

V novi telovadnici v Ljutomeru bo v soboto, 23. novembra 1991, 11. letni turnir slovenskega revijalnega pokala v malem nogometu, ki ga pod pokroviteljstvom Križevskih opekarn Boreci organizira Klub malega nogometa Križevci Virje. Ni naključje, da se je na šestem sklepnem tekmovanju v Ljutomeru zbralo 12 najboljših slovenskih ekip malega nogometa, in da je organizacija tekmovanja poverjena prizadevnim športnim delavcem iz Križevci pri Ljutomeru. Z dosedanjim delom in rezultati so Križevčani pokazali, da so sposobni organizirati najzahtevnejša tekmovanja in da z malim nogometom živi ves kraj. Ekipe, ki so se uvrstile v skupini del tekmovanja, bodo v predtekmovanju sodelovale v štirih skupinah. Sodelovanje pa so si zagotovile na predhodnih tekmovanih razen ekipe Branik Talci iz Maribora, ki se je kot lanskoletni zmagovalac neposredno uvrstil v finale. Kot so povedali organizatorji na strokovni konferenci, je vse pripravljeno za to kakovostno tekmovanje v malem nogometu v Sloveniji, ki bo v soboto v Ljutomeru. Slavnostna otvoritev turnirja bo ob 12. uri, ob 17.40 pa bo atraktivna tekma med sponzorji ekipe Križevci in ljutomerskimi politiki. Ljubitelji športa, zlasti pa malega nogometa te enkratne prireditve ne bi smeli zamuditi.

F. MAUČEC

Pretekla nedelja ni bila nič kaj prijetna za nogometne tekme. Poleg žoge so morali nogometaši obvladovati tudi razmočeno igrišče. Tako je bilo tudi na tekmi SNL v Beltincih med Potrošnikom in Izolo. Foto: N. Juhnov

Razglasitev športnikov v Beltincih

Uredništvo Vestnika, domačega tednika, se je odločilo, da bo letošnje športnike, športnice in športne kolektive Pomurja razglasilo nedeljo 1. decembra 1991, v Beltincih na prvenstveni tekmi predzadnjega kola v slovenski nogometni ligi med Potrošnikom in Mariborom/Branikom. V predtekmi pa se bosta srečali ženska ekipa Maksimirja iz Zagreba — državne prvakinja — in reprezentanca novinarjev Slovenije.

STERŽAJ PODPRIL REKORDNIH 963 KEGLJEV

V četrtem kolu tekmovanja v drugi slovenski moški kegljaški ligi je Radenska v Radencih premagala Krško s 5158:4903 podrtimi keglji. Junak srečanja je bil Miro Steržaj, saj je podrl 963 kegljev, kar je rekord kegljišča. Za Radensko so poleg Steržaja nastopili: Kučan 868, Pušenjak 853, Kovačič 851, Drvarič 825 in Salamon 798 podrtih kegljev. V prihodnjem kolu igra Radenska v Mariboru s Konstruktorjem/Branikom.

JUDO Sobočani uspešni v Avstriji

V Leobnu v Avstriji je bilo mednarodno pionirsko tekmovanje v judu. Sodelovalo je 258 tekmovalcev iz Italije, Češko-Slovaške federacije, Madžarske, Nemčije, Slovenije in Avstrije. Med njimi so bili soboški judoisti in dosegli nekaj dobrih uvrstitev. Nauspešnejši je bil Žilavec, ki je v kat. do 33 kg zasedel drugo mesto. Lesjak je bil peti, Rantša pa sedmi. V kat. do 40 kg je Hašaj zasedel tretje, Cikajlo pa peto mesto. V kat. do 45 kg je bil Čuk peti, v kat. do 55 kg pa Vehab tretji, Lazar pa sedmi. T. Kos

PLAVANJE Bencik tretji

V Mariboru je bilo prvo državno prvenstvo slepih in slabovidnih v plavanju. Sodeloval je tudi Geza Bencik iz Murske Sobote in v prostem slogu zasedel tretje mesto.

PREDSTAVLJAMO VAM Bakovci jesenski prvak v SNL

Jesenski prvak v pomurski nogometni ligi je postalo moštvo Bakovec. Dosegli so sedem zmag, dva poraza, dvakrat pa igrali neodločno. Izgubili so v Rakičanu in na Tišini, neodločno pa igrali doma z ekipo Rogasovec in v Lipi. Osvojili so 16 točk, kar je dve manj, kot so nameravali. Najnevarnejša tekmeča za prvo mesto so imeli v nogometnih Ižakovcih in Ljutomeru, katerih moštvi zaostajata le za tri točke. Med temi tremi je možno uvrstiti tudi končnega zmagovalca. Naslov jesenskega prvaka so Bakovci osvojili tudi pred dvema letoma, vendar jim je v končni zmagi zmanjkalo moči za dokončni uspeh. Sicer pa so bili Bakovci trikrat prvaki pomurske nogometne lige in pet let igrali v vzhodni konjski nogometni ligi. Pred letošnjo tekmovalno sezono v pomurski nogometni ligi so imeli v Bakovcih težave s trenerjem. Zato je v zadnjem trenutku prevzel vodbo moštva nekdanji igralec in trener Jaže Rantiša. Do nekaterih sprememb pa je prišlo tudi pri igralškem kadru. Klub so zapustili Lipič, Zver in Mahgec (odšli so k Dokležovju). Prišli pa so Šif

Nogometaši Bakovec — jesenski prvaki v pomurski nogometni ligi. Stojijo od leve: Rantiša (trener), Trašnjek, Šiftar, Buzeti, Horvat, Veršič in Ivanič, Čepiyo: J. Idič, A. Titan, Abakumov, D. Idič in R. Titan. Foto: F. Maučec

LISTA STRELCEV

Slovenska nogometna liga 9 golov: Kukič (Mura); 8 golov: Škaper (Potrošnik); 7 golov: Sabjan (Nafta), M. Zver (Potrošnik); 6 golov: Prekazi (Mura); 4 gole: Voroš (Potrošnik), Vickovič (Mura); 3 gole: Šarkezi (Mura) Rob (Nafta), Graj (Nafta), Hartman (Potrošnik). Slovenska super rokometna liga 46 golov: Petek; 33 golov: Okreša; 27 golov: A. Lovenjak; 26 golov: Meoljč; 25 golov: S. Lovenjak; 15 golov: Žugelj; 11 golov: Buzeti; 3 gole: Bedekovič; 2 gola: Gaberc. Slovenska rokometna liga 43 golov: Varga; 26 golov: Šernek; 19 golov: Prem; 18 golov: A. Titan; 16 golov: Lukač; 12 golov: Meoljč; 8 golov: D. Titan; 6 golov: D. Kolmanko; 5 golov: Virag; 3 gole: Babič; 2 gola: Legentič; 1 gol: A. Kolmanko.

Visoka zmaga Lendave

V četrtem kolu tekmovanja v drugi slovenski šahovski ligi je Lendava z visokim rezultatom 5:1 premagala Impol iz Slovenske Bistrice. Za Lendavo so igrali: Ivanec, Čofek, Časarjeva in Pukl. Remizirala pa sta Gerencer in Vidlič.

Pionirska šahovska ekipa Lendave je sodelovala na tekmovanju Alpe Jadran v Celovcu in med 41 ekipami zasedla 7 mesto, kar je lep uspeh. J. Gerencer

Tokrat zmagal Kos

Šahovsko društvo Radenska Pomurje iz Murske Sobote je pripravilo novembrski hitropotezni turnir. Zmagal je Alojz Kos s 6,5 točke pred Borisom Kovačem, Danilom Harijem in Stefanom Režonjo po 6 točk.

NT super liga

Kovina	5	5	0	36.9	10
SOBOTA	5	5	0	34.1	10
Strojna	5	4	1	32.13	8
Ingrad	5	3	2	21.24	6
Ilijirja	5	1	4	15.30	2
Novotehna	5	1	4	11.34	2
Merkur	5	1	4	16.29	2
RADGONA	5	0	5	15.30	0

SNL

Maribor	17	13	1	3	39:17	27
Izola	18	11	4	3	29:11	26
Naklo	17	11	4	2	28:12	26
Olimpija	17	10	4	3	34:11	24
Gorica	18	8	7	3	40:20	23
Koper	18	10	2	6	19:16	22
Kladivar	17	7	6	4	23:22	20
MURA	17	8	3	6	28:24	19
Slovan	17	7	4	6	21:12	18
Ljubljana	17	7	4	6	19:17	18
Rudar (V)	17	6	5	6	23:23	17
Zagorje	17	7	2	8	27:20	16
Svoboda	17	6	4	7	24:28	16
Steklar	17	5	6	6	22:29	16
POTROŠNIK	17	6	3	8	28:36	15
NAFTA	17	5	2	10	10:35	12
Rudar (T)	17	5	1	11	20:29	11
Primorje	17	4	3	10	18:32	11
Domžale	17	2	4	11	10:27	8
Medvode	17	3	2	12	13:37	8
Jadran	17	2	3	12	8:36	7

II. SNL — vzhod

Jesenski del	13	8	4	1	16.4	20
Železničar	13	8	3	2	24:10	19
Ojstrica	13	6	4	3	21:13	16
Dravinja	13	6	4	3	17:13	16
Hmezd	13	6	3	4	29:21	15
TURNIŠČE	13	6	3	4	18:16	15
Korotan	13	4	5	4	15:13	13
Pohorje	13	4	5	4	17:22	12
Rače	13	3	5	5	16:16	11
Pekre	13	2	7	4	12:15	11
BELTRANS	13	3	5	5	14:22	11
Kovinar	13	1	5	7	14:22	7
Partizan SG	13	1	2	10	11:37	4
Središče	13	1	2	10	11:37	4

SOL — moški

Brezovica	6	6	0	18:2	12
Topolšica	6	5	1	16:8	11
Sempeter	6	4	2	15:7	10
Žirovnica	6	4	2	14:8	10
VIGROS	6	4	2	13:13	10
Bled	6	3	3	12:11	9
EMONACOMMERCE	6	3	3	11:11	9
Črnača	6	2	4	10:15	8
Vileda II	6	2	4	9:14	8
Celje	6	1	5	9:16	7
Izola	6	1	5	4:16	7
Mistinjska	6	0	6	5:15	6

SR super liga

Pivovarna	8	8	0	0	241:153	16
Nova Džepca	8	5	0	3	186:188	10
Kolinska	8	5	0	3	195:164	10
Velenje	8	5	0	3	196:183	10
Rudar	8	5	0	3	181:175	10
Jadran	8	4	1	3	191:199	9
Ajdovščina	8	3	1	4	158:185	7
POMURKA	8	3	0	5	186:191	6
Drava	8	3	0	5	206:214	6
Presad	8	2	1	5	171:185	5
Inles Riko	8	1	2	5	162:198	4
Preddvor	8	1	1	6	171:225	3

SRL — moški

Pivovarna	8	6	1	1	192:149	13
Grosuplje	8	6	0	2	195:159	12
Dobova	8	5	1	2	173:156	11
Krško	8	5	1	2	168:153	11
Šošir	8	5	0	3	179:170	10
Izola	8	5	0	3	168:167	10
Kamnik	8	4	1	3	158:163	9
Črnomelj	8	3	2	3	175:164	8
KROC	8	4	0	4	159:159	8
Radeče	8	3	1	4	159:183	7
V. Nedelja	8	2	1	5	145:172	5
Ormož	8	1	2	5	170:190	4
Dol	8	1	1	6	173:188	3
Mokerc	8	0	1	7	143:183	1

II. SRL — moški

Nova oprema	7	5	0	2	198:179	10
RADENSKA	7	4	1	2	185:157	9
Velenje	7	4	1	2	149:128	9
POLET	7	4	0	3	168:126	8
MLADINEC	7	3	1	2	149:134	7
Drava	7	2	1	4	148:167	5
RAZKRIZJE	7	1	2	4	154:185	4
A. Besednjak (-1)	7	1	0	6	119:194	1

I. MNL MS — mladinci

Jesenski del	11	11	0	0	69:6	22
Dokležovje	11	7	2	2	41:20	16
Gančani	11	7	1	3	31:20	15
Šalovci	11	7	1	3	30:20	15
Tramejnik	11	7	1	3	30:20	15
Čarda	11	7	0	4	32:19	14
Cankova	11	5	2	4	26:28	12
Bratonci	11	3	3	5	25:24	9
Grad	11	4	1	6	17:29	9
Puconci	11	3	1	7	23:40	7
Filovci	11	2	3	6	19:37	7
Serdica	11	2	1	8	14:33	5
Hodoš	11	1	1	9	12:57	3

NAMIZNI TENIS

Velika zmaga v derbiju

Vrhunska predstava, izredno kakovostna in borbeno srečanja, daleč najboljša igra Sobočanov v letošnji sezoni, presnetljiva in zaslužena zmaga Sobočanov v velikem štajersko-pomurskem derbiju v Mariboru so značilnosti dramatičnega srečanja. Domačinom ni pomagala niti odlični romunski reprezentant Revisz, ki je sicer dobil tri partije, saj sta pri Sobočanih blestela Benko in Unger vsak z dvema zmagama, hladnokrvni Benkovič pa se ni dal presenetiti v deveti odločilni partiji. Radgončani so doživeli pričakovani visok poraz v Ljubljani, tudi njihov najboljši igralec Riharič je ostal brez osvojenega seta proti »profesionalcem« Kovine. V naslednjem kolu igrajo Sobočani doma z Merkurjem iz Kranja, Radgončani pa z Ingradom iz Celja in zadnji čas je, da dosežejo kakšno zmago. Rezultati: STROJNA—SOBOTA 4:5 (Pohl—Benko 19:21, Revisz—Benkovič 18:21, 21:14, 21:15, Grbič Unger 19:21, 23:21, 18:21, Revisz—Benko 21:12, 21:17, Pohl—Unger 17:21, 18:21, Grbič—Benkovič 17:21, 21:14, 21:10, Revisz—Unger 21:10, 21:14, Grbič—Benko 18:21, 21:12, 18:21, Pohl—Benkovič 17:21, 19:21, KOVINA—RADGONA 9:0 (Zalaznik—Kuzma 2:0, Smrekar—Žitek 2:0, Ignjatovič—Riharič 2:0, Smrekar—Kuzma 2:0, Zalaznik—Riharič 2:0, Ignjatovič—Žitek 2:0, Smrekar—Vršič 2:0, Ignjatovič—Kuzma 2:0, Zalaznik—Žitek 2:0).

Na republiškem kvalifikacijskem pionirskem turnirju na Ptujju je edini Pomurc Mitja Horvat z rezultatom 6:3 zasedel dobro četirto mesto v svoji skupini in se uvrstil na republiški TOP-turnir, kar pomeni, da imajo Sobočani po treh letih na tem turnirju spet igralca. M. U.

SLOVENSKA NOGOMETNA LIGA

Pomurski ligaši brez točke

V osemnajstem kolu slovenske nogometne lige pomurski ligaši niso osvojili niti ene točke. Koper, ki je gostoval v Beltincih, je z boljšo igro zasluženo premagal domači Potrošnik s 3:1. Vsi goli pa so bili doseženi v prvem polčasu. Časten zadetek za Potrošnik je dosegel Škaper. Soboška Mura je gostovala v Ljubljani pri nekdanjem prvotigašu Olimpiji in po dobri igri v prvem polčasu, ko je bil rezultat 1:1, doživela visok poraz 1:4. Edini zadetek za Muro je dosegel Kukič. Lendavska Nafta pa je že v soboto gostovala v Ljubljani in izgubila s Svobodo z 0:3. V prihodnjem kolu igra Mura doma z Domžalami. Lekom, Nafta pa s Steklarjem, medtem ko Potrošnik gostuje v Ljubljani pri istoimenskem moštvo.

DRUGA SLOVENSKA NOGOMETNA LIGA

V Veržehu brez zmagovalca

V zadnjem kolu jesenskega dela tekmovanja v drugi slovenski nogometni ligi vzhod je bil v Veržehu pomurski derbi med Turniščem in domačim Beltransom. Srečanje se je končalo brez zmagovalca, saj moštvi nista uspeli zatresti mreže. V prvem polčasu so imeli rahlo pobudo igralci Turnišča. Najlepšo priložnost za gol je imel Koveš v 18. minuti, vendar je žoga zadel vratnico. V nadaljevanju je bila bolj ali manj izenačena z občasnimi napadi enega in drugega moštva. Sicer pa je neodločen rezultat po dogodkih na igrišču realen.

SUPER ROKOMETNA LIGA

Poraz oslabilje Pomurke v Velenju

V osmem kolu tekmovanja v slovenski super moški rokometni ligi je Velenje premagalo Pomurko iz Bakovec z 22:19. Čeprav je Pomurka nastopila oslabiljena brez Okreša in Škrabana, je bila večji del tekme enakovredna tekme gostiteljem, saj je bil rezultat tik pred koncem 18:18. Žal pa Bakovčani niso izkoristili zadnjih treh napadov, kar je bilo usodno. Strelci za Pomurko: Petek 6, Meoljč 4, S. Lovenjak 3, Žugelj 2, A. Lovenjak 2, Bedekovič 1 in Buzeti 1. V prihodnjem kolu igra Pomurka doma z Ajdovščino.

SLOVENSKA ROKOMETNA LIGA

Krog premagal vodeče Grosuplje

V osmem kolu tekmovanja v slovenski moški rokometni ligi je Krog pripravil prijetno presenečenje, saj je nepričakovano, vendar zasluženo premagal vodeče Grosuplje v gosteh z 21:20. Rokometni krogi so tokrat zaigrali zelo dobro in sproščeno. S to zmagijo pa so si tudi precej izboljšali položaj na lestvici. Gole za Krog so dosegli: Šernek 9, Varga 8, Prem 2, Lukač 1 in Titan 1. V prihodnjem kolu igra Krog doma, v soboto ob 17. uri v športni dvorani v Murski Soboti s Pivovarno Laško.

DRUGA SLOVENSKA ROKOMETNA LIGA

Pomurski derbi dobila Radenska

V zadnjem jesenskem kolu tekmovanja v drugi slovenski moški rokometni ligi se je pomurski derbi med Radensko iz Gornje Radgone in Poletom iz Murske Sobote končal z zmago Radgončanov z 21:20. Najboljši strelci: Žalodec 14, Merčnik 3 in Husar 2 za Radensko ter Kreft 8, Srečko 6 in Kiristl 3 za Polet. Razkrižje je z Velenjem igralo neodločno 27:27. Najboljši strelci: Bedekovič 15, Majerič 3 in Rozmarič 3. Nova oprema iz Slovenj Gradca pa je premagala Mladince iz Murskih Črnc s 30:18. Najučinkovitejša pri Mladincih sta bila Gregorinčič 5 in Buzeti 4.

SLOVENSKA ODBOJKARSKA LIGA

Vigros premagal Žirovnico

V šestem kolu tekmovanja v slovenski moški odbojarski ligi je Vigros iz Murske Sobote prijetno presenetil, saj je v gosteh premagal Žirovnico s 3:2. To je bila četrta zaporedna zmaga Sobočanov. Vigros je igral v postavi: Ratkai, Novak, Gobec, Munih, Horvat, Janža, Poredoš, Šiftar. Tekma, ki je bila zelo zanimiva, je trajala dve uri. Vodeča in še neporažena Brezovica pa je premagala Emonacomerce Ljutomer s 3:0. Za Emonacomerce so igrali: Prelog, Krajač, Drvarič, Belec, Šumak, Savič, Škrabar, Grut. V prihodnjem kolu igra Emonacomerce že v petek z Bledom, Vigros pa gostuje v Topolšici.

DRUGA SLOVENSKA ODBOJKARSKA LIGA

Derbije dobili Veržej, Pomurje, Cven in Puconci

V predzadnjem jesenskem kolu tekmovanja v drugi slovenski moški odbojarski ligi je Veržej v pomurskem derbiju premagal Pomurje II iz Murske Sobotice s 3:1. Radenci pa so s 3:2 premagali ekipo Tehnomobil iz Maribora. V zadnjem kolu igrajo Veržej—Tehnomobil, Fužinar II—Pomurje II in Radenci—Turbina. V šestem kolu tekmovanja druge slovenske ženske odbojarske lige je Pomurje v pomurskem derbiju premagalo Mladost s 3:1. Puconci pa Ljutomer prav tako s 3:1. Ptuj pa je premagal Cven s 3:0. V prihodnjem kolu igrajo Ljutomer—Braslovče, Pruj—Puconci, Pomurje—Cven, Ruše—Mladost.

IZOBRAŽEVANJE ZA UPORABA PC-ja

Tečaj za osnovno usposabljanje **WORDSTAR** in **LOTUS 1-2-3**
WORDSTAR — začetek 2. 12. 1991
LOTUS 1-2-3 — začetek 9. 12. 1991

Število tečajnikov je omejeno. Tečaja bosta popoldne.
 Cena posameznega tečaja je 8.500 SLT.
 Telefon: (069) 21-842

Milan Šanko

Murska Sobota d.o.o.

PREHRANA LENDAVALA, d.o.o.
 Skupščina družbe

razpisuje
 za 4 leta delovno mesto

DIREKTORJA

Kandidat mora poleg splošnih izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da ima najmanj V. ali VI. stopnjo izobrazbe živilske smeri,
- da ima 5 let delovnih izkušenj,
- da za svoje mandatno obdobje poda okvirni program razvoja družbe.

Kandidati naj svoje vloge, program razvoja družbe in dokazila o izpolnjevanju razpisnih pogojev pošljejo skupščini družbe najkasneje v 8 dneh po objavi razpisa. Kandidate bomo o izidu razpisa obvestili v 30 dneh po izbiri.

INDUSTRIJA DEŽNIKOV INDIP LENDAVALA, d.o.o.
 Skupščina družbe

razpisuje
 za 4 leta delovno mesto

DIREKTORJA

Kandidat mora poleg splošnih izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da ima najmanj VI. ali VII. stopnjo izobrazbe ekonomske, tehniške ali pravne smeri,
- da ima 5 let delovnih izkušenj,
- da za svoje mandatno obdobje poda okvirni program razvoja družbe.

Kandidati naj svoje vloge, program razvoja družbe in dokazila o izpolnjevanju razpisnih pogojev pošljejo skupščini družbe najkasneje v 8 dneh po objavi razpisa. Kandidate bomo o izidu razpisa obvestili v 30 dneh po izbiri.

Ministrstvo za finance, Republiška carinska uprava — Carinarnica Gornja Radgona objavlja, da bo v torek, 3. 12. 1991, ob 9. uri v prostorih CI Gornja Radgona

javna dražba

rabljenih osnovnih sredstev in inventarja.

Prodajajo se naslednja sredstva:

1. Osebni avto FORD TAUNUS 1,6, letnik 1980, nevozen. Izklicna cena 40.000,00 SLT.
2. Kombi — zaprt MB 508 D, letnik 1976, ni vozen, ni registriran. Izklicna cena 60.000,00 SLT.
3. Moped TOMOS APN 4, nevozen, izklicna cena 6.000,00 SLT.
4. Rabljena pisarniška oprema, fotokopirni stroj, računski stroj in drugo rabljeno blago po spisku 01-4293.

Prometni davek za avtomobila ni plačan in ga plača kupec.
 Pred javno dražbo je potrebno položiti varščino v višini 20 % od izklicne cene pri blagajni carinarnice.

Vsa osnovna sredstva bodo prodana po sistemu videno-kupljeno in kasnejše reklamacije niso možne.
 Informacije po tel. št. 61-160.

NAROČILNICA

Podpisani _____
 kraj _____ ulica _____
 poštna številka _____ pošta _____
 naročam VESTNIK
 Naročnino bom poravnal po prejemu pošilnice.

PODPIS

Vestnik, Titova 29, 69000 Murska Sobota

V SRBIJI HOČEJO POSLATI NA FRONTO TU-DI SLOVENCE

Okrnjeno predsedstvo (nekdanje) Jugoslavije je sprejelo odloko o odhajanju oziroma potovanju jugoslovanskih državljanov v tujino. Z njim je določeno, da vojaški obvezniki in rezervisti (moški, stari od 17 do 60 let) morajo imeti pri prestopu državne meje poleg potne listine še potrjeno vojaškoteritorialnega organa, v katerem mora biti navedeno, da ni nikakršnih ovir za potovanje v tujino. Brez tega potrila ni mogoče prestopiti meje.

V samostojni Sloveniji odloka okrnjenega predsedstva nekdanje SFRJ ne upoštevamo, saj se ravnamo po svojih predpisih. Za potovanje državljanov Slovenije v tujino, seveda prek slovenskih meja, ni nobenih zakonskih zahtev, žal pa potujemo vse manj, ker za naše skromne osebne dohodka ne moremo kaj prida kupiti. Povsem drugače pa je, če hočemo iz nekdanje Jugoslavije oziroma iz republik, ki so še vedno pod vplivom jugoslovansko-srbskih oblasti, še zlasti pa, če hočemo prestopiti mejni prehod, ki je na območju Srbije. Tam je dovoljenje za izhod nujno. Tudi za Slovence, saj naše države (še) ne priznavajo. Pa še nekaj je: večina Slovencev ima še vedno jugoslovanski »pasoš«, zato jih imajo za Jugoslovane in tudi zanje velja zvezni predpis.

Slovenske oblasti odsvetujejo potovanja v Srbijo, saj je upravljena bojazen, da bodo našim državljanom onemogočili vrnitev prek zdaj že običajne trase čez Madžarsko. Še več: lahko se zgodi, da jih bodo mobilizirali — vpoklicali v armado in jih poslali na fronto, od koder pa se vrne le redkokateri Nesrb, saj je splošno znano, da v prve borbene vrste pošiljajo »tujce«, celo svoje Črnogorce. Nič kaj prijetno pa tudi ni maltretiranje naših državljanov v »bratski« republiki, saj jim

odvzemajo devize, četudi imajo zanje bančno potrdilo, Slovenec ne sme imeti dinarjev, kaj šele tolarjev.

Najpogostejši potniki so seveda vozniki tovornjakov, ki prevajajo blago, saj trgovske vezi niso povsem prekinjene, res pa je, da se uveljavlja trgovanje, ki je bilo v praskupnosti: blago za blago. Na upravi za notranje zadeve v Murski Soboti imajo spisek voznikov tovornjakov in drugih potnikov, ki so po vrnitvi iz Srbije (prek Madžarske) na mejnem prehodu v Dolgi vasi pri Lendavi orisali svoja doživljanja, kot so maltretiranje, odvzem denarja in poskusi prisilne mobilizacije. To so, da jih vsaj nekaj naštejemo: Ivan Vušič iz Celja, Stanislav Operčkal iz Smarja, Franjo Pongrac iz Doljnega Mihajlovca, Milan Kaučič iz Kamnice, Jože Gašparič iz Male vasi pri Ormožu, Marjan Kos iz Maribora, Alojz Vrtnik iz Postojne, Peter Bačlija iz Ljubljane in Klavdija Zupančič iz Jevnice pri Littiji.

Lahko bi zapisali več zgodbic tistih potnikov, ki so se uspeli izogniti mobilizaciji in so se srečno vrnili v Slovenijo. Za naše bralce bomo navedli doživljanja potnikov, doma v notranjosti Slovenije, in težke trenutke potnikov iz Lendave. Že omenjena Peter Bačlija in Klavdija Zupančič, zaposlena pri ljubljanskem podjetju Sever, sta bila predzadnji torek službeno v Subotici v Srbiji. Vračala sta se čez mejni prehod Horgoš. Srbski policisti so jima na prehodu odvzeli potna lista SFRJ ter ju napotili k parkiranima avtobusoma, rekoč, da velja splošna mobilizacija. Bačlija je med domnevnim parkiranjem osebnega avtomobila izkoristil ugoden trenutek in se prebil na sosednji madžarski mejni prehod. Madžari so našli zanj dovolj razumevanja in sta

Ušli mobilizaciji

Kaj se je zgodilo s trojico iz Elektromateriala? V boj od 17. do 60. leta — Šikaniranje slovenskih državljanov — Pretresljive zgodbe na mejnem prehodu

na osnovi osebne izkaznice (potna lista so jima Srbi vzeli!) dobila potrila, da sta lahko potovala čez Madžarsko in na prehodu v Dolgi vasi vstopila v Slovenijo. Tu sta med drugim povedala, da sta videla starešine JLA in vojaške policiste, ki nasilno zavračajo ljudi in jih vodijo v avtobuse, ti pa vozijo v vojašnice, iz njih pa na bojišča in — v smrt.

Na vse to so (po)mislili direktor lendavskega Elektromateriala Stefan Šoš, vodja finančnega sektorja Jože Tkalec in vodja prodaje Ivan Copot, ki nam je o tem pripovedoval. 5. novembra so se z avtom podali na pot v Skopje. Potovali so čez Madžarsko, nato čez osrednji del Srbije v Aleksinac, kjer so imeli poslovne pogovore z dolgoletnim partnerjem, in naposled še v Skopje. Tja grede ni bilo večjih nevarnosti, razen tega, da so bili na trnih, ali bo bencin v rezervoarju osebnega avta, ki so ga nalili v Mohacsu na Madžarskem, zadoščal za pot čez Srbijo, saj tam goriva hudo primanjkuje. Vozili so tako, da so ga porabili čim manj, in se prebili do Skopja, kjer so »natankali«. Med potovanjem so jih imeli na cestinskih postajah za tujce in so morali plačevati temu ustrezn pristojbine. K sreči jim denarja niso vzeli. 8. novembra, ko so se peljali proti mejnemu prehodu Bački Breg, so se veselili prihoda na Madžarsko, a se je zataknilo. Mejni organi jih niso pustili čez mejo! Zahtevali so (poleg itak veljavnih, še vedno jugoslovanskih, potnih listin) še pisno dovoljenje vojaškoteritorialnega organa. Nič ni pomagalo prepričevanje, češ da so slovenski državljanji, v neki meri tujci, saj da so jih povsod po Srbiji imeli za tujce in kot takim krepko zaračunavali, denimo samo za cestnino

1400 dinarjev. Obrnili so avto proti Somborju — proti negotovosti. Vse mogoče misli so jim rojile po glavi, tudi možnost, da jih oblečejo v uniforme in pošljejo na fronto. Pomislili so tudi, da bi se v Slovenijo vrnili čez Hrvaško ali Bosno, hkrati pa se zbal, kako bi se končala taka tvegana pot.

Naposled so se le pripeljali do vrat vojnega oddelka. Tam je bilo še nekaj drugih državljanov Slovenije. Dežurni uslužbenec se je končno omehal in poklical načelnika, ta pa je obljubil, da bo poslal svojega »potčinjega«. In res je prišel. Kapetan I. razreda Slavko Soklič, menda po rodu iz Ljubljane, in brez večjih težav izdal »odobrenje broj 83/1-44«, s katerim je bilo (kot prilogo k potnemu listu) omogočeno potovanje v tujino. Običajne rubrike za rok veljavnosti (čas vrnitve) ni izpolnil, saj se naši junaki tako in tako ne bi javili v 8 dneh po vrnitvi. Potem so se vrnili na prehod na Bačkem Bregu in ga prečkali, ne da bi jih kdo »zajebaval«, prišli v Mohacs, »natankali« avto, si privoščili izdatno večerjo in se sicer okrepčali. Za njih je bila naporna noč.

Ivan Copot nam je še povedal, da od nas ni mogoče telefonirati v Srbijo, medtem ko od tam lahko kličejo v Slovenijo. V nedeljo, 11. novembra, so elektromaterialovci odšli v bližnji madžarski Redics in od tam poklicali svoja soferja tovornjakov, naj si v Beogradu, kjer sta se mudila, ja pridobita dovoljenje za potovanje v tujino. Kaže pa, da se nista veliko menila za apel in v gneči, ki sicer vlada na prehodu v Subotici, uspela prevoziti mejo. K sreči so jima ostale tudi devize, saj si jih nista dala vzeti. Najbrž pa je pomagalo, da gorita madžarsko, pa tudi v takih letih sta, ko človek ni ravno za na fronto. Mar ne? Ukrep »predsedstva dr. Branka Kostića« nanaša na moške v starosti od 17 do 60 let.

ŠTEFAN SOBOČAN

Osebni avto je zgorel

Josip Drk iz Miklavca, Hrvaška, se je 15. novembra ob 17. uri peljal z osebnim avtom iz Dobrovnika proti Filovcem. Na mostu čez filovski potok ni upošteval prometnega znaka »prednost vozil iz nasprotne smeri«, zato je trčil v traktor, ki je peljal nasproti, upravljal pa ga je Herman Škaper z Vaneče. Po trčenju se je osebni avto vnel, Josipa Drka in njegovega sopotnika (otroka), ki sta se hudo poškodovala, pa je iz vozila še pravi čas potegnili traktorist Škaper. Kaže, da je bil osebni avto zelo dotrajan, saj so škodo ocenili le na 20.000 tolarjev.

Cerada je začela tleti

Kaj je vzrok tlenju cerade na Potrošnikovem tovornem avtu? Je kdo pustil na tovornjaku cigaretni ogorek? Se sreča, da sta voznik Janez Lazar iz Borečec in spremljevalec Stanislav Horvat iz Male Polane pravočasno zaznala dim in tako ogenj pogasila, sicer bi bilo njuno vozilo, ki je razvažalo blago po trgovinah, potujoča bakla. Tlenje sta zaznala predzadnji torek, ko sta se peljala proti Črenšovcem.

»Manevriranje« ni uspelo

V četrtek, 14. novembra, ob 16.10 se je Davorin Želar iz Slamnjaka peljal z osebnim avtom iz Plešivice proti Železnim Dverim. Med vožnjo po klancu navzdol je začel zavirati v ostrem desnem ovinku, da bi tako preprečil trčenje z vozilom, ki ga je dohitel. Ko je zaznal, da z zaviranjem ne bo uspel, je zavil v levo; tedaj pa je nasproti pripeljal tovorni avto. Da bi preprečil trčenje, je Želar zavil še bolj v levo in zapeljal na njivo. Na vozilu je nastala škoda za 20.000 tolarjev, sopotnik Matej Makoter iz Ljutomera pa se je hudo poškodoval.

Ukradel pol milijona tolarjev

Jože H. iz Ivanec je v sredo, 13. novembra 1991, nič hudega sluteč odšel z doma in hiše ni zaklenil. To pa je izkoristil neznanec, ki je prebrskal mize in omare in našel razne vrste denarja v protivrednosti 500.000 tolarjev, povrh pa je pobral še nekatere dokumente. Za storilecem poizvedujejo. Ta zgodba znova opozarja, da marsikaj, kar imamo v hiši, še zlasti pa denar, ni varno, zato je treba prostore zakleniti, četudi jih zapustimo le za krajši čas.

Tesno prehitevanje v Črešnjevcih

Franz Frank iz Gornje Radgona se je 11. novembra peljal z osebnim avtom skozi Črešnjevce. Pri domačiji številka 117 je dohitel pešca Franca Santla iz Črešnjevca in ga skušal prehitevi. Kaže, da pretesno, saj ga je s prednjim delom zadela. Pri tem se je pešec hudo poškodoval in so ga prepeljali v bolnišnico. Na vozilu pa ni večje škode.

Trčil v prikolico

V ponedeljek, 11. novembra, ob 18.35 se je zgodila huda prometna nesreča v ulici Štefana Kovarja v Murski Soboti. Pri odcepu ceste proti Živinorejsko-veterinarskem zavodu je Karol Sever iz Polane ustavil traktor s prikolico, da bi odprl vrata na ograji. Tedaj pa je za njim pripeljal z osebnim avtom Jože Pintarič iz Murske Sobotice, ki je spregledal prikolico traktorja, se zaletel vanjo in se hudo poškodoval.

poroke

MATIČNI URADI SO MURSKA SOBOTA — Marjan Kuster, milihnik iz Dolnje Bistrice, in Karmin Fartek, komercialna tehničarka iz Murske Sobotice; Ferenc Kozma, šivalec s Hodoša, in Dragica Gal, likalka, iz Krplivnika; Robert Ke-rec, strugar od sv. Jurija, in Helga Farič, operaterka iz Vidonec. ČESTITAMO!

TRG — družba za opravljanje trgovinske dejavnosti GORNJA RADGONA, Ljutomerska cesta 30

Telefon: 61-511, 61-691
 Fax: 61-359

NOVO! UVOZ IZ ITALIJE!

Kompresorji FIAC za obrtnike, kmetovalce in druge!

- Prostornina od 10 do 400 litrov
- Če ste obrtnik, plačate le 3 % davka
- Možnost nakupa na tri obroke brez obresti
- Zagotovljena servisna služba

Daj mi dušo, mojo vzemi!

Posvečajo se predvsem vzgoji mladine. Dom v hiši dobrotnice. Kdaj bodo imele redovnice vrtec?

Po tistem skromnem začetku si je Družba utirala pot skozi nerazumevanje, revščino in žrtve. Družba se je naglo širila po Italiji in prek njenih meja. Danes pripada naši Družbi okrog 17 000 sester. Prisotne smo v 72 državah. Sestre hčera Marije Pomočnice vodimo šole vseh stopenj: od otroških vrtcev prek osnovnih in srednjih, do višjih ter strokovnih šol. Skrbimo za sirotišnice in zavode za zapuščeno mladino. V misijonskih deželah pa imamo še zdravstvene ambulante in bolnišnice.

Leta 1936 so prišle prve naše sestre v Ljubljano, kjer so odprle zavod za dijakinje, otroški vrtec in nedeljski oratorij. Prva slovenska sestra pa je naredila redovno zaobljubo že 1916. leta v Italiji. V povojnem času je bilo pri nas delovanje sester onemogočeno. Danes pa delujemo v Sloveniji in na Hrvaškem. Poučujemo verouk, vodimo duhovne vaje, razna srečanja, otroške in mladinske pevске zbornice in oratorij. Nekatero

sestre hčera Marije Pomočnice pa so zaposlene kot gospodinje po salezijanskih domovih.

Omenili ste »oratorij«. Bi hotele pojasniti, v čem je bistvo takega organiziranja?

Oratorij ali mladinski center je izvorna — salezijanska vzgojna ustanova, ki podarja mladim prijateljsko — družinsko ozračje vere, zaupanja in veselja. Ob nedeljah in prostem času se mladina zbira k razvedrilu, kulturnim predstavam, športu in drugim aktivnostim.

Deluje oratorij tudi v Murški Soboti?

V Murški Soboti deluje oratorij vsako soboto med 14. in 17. uro v dvorani katoliške cerkve, ob nedeljah imamo pa oratorij od 14.30 do 17. ure v Verzeju. V obojema mladinska centra prihajajo predvsem šolarji. Program za posamezne dneve pa je različen. Ponavadi je v začetku kaka športna igra, denimo odbojka, potem ročna dela, nato verski

pouk (molitev, predstavitev dolocene osebnosti iz verskega življenja ...), pevске vaje zaradi sodelovanja otrok pri maši. Otroci pa prihajajo spontano še na naš dom v ulico Juša Kramarja 2 v Murški Soboti tudi čez teden. Poskrbimo za igro, ročno delo ... Naša želja je, da bi imele tudi otroški vrtec, vendar to zadržaj še ni uresničljivo, ker zanj še nimamo prostora.

So pa dobri ljudje, ki redovnicam pomagajo.

Taka je prav gotovo gospa Marija iz Murške Sobote, ki nas je velikodušno sprejela v svoj dom v ulici Juša Kramarja 2, od koder odhajamo na naše pastoralno delo. Lepo nas je sprejela tudi župnjica. Mariborski škof dr. Franc Kramberger pa je ob našem prihodu v Murško Soboto dejal: »Prihod Družbe hčera Marije Pomočnice ni običajen dogodek, to ni vsakdanje srečanje, to je zgodovinski dogodek. S svojim prihodom ste odgovorile Cerktvi, župniji, odgovorile ste tistim množicam, ki vas čakajo in kličejo.« K temu naj dodamo, da prihajamo med pomursko ljudstvo, da bi skupaj z njim delile žalost in veselje, predvsem pa, da bi mladi rod vzgajale v dobre kristjane in poštene državljanke. Z delom lastnih rok si služimo kruh.

In pomladek? Kako se lahko deklet vključi v vašo skupnost?

Bog kliče, kadar hoče, kogar hoče in kakor hoče. Dekle, ki se zanima za vstop v našo Družbo, mora imeti namen, da hoče biti bogu povsem na voljo. Imeti mora veselje do dela z mladino. Dekle v času priprave biva v redovni skupnosti in obiskuje državno šolo.

Tako so nam v tem skupinskem intervjuju odgovarjale sestre Simona, Ivanka in Marija. Hvalježi smo jim za sodelovanje pri tej predstavitvi, mnogi starši pa za versko, moralno in tudi strokovno vzgojo svojih otrok. Torej: dobrodošle sestre!

ŠTEFAN SOBOČAN

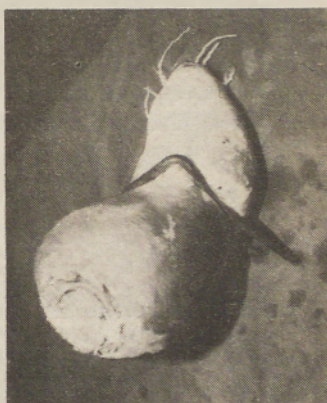

Sestre hčera Marije Pomočnice so se v Murški Soboti naselile v hiši dobrotnice gospe Marije, v ulici Juša Kramarja.

Foto: J. Zauneker

LASTOMERCI

Repa v okovih

na njivo prišel kos železa, skozi katerega je zrasla debela repa.

L. K.

BELTINCI

Upokojenci v škripcih

V zadnjem času so v trgovinah vsak dan višje cene, zlasti so te opazne pri potrebnih, po katerih vsak dan posegamo v gospodinjstvu, kot so: mleko, sladkor, meso, olje, pralni praški itn. Ker pa večina upokojencev prejema 4 ali 5 tisoč tolarjev pokojnine, tej druginji ne moremo slediti, saj je marsikje pokojnina edini vir družinskega dohodka. Le-te se sicer povečujejo za 3,2 odstotka, pa še teh ne izplačajo, ker jih odtegnajo za solidarnostne namene. Tako usoda pa delijo z upokojenci tudi nezaposleni delavci. Zaposleni delavci pa si pomagajo tako, da zaradi nizkih osebnih dohodkov stavkajo in v večini primerov uspejo. Ali bomo morali tudi mi upokojenci na cesto in zahtevati take pokojnine, da bomo lahko preživeli?

A. H.

Kmetje, številni kupci v trgovini KZ Panonka, varčevalci in vsi drugi, ki jih pot slučajno zanese na dvorišče največje kmetijske zadruge v sicer že pokojni Jugoslaviji (KZ Panonka ima preko 18000 članov), so razočarani, ko obličijo na neurejenem parkirišču na dvorišču zadruge, in to v gramozu pred reprezentančno marmornato zgradbo: še posebej se nad neurejenim parkiriščem hodujejo delavci Panonke, ki dnevno porivajo ali s traktorji rešujejo »ujete« voznike iz objema več kot pol metra visoko navoženega gramozu. Po izjavi predsednika IS SO M. Sobota dipl. ekonomista Ivana Obala je dvorišče in skrb zanj v pristojnosti Kmetijske zadruge Panonka.

Boris Hgeduš

Državno prvenstvo ptic

Soboško društvo za varstvo in vzgojo ptic se lahko ponaša, da je v osmih letih svojega delovanja že tretjič organizator najvišjega tekmovanja v naši republici. Tokrat prvič državnega prvenstva ptic iz vse Slovenije, ki bo od 22. do 30. novembra v telovadnici Tehniške in poklicne šole ter Gimnazije Murška Sobota. Skupaj s slovensko zvezo društev za varstvo in vzgojo ptic ter pod pokroviteljstvom Kmetijske zadruge Panonka so uspeli zagotoviti udeležbo okrog 1250 ptic različnih vrst. Med njimi prevladujejo postavniki in barvast kanarčki, razne eksotične ptice in papige. Letos bodo prvič prikazali tudi raznoliko favno Evrope, ki sodi v tekmovalni razred. Letošnje državno prvenstvo bodo z mednarodno udeležbo popestrili primerki najlepših ptic iz Madžarske in Avstrije, pričakujejo pa tudi tekmovalce iz sosednje Hrvaške in Italije.

Vse to si bodo obiskovalci lahko ogledali na razstavi, ki jo bodo odprli v nedeljo, 24. novembra, ob 11. uri, do petka 29. novembra pa bo vsak dan odprta od 8. do 17. ure. Sicer pa se bo prireditelj začela že 22. novembra s sprejemom udeležencev tekmovanja, naslednji dan pa bo pod budnim očesom desetih mednarodnih sodnikov potekalo ocenjevanje ptic. V soboto, 30. novembra, bo izredna skupščina slovenske zveze, ki se bo osamosvojila in izstopila iz jugoslovanske zveze. Ob tej priložnosti bodo najuspešnejšim tekmovalcem in njihovim pticam podelili priznanja in medalje.

M. JERŠE

GORNJA RADGONA

Obnavljajo šolsko poslopje

V minuli vojni je bilo poškodovano tudi poslopje Osnovne šole dr. Janka Šlebergerja v Gornji Radgoni. Sredstva za obnovo šole, ostrešja in fasade je prispevala Zavarovalna skupnost Triglav. Hkrati pa tudi razširjajo cestnišče ob šoli in urejajo semaforje, kar bo gotovo prispevalo k večji varnosti.

Ludvik Kramberger

V MURSKI SOBOTO REDOVNIŠKA SKUPNOST HČERA MARIJE POMOČNICE

Od 22. avgusta deluje v Murški Soboti redovniška skupnost Hčera Marije Pomočnice. Zaenkrat jo tvorijo le tri sestre, doma iz različnih koncev Slovenije. Sestra Simona Komar prihaja iz triglavskega raja Gorje pri Bledu, sestra Ivanka Zakrajšek z razgibanih dolenskih gričev Šentruperta, sestra Marija Kociper (sister predstojnica) pa je naša rojkinja iz Odranec. Zastavili smo jim nekaj vprašanj, na katera so z veseljem odgovorile.

Morda bi na začetku povedale, kdaj so nastale prve ženske redovniške skupnosti in ali delujejo v Pomurju — poleg vaše — še redovnice, ki pripadajo kakim drugim skupnostim?

Vsaka redovna ustanova je božji in človeški odgovor na potrebo časa. Božji odgovor zato, ker nobena redovna ustanova ni zgolj človeško, marveč predvsem božje delo. Človeški odgovor pa zato, ker Bog deluje po ljudeh, ki se po njegovem delu svobodno odzivajo. V 19. stoletju je nastalo več ženskih redovnih ustanov, ki so se (in se še) posvečajo vzgoji in šolstvu ženske mladine, skrbijo za bolnike in reveže ter delu v misijonih. Pri nas v Pomurju delujejo: Magdalenke (sestre sv. Marije Magdalene) v Dokležovju, Slovenjebistriške šolske sestre v Beltincih, Sestre sv. Križa na Gradu in me — Hčere Marije Pomočnice v Murški Soboti.

Kdo pa je ustanovil vaš red, kdaj in kakšno je njegovo poslanstvo?

Družba Hčera Marije Pomočnice je v sodelovanju s sv. Marijo Dominiko Mazarello ustanovljena v južnem Pijemontu v vasi Jugozahodno od Turina sv. Janez Bosko. To je bilo pred 121 leti. Rozja previdnost ju je poklicala, da bi se zavzela za zapuščeno in ubogo mladino.

Trenutna dejavnost Hčera Marije Pomočnice po svetu in pri nas v Sloveniji?

KRAJEVNA SKUPNOST DOBROVNIK

Termalna voda, telovadnica, mrliške vežice

V krajevni skupnosti Dobrovnik, ki vključuje naselja Dobrovnik, Žitkovci in Strehovci, so se občani pred kratkim na referendumu odločili o novem krajevnem samoprisku za pet let. Ker je referendum uspel, se bodo lahko lotili načrtovanih nalog za naslednje obdobje.

Med pomembnejšimi nalogami, ki jih čakajo, je črpanje termalne vode iz nafne vrtine. V ta namen je krajevna skupnost že naročila izdelavo projekta pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo Republike Slovenije. Izvajalec del bo lendavska Nafta — sektor za raziskavo nafte in plina. Z deli naj bi začeli že v prvi polovici

Dobrovnik

prihodnjega leta. Krajevna skupnost pa bo skupaj z dobrovniško osnovno šolo tudi začela s pripravo dokumentacije za zgraditev telovadnice pri osnovni šoli v Dobrovniku. Ta naložba je bila načrtovana tako v krajevnem kot občinskem referendumskem programu v prejšnjem obdobju, vendar pa je zaradi pomanjkanja denarja izpadla. Spomladi prihodnjega leta nameravajo v Dobrovniku začeti z gradnjo mrliške vežice na pokopališču. Zidavo mrliških vežic pa načrtujejo tudi v Žitkovcih in Strehovcih. Z razpoložljivimi sredstvi pa bodo tudi urejali vaške poti in nekatere skupne objekte. V Žitkovcih tudi želijo dokončati vaško-gasilski dom.

V krajevni skupnosti Dobrovnik pa tudi letos niso mirovali, temveč so ob pomoči krajanov opravili nekatere pomembna dela za posamezna naselja. Tako so v Žitkovcih končali z napeljavo telovadnice in omrežju. Priključke je dobilo 17 gospodinjstev. Večji del sredstev so prispevali naročniki sami, delež pa je prispevala tudi krajevna skupnost. V Dobrovniške gorice so speljali vodovod dolžini 7.500 metrov, kar so financirali uporabniki. V Dobrovniku pa končujejo tudi omrežje kabelske televizije, za katero se je odločila večina gospodinjstev.

F. MAUČEC

Drobtinica

Priteklo je iz Zvezdinega stropa

Točno opoldne, tistega pozno oktoberskega dne je prišlo iz stropa. Da! Sredi restavracije soboškega hotela Zvezda je začelo od zgoraj najprej kapljati, nato curjati in potem že skoraj liti. In balone od stropnih luči je bil na mah napolnjen z vodo.

Precej nas je sedelo v prostoru in vsi smo debelo gledali. Lahko bi zapisal, da smo le gledali in za nikogar to pravzaprav ni bilo nič posebnega. Današnje dni smo navajeni na vse kaj hujšega. Lahko bi se nam, recimo, podrl strop na glave, saj v bližini še vedno besni vojna. Še starejša zakonca, ki sta bila najboljše dogajanje, sta mirovala in nista poiskala mize na varnejšem delu restavracije.

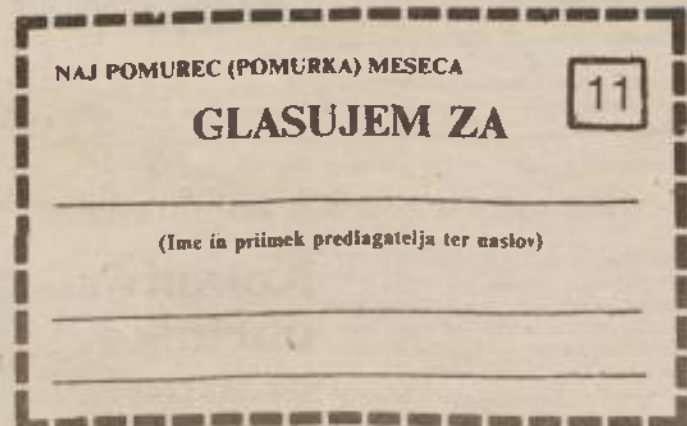
Sledilo je nekaj letanja, kot se za takšne priložnosti spodobi za strojno osebo in voda je kmalu nehala teči. Za neljubo močo naj bi poskrbel nekdo, ki je popravljal v prvem nadstropju radiator centralne kurjave.

Sicer pa ta primer ni nič v primerjavi s tistim, kar se je zgodilo bližnjo noč na cesti pred istim hotelom. Nekdo je izkoristil noč za vratolomno vožnjo skozi središče Murške Sobote. Medtem je podrl del cestnih varnostnih naprav in povrhu še kiosk pred Šópingom. In po dejanju se je nekdo korajžil, da na avtomobilu pravzaprav skorajda ni bilo škode, ker so ga izdelali Rusi. In takšne dirke po mestu z avtomobili, težkimi motorji, niso tako redke.

In vedno znova moramo popravljati, kar je nastalo zaradi malomarnosti ali obestnosti. Polivamo, podiramo ... Obnavljamo, popravljamo ... In nič ne mislimo.

Franček Štefanec

Kakšne bodo uvrstitve?

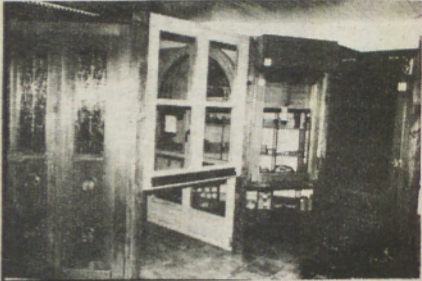
Še dober mesec in znani bodo končni rezultati naše skupne akcije za Pomurca meseca in s tem tudi najpopularnejša osebnost v letu 1991. O imenih, ki so v najožjem izboru, smo doslej veliko pisali, zato ste, spoštovani bralci, dobro seznanjeni z izidom. Čeprav je uvrstitev na prvih treh mestih znana, pa bo gotovo zanimiv tudi drugi del lestvice.

REFLEX d.o.o.

PRODAJNI SALON

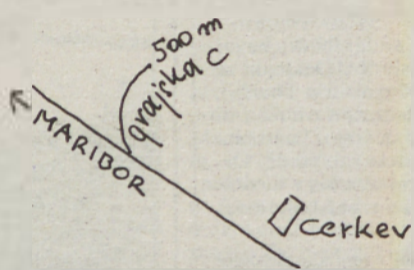
69250 GORNJA RADGONA GRAJSKA C. 27
TELEFON: 069/61-974, 61-751, TELEFAX: 069/61-947

VSE ZA OPREMO DOMA

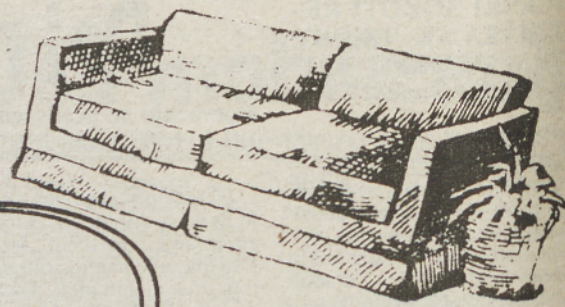
NOVO! NOVO! NOVO!

- stavbno pohištvo
- lesne obloge
- leseni podi
- parket
- okovje
- oprema za kopalnice
- orodja (hoby program)
- mini bazar

VAŠE ŽELJE, VAŠE SANJE – NAŠA PONUDBA
S KARTICO ZVESTOBE DO CENEJŠEGA NAKUPA

Vaš dom bo opremil

VAŠ DOM, trgovina s pohištvom in gradbenim materialom **HAJDINJAK, ŽIŽKI 63**
POSEBNA PONUDBA:
● poseben popust ob gotovinskem plačilu
OBIŠČITE NAS ALI NAS POKLIČITE PO TELEFONU: (069) 70-780

ATRIUM

LJUTOMER
Ormoška 22, tel./fax.: 82-455
Odprto ob delavnikih od 8. do 15 ure
ob sobotah od 9. do 12. ure

PRODAJAMO:

- KUHINJE
- DNEVNE SOBE
- PREDSOBE
- OTROŠKE SOBE
- KOPALNIŠKO POHIŠTVO
- SEDEŽNE GARNITURE

IZDELUJEMO:

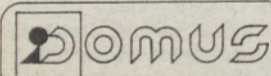
- POHIŠTVO PO NAROČILU
- PREGRADNE STENE ZA DNEVNE SOBE, JEDILNICE IN GOSTINSKE
- OPREMLJAMO TRGOVSKE IN GOSTINSKE LOKALE, BUTIKE

- Visoki gotovinski popusti in brezobrestno posojilo!
- Brezplačna dostava na dom!

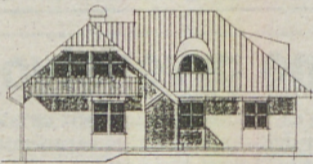
IN ŠE:

V PETEK, 22. NOVEMBRA, ODPRTJE NOVEGA POHIŠTVENEGA SALONA V KROGU, Murska ulica 27.

- Odprt bo vsak dan od 8. do 18. in ob sobotah od 8. do 12. ure! Telefon: 32-455.

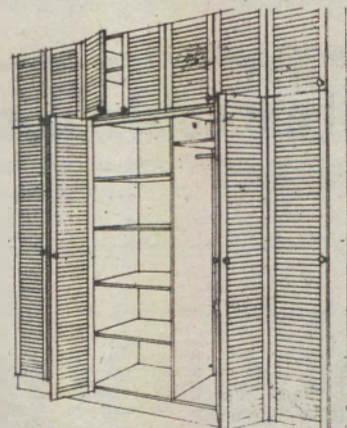

PROJEKTI INŽENIRING
STEFAN BALER, dipl. ing. arh.
69240 Lutomer, Korenčičeva 2
Telefon (069) 92-702

ČE SE ODLOČATE ZA GRADNJO ALI OBNOVO OBJEKTOV, VAM LAHKO POMAGAMO!

- izdelujemo projektno dokumentacijo za vse vrste objektov: stanovanjske hiše, poslovno-stanovanjske objekte, industrijske objekte, obrtne delavnice, notranjo opremo za lokale, legalizacije
- Opravljamo gradbeni nadzor — Ponujamo različne tipe hiš, primernih za naše okolje
- Tokrat vam predstavljamo atrijsko hišo z mansardo.

- GARDEROBNE OMARE PO MERI
- NOTRANJOST PO ŽELJI
- VRATA IZ MASIVNEGA LESA
- SEDEŽNE GARNITURE, VEČ TIPOV

Murska Sobota, Severjeva 11 A,
tel.: (069) 21 688

Odprto od 11.30 do 17.30 in ob sobotah od 9. do 12. ure.

SALON POHIŠTVA

INTERDOM d.o.o.

JESENSKA AKCIJSKA PRODAJA KUHINJE ● KUHINJE ● KUHINJE

- vseh bar
- različnih materialov
- 1500 različnih elementov — 25 tipov
- brezplačno svetovanje, izdelava načrtov po meri vaše kuhinje

USTREŽEMO VSAKI VAŠI ŽELJI!
DO 40 % POPUSTA ZA GOTOVINSKO PLAČILO!

NUDIMO VAM ŠE: 18 tipov spalnic ● regale za dnevne sobe ● otroške in mladinske sobe ● sedežne garniture ● kosovno pohištvo ● ogledala ● predsobe ● kovaške izdelke ● svetila ● jedilnice ● stole ● mize ● vitrine ● kopalnice ● francoske postelje ● kavče ● jogije ● pohištvo za pisarne in še kaj.

PREŠERNOVA 1, 62000 MARIBOR, TEL.: (062) 222-450

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

vabi k sodelovanju za potrebe oddelka kriminalistične službe
UPRAVE ZA NOTRANJE ZADEVE MURSKA SOBOTA:

diplomirane ekonomiste in diplomirane pravnike

Vloge z življenjepisom in dokazili o izobrazbi pošljite v osmih dneh po objavi Upravi za notranje zadeve Murska Sobota, Ul. arhitekta Novaka 5, telefon (069) 22-505.

O izidu objave bodo kandidati pisмено obveščeni v 15 dneh po izbiri kandidata.

Socialna varnost vojaških zavarovancev

Slovenija nekdanjih vojaških zavarovancev in njihovih družin ne bo pustila na cedilu, je bilo mnenje slovenske vlade, ki je v zvezi s tem sprejela tudi sklep o zagotovitvi socialne varnosti za te zavarovance oziroma vojaške upokojence. Zato službe zdravstvenega varstva vpisujejo nekdanje vojaške zavarovance v svoj seznam, prav tako tudi njihove družinske člane.

Prav tako zbirajo na soboški enoti Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja podatke o vojaških upokojencih. Prej vojaški upokojenci morajo prinesiti na enoto skupnosti zadnji odrezek pokojnine, fotokopijo odločbe (če jo seveda še imajo), potrdilo o državljanstvu in stalnem bivališču.

Zbrane vloge bodo poslali v Ljubljano, kjer jih bodo obravnavali ter pripravili nove odločbe. Do takrat pa bodo upokojencem nakazali akontacije.

od 1.11.1991 dalje

20% POPUST
za takošnje plačilo

visoka kvaliteta po najugodnejših cenah

POTROŠNIŠKO POSOJILO 1+4

za
okna, vhodna, notranja in garažna vrata, senčila, vrtno garniture stenske in stropne obloge

* montaža * organiziran prevoz *

10% POPUST
za hiše in montažne stene

JELOVICA

lesna Industrija ŠKOFJA LOKA, Kidričeva 58
Tel.: 064/631-241, telex: 37327 yu ljlj, telefax: 064/632-261

PRODAJNA MESTA
ŠKOFJA LOKA 064/632-270, KRANJU 064/211-232, LJUBLJANA 061/440-400
CELJE 063/25-981, MARIBOR 062/631-331, MURSKA SOBOTA 069/22-921,
NOVO MESTO 068/22-772, METLIKA 068/58-716,
NOVA GORICA 065/23-680, IZOLA 068/61-238

POGODBENA PREDSTAVNIŠTVA
STAVBARSTVO Razdrto tel.: 067/56-840, TALES Trzin tel.: 061/712-343
A.R.N.A. Jesenice tel.: 064/81-564, LIRA Velenje tel.: 063/855-646,
KERA TRADE Zagorje ob Savi 0601/62456, EFA Velenje 063/853-449

Obiščite nas na sejmu POHIŠTVO '91 (hala D).

Dobro trgujem, ker v VESTNIKU OGLAŠUJEM!

- pokličite marketing Vestnika po telefonu: 22-403

PETEK SOBOTA NEDELJA PONEDELJEK TOREK SREDA ČETRTEK

MURSKI VAL MURSKI VAL MURSKI VAL MURSKI VAL MURSKI VAL MURSKI VAL MURSKI VAL

5.00 Prebudajte se z nami! (Konec 47. tedna v letu 1991 bomo znova z vami. Nihte ne bo zaspal, če se bo pravočasno prebudil. Dobro jutro!). 10.00 Spored RS.

16.00 Jesensko popoldne (16.15 Čestitajte in pozdravljajte v živo po telefonih 069/21-232 in 21-579. 17.00 Poročila. 18.00 21-232. 18.30 Poročila BBC). 19.00 Spored RS.

TV SLOVENIJA 1

9.00 Klub Klobuk. 10.10 Ljubben in sovrastvo, kanad. nad. 11.00 Euroritem. 13.30 Tv-dnevnik 1. 14.50 Svet na zaslono. 15.20 Sova, ponovitev nanižank. 16.50 Poročila, Slovenska kronika. 17.05 Tednik. 18.10 Tok tok, oddaja za mladostnike. 19.00 Risanka. 19.30 Tv-dnevnik 2. 20.00 Forum. 20.20 Epopeja Rdečega križa, franc. serija. 21.10 Zgodbe Stiga Trenterja, švedska naziv. 22.10 Tv-dnevnik 3. 22.35 Sova: Pri Huxtablovih, amer. naziv.; Nedolžnost, švicarski film: Dražljivo, franc. erotični program.

Drugi program

17.10 Euroritem. 17.30 Studio Maribor. 19.00 Videomeh. 19.30 Tv-dnevnik HTV. 20.00 Zarišče. 20.30 Ex libris. Kabalet. 21.30 Mozart na turneji: Praga. 22.25 Program HTV. 23.50 Yutel. 0.50 Program HTV.

HTV 1

8.00 Poročila. 8.10 Dokum. oddaja. 9.00 Poročila. 9.05 Šolski program. 10.00 Poročila, reportaže. 11.00 Poročila. 11.05 Spored za otroke. 11.35 Obvestila, reportaže. 12.00 Poročila, reportaže. 13.00 Poročila, reportaže. 14.00 Informacije za begunce. 14.30 Poročila. 14.45 Spored za otroke. 15.15 Civilna zaščita. 15.30 Tv-nanizanka. 16.00 Poročila. 16.20 Glasba, kultura, sport. 17.00 Poročila v angleščini, reportaže. 18.00 Poročila. 18.05 Dokum. program. 19.30 Tv-dnevnik 1. 20.15 Politični magazin. 23.00 Tv-dnevnik 2. 23.35 Poročila v nemščini. 23.50 Poročila v angleščini.

TV AVSTRIJA 1

10.00 Soška tv. 10.30 Arsene Lupin, tel. milijonov, komedija. 12.15 Reporataže iz Avstrije. 13.00 Čas v sliki. 14.00 Dediščina Guldenburgovih. 15.00 Otroški spored. 16.05 Sara, mala princeska. 17.00 Mini Čas v sliki. 17.10 Spored po željah. 18.00 Čas v sliki. 18.05 Mini Čas v sliki. 19.30 Zdravnik Trapper John. 20.15 Čas v sliki. 20.15 Stari kriminalka.

TV MADZARSKA

9.00 Dallas, 48. del: Samantha odločitev. 15.00 Magazin za Rome. 15.30 Walt Disney vam predstavlja. 17.20 Zabavna glasba. 17.50 Svet denarja. 18.00 Okno. 19.30 Dnevnik. 20.20 Dallas, pon. 21.15 Panorama. 22.20 Po deseti. 22.45 Čakajoč na Godota, igra. 1.55 Dnevnik Antenne 2. II. program: 6.00-9.00 Dobro jutro! 16.20 Popoldne. 16.30 Clarence, serija. 17.00 Od pet do šest. 17.45 Risanka. 18.15 Šport. 18.35 Dober večer! 20.00 Satira. 20.20 Moška briga. 20.35 Narodna glasba. 21.10 Moj kino. 22.00 Dnevnik. 22.25 Pred koncem. 22.50 Daj pošast na prvo stran, film.

TV SLOVENIJA 1

8.45 Angleščina. 9.10 Radovedni Taček. 9.20 Lonček, kuhaj! 9.45 Mavec. 10.00 Alf. 10.25 Zgodbe iz školjke. 11.45 Mozart na turneji. 13.15 Forum. 13.30 Tv-dnevnik 1. 15.50 Druga godba. 16.20 Sova. 17.00 Poročila. 17.05 Zadnji zvezdni bojovnik, ameriški film. 18.45 Klasični dosežki v oblikovanju. 19.10 Risanka. 19.30 Tv-dnevnik 2. 20.00 Utrip. 20.20 Zrebanje 3 x 3. 20.35 Ona + on. 21.45 Na zdravlje, amer. naziv. 22.10 Tv-dnevnik 3. 22.35 Sova: Film oživi, franc. nad.: Trip, amer. film.

Drugi program

18.30 Pripravimo se na smučanje. 19.00 Garfield in prijatelji. 19.30 Tv-dnevnik HTV. 20.00 20.15 Filmske uspešnice: Nemaški film: Howard Hughes, ameriški film. 22.15 Program HTV. 22.40 Program HTV.

HTV 1

8.00 Poročila. 8.10 Dokum. program. 9.00 Poročila. 9.05 Šolski program. 10.00 Poročila. 10.05 Tv-nanizanka. 11.00 Poročila. 11.05 Spored za otroke. 11.35 Obvestila, reportaže. 12.00 Poročila, reportaže. 13.00 Poročila, reportaže. 14.00 Informacije za begunce. 14.30 Poročila. 14.45 Spored za otroke. 15.15 Civilna zaščita. 15.30 Tv-nanizanka. 16.00 Glasba, kultura, sport. 17.00 Poročila v angleščini, reportaže. 17.40 Poročila. 18.00 Diogenes, tv-nadaljevanka. 18.30 Reportaže. 19.30 Tv-dnevnik 1. 20.15 Dober večer, domovina. 21.00 Politični magazin. 23.00 Tv-dnevnik 2. 23.35 Poročila.

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki. 9.05 Notranje življenje, melodrama. 10.35 Pan optikum. 11.00 Tiskovna konferenca. 12.00 Tednik. 12.30 Orientacija. 13.00 Čas v sliki. 13.10 Južni pacifik, muzikl. 15.25 Otroški program. 17.00 Mini Čas v sliki. 17.10 X-Large, glasbena oddaja. 18.00 Čas v sliki. 18.30 Zdravnik Trapper John. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Kupljene neveste. 21.50 Glas islama. 21.55 Ljubite klasične. 22.45 Zgodbe, ki jih piše življenje. 23.30 Kairska gos. opera.

TV MADZARSKA

11.00 Za boljši jezik. 11.15 Pogled domov. 12.00 Kosite pri nas, čarda Patko. 13.00 Financial Times. 13.30 Nemški magazin. 14.00 Alpe - Jadrán. 14.30 Videoklupi. 15.00 Hollywood, 12. del. 16.00 Carobna šestica. 16.40 Za reformate. 17.00 Walt Disney. 19.00 Teden. 20.20 Tarča, amer. film. 22.15 Sci-fi magazin. 22.55 Balet. II. program: 7.00 Dobro jutro! 9.00 Profit. 9.20 Za otroke. 10.55 Nogomet. 14.00 Tretji kanal. 14.30 Usode. 15.40 Indijanci. 16.55 Trenutne denarne težave, madž. film. Kaboš. 18.05 Delta. 18.35 Dober večer! 19.00 Familija DD. 19.35 Poje Zsuzsa Koncz. 21.35 Dogodki tedna. 22.35 Šport. 23.20 Mozartov ciklus.

TV SLOVENIJA 1

9.00 Lutkovna igrara. 9.20 Pedenjžep. 9.50 Utrip, Zrcalo tedna. Mernik. 13.30 Tv-dnevnik 1. 15.00 Obzorja duha. 15.20 Sova. 16.50 Poročila, Slovenska kronika. 17.05 Zdravo. 18.30 Radovedni Taček. 19.00 Risanka. 19.30 Tv-dnevnik 2. 20.05 Zid, jezero, gledališka predstava. 21.40 Osmi dan. 22.25 Tv-dnevnik 3. 22.50 Portret Mojmirra Lasana. 23.30 Sova: Film oživi, franc. nad.: Nedotakljivi, amer. naziv. (čb).

Drugi program

17.10 Pripravimo se na smučanje. 17.30 Studio Ljubljana. 19.30 TV-dnevnik Koper. 20.00 Zelena ura. 21.00 Sedma steza, športna oddaja. 21.30 Omizje. 23.00 Pesem je... Vlado Kreslin s prijatelji. 23.50 Yutel.

HTV 1

7.30 Dobro jutro, Hrvaška. 8.00 Poročila. 8.10 Dokum. oddaja. 9.00 Poročila. 9.05 Šolski program. 10.00 Poročila, reportaže. 11.00 Poročila. 11.05 Spored za otroke. 11.35 Obvestila, reportaže. 12.00 Poročila, reportaže. 13.00 Poročila, reportaže. 14.00 Informacije za begunce. 14.30 Poročila. 14.45 Spored za otroke. 15.15 Civilna zaščita. 15.30 Tv-nanizanka. 16.00 Poročila. 16.20 Glasba, kultura, sport. 17.00 Poročila v angleščini, reportaže. 18.00 Poročila. 18.05 Dokum. program. 19.30 Tv-dnevnik 1. 20.15 Hrvaška v svetu. 23.00 Tv-dnevnik 2. 23.35 Poročila. 0.00 Tv izhor.

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki. 9.05 Katts. 9.30 Avstrija v sliki. 10.00 Šolska tv. 10.30 Dunes se ženi moj mož, film. 13.00 Čas v sliki. 13.10 Tednik. 14.10 Jack Clementi. 15.00 Otroški spored. 16.05 Sara, mala princeska. 17.00 Mini Čas v sliki. 17.10 Spored po željah. 18.30 Zdravnik Trapper John. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Šport v ponedeljek. 21.25 Peter Strohm.

TV MADZARSKA

5.45 Dobro jutro! 8.30 Angleščina. 15.00 Prensno zasedanje parlamenta. 17.20 Naš ekran. 17.50 Katoliška kronika. 18.05 Svet denarja. 18.15 Za otroke. 19.30 Dnevnik, sport. 20.20 Heriji so utrjeni, franc. film (Yves Montand). 22.15 Imej rad ponedeljek! 23.00 Svet videa. 23.50 Dnevnik, BBC. II. program: 6.00-9.00 Dobro jutro! 16.45 Sledi divjati, poljudnoznanstveni film. 17.45 Za otroke. 18.00 Calyp-show. 18.25 Lot »Sestica«. 18.35 Dober večer! 19.05 Najbolj vesela baraka. 4. del madžarske dokumentarne serije. 20.10 Telesport. 21.05 Studio '91. 22.00 Dnevnik. 22.25 Pred koncem dneva. 22.45 Sončni dvorec, 4. del francoskega filma.

TV SLOVENIJA 1

9.00 Zgodbe iz školjke. 10.00 V četrtek ob 17.30. 11.00 Angleščina. 11.30 Sedma steza. 12.00 Osmi dan. 13.30 Tv-dnevnik 1. 14.35 Angleščina. 15.05 Sova. 16.50 Poročila, Slovenska kronika. 17.05 Šolska tv: Razvoj mehanike, Jetra. 17.55 Risanka. 18.10 Lonček, kuhaj! 18.20 Ex libris: Ob 200-letnici slovenskega gledališča. 19.10 Risanka. 19.30 Tv-dnevnik 2. 20.05 Občutek krivde, angl. nad. 21.10 Yves Montand. 21.55 Tv-dnevnik 3. 22.15 Poslovna borza. 22.30 Sova: Življenje brez Georga, angl. naziv.; Film oživi, franc. nad.; Glasba skozi čas.

Drugi program

17.10 Euroritem. 17.30 Studio 2 Koper. 19.00 Zvočni tamburic. 19.30 Tv-dnevnik Sarajevo. 20.00 Zarišče. 20.30 Umetniški večer: France Stiglic, portret in igrani film. 23.30 Yutel.

HTV 1

8.00 Poročila. 8.10 Dokum. oddaja. 9.00 Poročila. 9.05 Šolski program. 10.00 Poročila, reportaže. 11.00 Poročila. 11.05 Spored za otroke. 11.35 Obvestila, reportaže. 12.00 Poročila, reportaže. 13.00 Poročila, reportaže. 14.00 Informacije za begunce. 14.30 Poročila. 14.45 Spored za otroke. 15.15 Civilna zaščita. 15.30 Tv-nanizanka. 16.00 Glasba, kultura, sport. 17.00 Poročila v angleščini, reportaže. 18.00 Poročila. 18.05 Dokum. program. 19.30 Tv-dnevnik 1. 20.15 Politični magazin. 23.00 Tv-dnevnik 2. 23.35 Poročila. 0.00 Tv-izbor. 1.00 Poročila.

PRIKOLICO za avto, prodam. ☎ 46-572, Petanjci 76. M-0093
ŠTEDILNIK na trda goriva in moped s petimi prestavami prodam. Ob Muri 30, Bakovec. M-0094
BOBNE S ČINELAMI ugodno prodam. ☎ 25-361. M-0095
PEČ NA TRDA GORIVA in električni štedilnik prodam ☎ 22-186, po 19. uri. M-121
RISALNO DESKO in garažo za osebni avto prodam Bokan, I. Regenta 9. M-101
ZELJE, po 6 SLT/kg, prodam. ☎ 46-631, Tišina 56. M-102
STAREJŠO MAJHNO HIŠO Z VRATOM v Murski Soboti (lahko tudi za mirno obrt) izdam. Naslov in upravi lista, M-103
KOŽE PIŽMOVK IN DIVJEGA ZAJCA, strojene, prodam. ☎ 82-983. M-3378
STROJ za žično pletivo prodam. ☎ 89-054, popoldan. M-3377
TRAJNOŽAREČO PEČ FERRO-TERM prodam ali zamenjam za TAM Stadler. ☎ 82-628. M-3376
ODKUPUJEMO SUHO BUČNO SEME golic po ugodni ceni. Agria, Moravske Toplice, ☎ 48-075. M-PF

OTROŠKE AVTOSEDEZE s H-sistemom zapenjanja prodam. ☎ 69-122, Ma-3030
SOBNI SESALEC in 8 kom VENTILOV za radiatorje, prodam. Alojz Ganz, Radoslavci, ☎ 86-017. IN-3390
TRAJNO ŽAREČO PEČ in štedilnik na trda goriva, prodam. ☎ 51-144. M-192
Preključem veljavnost zaključnega spričevala in diplome za Srednjo kemijsko šolo Ruše, izdano 1980/81 na ime Terezija Bedernjak, Trnje 6, p.69232 Črenšovci. M-195
GARAŽO pri Šopingu v Murski Soboti prodam. ☎ 24-130, zvečer. MOP
COMMODORE 64 z disketnikom, kasetnikom in modulom prodam. ☎ 24-732. M-200
INŠTRUKTORJA za srednješolsko matematiko iščem ☎ 23-813. M-202
BREZ NEPOTREBNIH POTI IN Z MINIMALNIMI STROŠKI VAM UREDIMO VSE POTREBNO ZA USTANOVITEV ZASEBNEGA PODJETJA, ZUNANJETROGVINSKO REGISTRACIJO, KUPOPRODAJNE IN DRUGE POGODBE. »ACTA«, d.o.o. ☎ 069-22-915.
TELEVIZIJSKE ANTENE, logaritemske, prodam. ☎ 46-709. M-OP

Čeprav tvoj glas se več ne sliši, beseda tvoja v nas živi, povsod te čutimo mi vsi, med nami si. Zapustil dom in svoje drage si, na tvojem grobu roža le cveti in grenka solza jo rosi.

V SPOMIN
 17. novembra je minilo leto dni bridke žalosti, odkar nas je za vedno zapustil naš dragi mož in oče

Stanko Horvat

s Suhega Vrha

Za teboj je ostala v našem domu praznina in v naših srcih neminljiva bolečina.

Vsem, ki se ga spominjate, se ustavljate ob njegovem grobu in mu prižigate sveče — iskrena hvala.

Žalujoči: žena Irena ter sinova Stanko in Bojan

ZAHVALA
 ob boleči izgubi naše drage mame

Marije Lutar

iz Beltincev

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečeno sožalje in darovano cvetje ter za svete maše.

Posebna zahvala vsem, ki ste ji kakorkoli pomagali med njeno boleznijo, predvsem pa zdravnikom ter zdravstvenemu osebju žilne kirurgije in reanimacijskega oddelka mariborske bolnišnice, ki so se do zadnjega trenutka trudili za njeno življenje. Hvala dobrim sosedom in vsem, ki ste nam pomagali v najbolj žalostnih dneh.

Zahvaljujemo se gospodu župniku za pogrebni obred in poslovilne besede, pevcem za odpete žalostinke, pogrebnikom za organizacijo pogreba in vsem od blizu in daleč, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Žalujoči vsi njeni

ZAHVALA
 V 85. letu starosti je prenehalo biti srce naše drage mame in stare mame

Marije Car

iz Šalamencev

Ob boleči izgubi se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem za pomoč v najtežjih trenutkih in vsem, ki ste drago pokojnico pospremili na njeni zadnji poti, ji darovali vence in cvetje, sočustvovali z nami in nam izrekli sožalje.

Prisrčna zahvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem, upokojencem in govornici Marti Severjevi za poslovilne besede.

Šalamenci, 30. 10. 1991

Žalujoči: sinova Štefan in Ludvik, hčerki Erika in Marta z družinama in drugo sorodstvo

Skrb, delo in trpljenje, tvoje je bilo življenje, bolečine si prestal, zdaj boš v grobu mirno spal.

ZAHVALA
 V 85. letu starosti nas je nepričakovano za vedno zapustil naš dragi oče, tast, dedek in pradedek

Viktor Glavač

iz Dolnje Bistrice

ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, botrini in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih priskočili na pomoč, nam izrekli sožalje, ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence, cvetje in za sv. maše. Posebna hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter govorniku Romanu Vučku za ganljive besede ob odprtem grobu.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Dolnja Bistrica, 31. 10. 1991

Žalujoči: otroci Magda, Stanislav, Viktor, Marija, Martin in Cilka z družinama ter sestra in brat z družino

Zaman je bil tvoj boj, zaman vsi dnevi hudega trpljenja, bolezen je bila močnejša od življenja.

ZAHVALA
 V 73. letu starosti nas je po hudi bolezni zapustila naša draga mama in stara mama

Marija Vučak

iz Kupšincev

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, sovaščanom in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter jo pospremili na njeni zadnji poti.

Hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govorniku KS za poslovilne besede. Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoči: sin Geza in hčerka Valerija z družinama

ZAHVALA
 V 78. letu starosti nas je po težki bolezni v tistem jesenskem popoldnevu zapustil naš dragi mož, oče, tast in dedek

Viljem Kukojsca

roj. 23. 9. 1914
 iz Križevca v Prekmurju

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki ste nam v najtežjih trenutkih priskočili na pomoč ter ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in šopke, izrekli sožalje ter darovali v dobrodelne namene. Posebna zahvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, Lovski družini Križevci-Cankova, g. Karlu Pojbiču za poslovilne besede, rogistom, lovskemu pevskeemu zboru, dr. Kiršnerju ter patronažni sestri Eriki za pomoč.

Križevci pri Prekmurju, 5. 11. 1991

Žalujoči vsi, ki smo ga imeli radi

V SPOMIN
 2. decembra mineva žalostno leto, odkar nas je zapustil dragi mož, oče in ljubija ajta

Jože Trstenjak

z Gorice

Večer je, v okna veter se zaganja ...
 Poslednja lučka v srcu je zamrla in mojo pot je tvoja dlan zastrla.

Tam v daljavi — si res to ti?
 V prividu lik tvoj oživi, a dohiteti mogoče te ni.

Ob spominu nate le oko se orosi.

Žalujoči vsi tvoji

A dan je črni moral priti, bridkosti dan, ož dan solzan, težko bilo se je ločiti, a solze vse, ves jok zaman.

ZAHVALA
 Po kratki bolezni nas je v 80. letu starosti zapustil naš dragi mož, oče, stari oče in brat

Aleksander Horvat

iz Otovec 75

Z bolečino v srcih se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, nam pomagali in sočustvovali z nami, izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Iskrena hvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter govornici za ganljive besede slovesa.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoči: žena Zlatica, sin Franc z ženo Eriko, vnuka Andrej in Vladimir ter Štefan, sestri Sida in Giza ter brat Geza z družinama

Ne zaide več tvoje sonce, zakaj Gospod ti bo večna luč in dnevi žalosti so pri kraju
 Iz 60,20

Jožeta Šantaka

roj. 2. 2. 1951
 umrl 23. 11. 1989

Združeni smo s teboj v molitvi.

Vsi tvoji

Zaspala mama draga si, zaprla trudne si oči, bolečino si prestala, zdaj boš v grobu mirno spala.

ZAHVALA
 Ob prerani izgubi drage žene in ljube mame

Anice Špilak

iz Radencev

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem za darovane vence in cvetje ter za pomoč. Posebna zahvala dr. Kosu iz Radencev in vsemu zdravstvenemu osebju bolnice v Rakičanu ter g. župniku za pogrebni obred, pevcem pa za pesmi slovesa.

Žalujoči: mož Drago ter sinova Bojan in Drago

V 79. letu nas je zapustil naš dragi mož, oče in dedek

Alojz Barbarič

iz Krašča

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo dobrim sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih priskočili na pomoč, dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti in nam darovali vence in cvetje.

Posebna zahvala župniku Vinkoviču za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Žalujoči: žena Apolonija, hčerki Marija in Angela z družinama ter vnuki Dušan, Suzana in Jožica

ZAHVALA
 Boleče in mnogo prezgodaj, v 66. letu starosti, smo izgubili našo drago

Marjeta Korošec

roj. Kovač
 iz Kobilja

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste bili v teh bolečih trenutkih z nami, nam nesebično pomagali ter jo v tako lepem številu pospremili na njeni zadnji poti, nam ustno in pisno izrazili sožalje ter darovali vence, cvetje in za svete maše. Hvala g. župniku in pevcem za ganljiv obred in govorniku za tople poslovilne besede. Posebno zahvalo dolgujemo sestram Marti in Brigiti za dolgoletno zdravstveno skrb na domu, še posebej pa medicinsko-osebju internega osebja bolnišnice v Rakičanu, ki so ji pomagali do zadnjega diha.

Žalujoči vsi, ki smo jo imeli radi

Kako do stanovanja

Novi pojmi

Lastnik — najemnik. V novi stanovanjski zakonodaji ni več imetnika stanovanjske pravice, torej pojma stanovanjske pravice pa tudi ne pravice uporabe (v primerih zasebnih najemnih stanovanj). Po novem poznamo le lastnika stanovanja in najemnika.

Profitna in neprofitna najemnina. Najemnina za profitna in službena stanovanja se oblikuje prosto, za socialna in neprofitna pa po določeni metodologiji.

Profitna in neprofitna stanovanja. Profitno najemno stanovanje lastnik oddaja zaradi profita. Neprofitna stanovanja oddajajo posebne organizacije pod posebnimi pogoji, na primer socialnim upravičencem. Razlikovanje je pomembno zaradi možnosti odpovedi.

Službeno stanovanje. To je stanovanje, ki ga delodajalec namenja za oddajo zaradi zadovoljevanja službenih potreb.

Stanovanja niso prostori na gradbiščih, barake, samski in študentski domovi, prostori za počitek in oddih, počitniške hišice, kakor tudi ne prostori za turistične namene.

Primerno stanovanje. Primerno stanovanje je tisto, ki ima poleg dnevne sobe, kuhinje, sanitarije in predsobe še toliko spalnega prostora, da zadošča stanovanjskim potrebam najemnika oziroma lastnika in ožjih družinskih članov. Spalnica se šteje za dve osebi, kabinet pa za eno.

Večstanovanjska hiša. Za njo je bistvena ena hišna številka.

Družinska stanovanjska hiša. Je hiša z enim ali več stanovanji, ki so v lasti ene osebe oziroma v solastni ali skupni lasti oseb, ki so si med seboj v sorodu.

Etažna lastnina. Stanovanje kot posamezni del stanovanjske hiše je lahko v lastnini pravnih ali fizičnih oseb — etažnih lastnikov.

Upravljanje stanovanj. Lastniki stanovanj bodo po novem zakonu morali prevzeti upravljanje ali skrb za to. Upravljanje obsega opravljanje stanovanjskih storitev, vzdrževanje, obratovanje hiše, vzdrževanje funkcionalnega in skupnega funkcionalnega zemljišča, skrb za varstvo bivalnega okolja.

Bivališče je za človeka tako kot hrana, obleka, zdravo okolje ali čist zrak, je človekova osnovna dobrina. Stanovanje pa ni samo streha nad glavo, je tudi dom, s katerim se istovetimo in ga imamo radi.

Stanovanje torej ni samo gospodarska dobrina, največje narodovo bogastvo, največja družinska vrednost, je tudi pogoj obstoja družine. Je tudi tehnični konstrukt in likovna vrednost.

To je dejstvo, ki se ne spreminja čeprav se bo spremenilo še toliko družbenih sistemov.

Stanovanje pa v nobeni družbi ni izključno zadeva posameznika, vedno in povsod je tudi zadeva družbe. Razlike so le v tem, koliko je katera družba videla svojo vlogo na stanovanjskem področju.

Industrializacija in urbanizacija sta v stanovanjsko kulturo ali kulturo bivanja vtisnili močan pečat, kakor tudi socialistični sistem z načrtovano stanovanjsko gradnjo ter veljavno ideologijo, po kateri je bila družba posamezniku dolžna preskrbeti streho nad glavo. Bilo je to obdobje družbene lastnine, ki ga sedaj zapuščamo ali spreminjamo, najmočneje z lastninsko zakonodajo. Stanovanjski zakon je tako prvi iz sklopa lastninske zakonodaje, ki je tudi že v veljavi. Kakšni bodo njegovi učinki, lahko samo napovedujemo, za vse še zdaleč ni mogoče vedeti.

Zagotovo vemo le to, kaj nam je prinesel novega.

Stanovanjski zakon — odprta pot stanovanjske reforme

● S stanovanjskim zakonom se ukinja družbena lastnina stanovanj, ker so določeni dediči te družbene lastnine. To so republika, občine, podjetja oziroma pravne osebe, ki imajo pravico do uporabe teh stanovanj. Lastnik stanovanj pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa postane Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

● Stanovalci ali po stari zakonodaji imetniki stanovanjske pravice bodo postali najemniki stanovanja in bodo z lastnikom morali podpisati najemno pogodbo. Lahko pa bodo sami postali lastniki, in sicer po pogojih, kot jih predpisuje zakon v poglavju o privatizaciji.

● Privatizacija je naslednja pomembna novost nove stanovanjske zakonodaje. Vsako stanovanje ima odslej lastnika, v naslednjih dveh letih pa bo veljal poseben režim prodaje donedavno družbenih stanovanj. S prodajo stanovanj se bo lahko oblikoval stanovanjski sklad republike.

● Dosedanje gospodarjenje s stanovanjskimi hišami in stanovanji se z uprave prenese na nove lastnike stanovanj. Zakon pa določa, da se stanovanjsko hišo upravlja tako, da je uporabna ves čas bivanja lastnika ali najemnika. Skrb za upravljanje v celoti prevzemajo lastniki.

stran

24

Prodaja stanovanj in stanovanjskih hiš

Najemna stanovanja in stanovanjska najemna razmerja

stran

24

stran

23

Stanovanja in davki

Odgovori — vprašanja

stran

26

stran

26

Lastnikom slabo vzdrževana stanovanja

Kreditiranje nakupa stanovanja pri SKB Ljubljana

stran

27

stran

28

Storitve podjetja z nepremičninami

Najemna stanovanja in stanovanjska najemna razmerja

Kdaj lastnik lahko sklene najemno pogodbo za določen čas

Osnovno načelo stanovanjskega zakona je, da lastnik odda stanovanje ali stanovanjsko hišo stanovalcu za nedoločen čas. Zakon pa je tudi določil izjemne razmere, v katerih lastnik stanovanja s stanovalcem sklene najemno pogodbo za določen čas.

40. člen

Najemna pogodba se lahko sklepa za določen čas:

- če gre za službena stanovanja
- če najemno stanovanje oddaja fizična oseba, ki ne oddaja več kot tri stanovanja
- če je najemno stanovanje predvideno za rušenje, preovo ali predlagana sprememba namembnosti
- če najemno stanovanje ni v stanovanjski hiši
- če se najemno stanovanje začasno odda ljudem, prizadetim zaradi elementarnih in drugih nesreč.

Najemno pogodbo je mogoče podpisati tudi, če lastnik da v najem del stanovanja ali stanovanjske hiše, v kateri živi sam ali njegovi ožji družinski člani, ter če se bo stanovalcu zaradi gradnje hiše kmalu izselil iz stanovanja. Kaj pomeni, da stanovanje ni v stanovanjski hiši? Stanovanjska hiša je tista, v kateri je večina stanovanj, vse druge zgradbe pa so nestanovanjske (na primer poslovna stavba, v katerem je stanovanje za hišnika).

Kdaj lastnik lahko odpove (razdre) najemno pogodbo

Če stanovalcu lahko razdre najemno pogodbo, ne da bi za to navajal razloge, ter ima še 90-dnevni odpovedni rok, pa lastnik pogodbo lahko razdre le iz določenih krivdnih razlogov.

53. člen

Lastnik lahko odpove najemno pogodbo iz naslednjih krivdnih razlogov:

- če najemnik ali oseba, ki z njim stanujejo, uporabljajo stanovanje v nasprotju z zakonom in najemno pogodbo;
- če najemnik oziroma osebe, ki z njim stanujejo, povzročajo z načinom uporabe stanovanja večjo škodo na stanovanju ali skupnih prostorih, delih, objektih in napravah v večstanovanjski hiši;
- če najemnik ne plača najemnine in stroškov, ki se plačujejo poleg najemnine, v roku, ki ga določa najemna pogodba, dvakrat zaporedoma ali dva meseca v zadnjih dvanajstih mesecih;
- če najemnik ali osebe, ki z njim stanujejo, z načinom uporabe stanovanja pogosto ali huje motijo druge stanovalce pri njihovi mirni uporabi stanovanja;
- če najemnik izvršuje ali izvrši v stanovanju in vgrajeni opremi spremembe brez poprejšnjega soglasja lastnika;
- če stanovanje brez vednosti lastnika več kot 30 dni zaporedoma uporablja poleg najemnika oseba, ki ni navedena v najemni pogodbi;
- če najemnik odda najeto stanovanje v podnajem brez soglasja lastnika oziroma zaračunava višjo podnajemnino, kot to določa 49. člen tega zakona (podnajemnina ne sme biti višja od najemnine ter drugih stroškov);
- če najemnik ne dopusti vstopa v stanovanje v primerih iz 47. člena ter v primerih iz tretje alineje 44. člena tega zakona (najemnik lastniku mora dopustiti vstop v primeru popravil in izboljšav v stanovanju, ter da preveri pravilno uporabo stanovanja);

Še preden lastnik stanovalcu zaradi krivdnih razlogov odpove najemno pogodbo, ga mora opomniti. Stanovalcu pa ima potem še 15 dni časa, da odpravi odpovedni razlog. Če najemnik kljub opozorilu razloga ne odpravi, lahko lastnik s tožbo zahteva, da najemnik stanovanje izprazni. Ob izvršitvi sodbe lastnik najemniku ni dolžan iskati drugega stanovanja niti drugih najpotrebnejših prostorov.

Socialna stiska najemnika in odpoved najemnine

Če najemnik stanovanja zaradi socialne stiske ni mogel poravnati najemnine in drugih obveznosti, mu lastnik ne more odpovedati najemne pogodbe.

53. člen

Potrdilo centra za socialno delo mora najemnik predložiti lastniku in občinskemu upravnemu organu, pristojnemu za stanovanjske zadeve, v 15 dneh po nastanku okoliščin iz prejšnjega odstavka.

Če center za socialno delo ugotovi, da najemnik in osebe, ki z njim uporabljajo stanovanje, niso zmožne v celoti poravnati najemnine ali drugih obveznosti, zagotovi lastniku stanovanja razliko do pogodbeno določene najemnine in drugih stroškov po tem zakonu občinski upravni organ, pristojen za stanovanjske zadeve, sicer mora najemniku dodeliti v najem primerno socialno stanovanje.

Socialna stiska ne sme nastati zaradi lastne krivde. V primeru, da občinski upravni organ oceni, da se socialno stanje družine kmalu ne bo spremenilo, ji lahko poišče tudi socialno stanovanje.

Najemnine

Lastnik si ne bo prosto izbral, kakšno najemnino bo določil najemniku. Stanovanjski zakon namreč določa, da se najemnina za stanovanja, za katera je bila do uveljavitve zakona dodeljena stanovanjska pravica, oblikuje skladno z metodologijo, ki bo predpisana za oblikovanje najemnin — v neprofitnih stanovanjih. Omejitve velja vse do izselitve po starem imetniku stanovanjske pravice, oziroma tistega, ki je to pravico imel ob uveljavitvi stanovanjskega zakona. Prav zato bo imela v začetku večina najemnikov neprofitno najemnino.

Najemnina za socialna in neprofitna stanovanja

Najemnina za socialna in neprofitna stanovanja se bo oblikovala skladno z metodologijo o oblikovanju najemnin v neprofitnih stanovanjih. Metodologijo predpiše predstojnik republiškega upravnega organa, pristojen za stanovanjske zadeve. Lahko pa občina določi za svoje območje nižjo najemnino, kot je po navedeni metodologiji. V takem primeru je lastniku socialnega stanovanja dolžna izplačati razliko. (Z ustanavljanjem neprofitnih stanovanjskih organizacij občina ne bo več edina lastnica socialnih stanovanj.)

Najemnina za službena in profitna stanovanja

Lastniki službenih in profitnih stanovanj bodo najemnino določali prosto. To velja tudi za občino, če bo imela profitna stanovanja. Vendar tudi najemnino profitnih stanovanj ne bo mogoče »prignati do plafona«. Občini je namreč dopuščeno, da z odlokom, vendar ne za več kot šest mesecev, predpiše najvišjo dopustno najemnino oziroma omeji profit ob smiselnem upoštevanju

Prodaja stanovanj

Stanovanjski zakon, čeprav je že sprejet in se začne uresničevati, je deležen največ kritik prav zaradi popustov pri prodaji stanovanj, zaradi razprodaje družbenega premoženja. Tako poceni stanovanja, pravijo nekateri, nikoli več ne bo možno kupiti. Drugi spet: Za stanovanje se splača prodati avto.

Miha Jazbinšek, minister za varstvo okolja in urejanje prostora, na take pripombe odgovarja:

»Govor je torej o krivičnosti do družbene lastnine, rekli bi, da je privatizacija kraja družbene lastnine. Vendar moram povedati, da s polno ceno te družbene lastnine ne bi nihče kupil, kar pomeni, da bi še naprej imeli mrtvo strukturo, kot smo jo imeli. Popusti so morali biti toliko zanimivi, da se je ta razprodaja zgodila.

Biti lastnik, ni tak luksuz, kot nekateri mislijo, saj je stanovanje treba vzdrževati.«

Prodaja s 30-odstotnim popustom

Republika Slovenija, občine, druge pravne osebe (torej tudi podjetja) in Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja morajo imetniku stanovanjske pravice, ki zahteva odkup, to tudi omogočiti (razen v določenih primerih).

117. člen

Prejšnji imetnik stanovanjske pravice ali njegov ožji družinski član ima pri nakupu stanovanja pravico do popusta v višini 30 odstotkov vrednosti stanovanja, zmanjšane za še nerealno vrnjeno lastno udeležbo in za lastna vlaganja, ki se kažejo v povečani vrednosti stanovanja.

Preostala vrednost je pogodbena cena, ko jo je kupec dolžan poravnati na naslednji način:

— 10 odstotkov od pogodbene cene v 60 dneh po sklenitvi pogodbe;

— preostanek v 20 letih, pri čemer morajo biti mesečni obroki ves čas odplačevanja v vrednosti enakega deleža stanovanja.

Če je tako izračunan obrok višji, kot znaša tretjina mesečnega osebnega dohodka kupca, se doba obročnega odplačevanja ustrezno podaljša. Če je tako izračunan obrok nižji, kot bi znašala neprofitna najemnina za to stanovanje, lahko lastnik določi tudi krajšo odplačilno dobo.

Imetnik stanovanjske pravice lahko odstopi pravico do nakupa stanovanja svojem ožjemu družinskemu članu, to je zakonec imetnika stanovanjske pravice ali oseba, s katero imetnik stanovanjske pravice živi v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti, njuni otroci ali posvojenci, starši, posvojitelji ali osebe, ki sta jih po zakonu dolžna preživljati. Stanovanja lahko kupijo tudi družinski člani, čeprav ne živijo v skupnem gospodinjstvu ali sploh skupaj.

Prodaja s 60-odstotnim popustom

Tisti kupec, ki se odloči, da bo stanovanje plačal v enkratnem znesku, ima 60-odstotni popust. Stanovanje pa mora odplačati v 60 dneh.

Dodatni popusti

Do dodatnega popusta ima pravico tisti kupec, ki se odloči za predčasno odplačevanje stanovanja. To mora izjaviti ob sklenitvi kupoprodajne pogodbe. Pogodbena cena se bo tako zmanjšala za 1,5 odstotka za vsako hitrejšo leto odplačevanja, vendar pa največ 28,5 pogodbeno cene stanovanja. Dodatne popuste je mogoče uveljaviti tudi po že sklenjeni kupni pogodbi.

Kaj je ugodnejše za kupca

Poznavalci so izračunali, da je tisti kupec, ki plača stanovanje v celoti in ima pri tem 60-odstotni popust na pogodbeno ceno, v ugodnejšem položaju v primerjavi s kupci, ki se bodo odločali za nakup stanovanja na daljši rok.

Računali so, da če bo mesečna inflacija 20-od-

stotna, kot se kaže, potem kupec, ki stanovanje plača v celoti z dvomesečnim odlogom plačila, pridobi. Pri njegovem plačilu čez dva meseca inflacija ne bo upoštevana.

Drugače pa je za kupca, ki bo plačeval stanovanje na daljši rok. Temu se bo plačilo, razen desetodstotnega pologa, čez 60 dni revaloriziralo že od podpisa pogodbe. K temu moramo dodati tudi negotovost ob padanju kupne moči oziroma realne vrednosti osebnih dohodkov.

Odgovorni minister ugotovitve ne zanika, vendar pravi, da je ta ugodnost ali prednost tudi nagrada za hitrost kupcu, spodbuda za čim hitrejši dotok denarja tako v občine, podjetja in tudi v stanovanjski sklad republike.

Izračun vrednosti stanovanja

Vrednost stanovanja = število točk × vrednost točke × uporabna površina stanovanja × korelacijski faktor za popravek končne vrednosti stanovanja zaradi vpliva velikosti stanovanja.

Korelacijski faktorji za popravek končne vrednosti stanovanja:

Vrsta stanovanj	šifra	faktor
Garsonjera ali soba	01 ali 1	1.057
Enosobno stanovanje	001	1.024
Enosobno s kabinetom	0001	1.006
Dvosobno	002	1.000
Dvosobno s kabinetom	0021	0.981
Trisobno	003	0.966
Trisobno s kabinetom		0.955
Štirisobno in več		0.950

Za izračun vrednosti stanovanja so razen vrednosti točke stanovanja ostali elementi stalni.

Določanje vrednosti točke

Vrednost točke bo dve leti po uveljavitvi stanovanjskega zakona mesečno izračunaval in objavljal v Uradnem listu republiški upravni organ. Vrednost točke pa se bo povečevala odvisno od rasti cen na drobno.

Kupci in prodajalci pa morajo biti tudi pozorni, da datum na točkovnem zapisniku za stanovanje, ne sme biti starejši od 1982. leta.

Če pa kupec sodi, da izračunana vrednost stanovanja ne ustreza dejanskemu stanju ali da je točkovano s preveč točkami, lahko zahteva cenitev sodnega cenilca, njegovo delo pa si bo naročnik seveda moral plačati sam.

Vrednost točke na dan sklenitve pogodbe

Točka se bo torej spreminjala, kupec pa bo moral plačati vrednost točke na dan podpisa pogodbe. Lastnik stanovanja ali prodajalec ima 30 dni časa, da pogodbo pripravi, če je pa ne, se vrednost točke zamrzne na 30. dan po dnevu, ko je kupec vložil zah-

tevek za nakup stanovanja, da bi pogodbo kupca pa je, prav zaradi te, da bi pogodbo po zahtevku.

Pogodbena cena

Pogodbena cena stanovanja — realno neprofitna vlaganja — 30 (takov)

Realno neprofitno vlaganje za plačilo lastne banki) stanovanje je bo v višini 10 odstotkov plačal izključno na najemal posoma dinarja. Po družbeno plačati ob vselitvi, v enkratnem znesku s sline udeležbe so bile stanovanja. Realno je mogoče izračunati be pomnožimo s konč vija v Uradnem listu B urejanje prostora.

Če je stanovanje realni vrednosti, z nava — primer v p o

Lastna vlaganja so vplivala na vrednost stanovanja. Gre za v kurjava, izdelava Vse to je treba dokaz nje, opravljeno s lastna vlaganja.

Če kupec ne poravnajo stanovanje

124. člen Če kupec ne poravnajo stanovanje, ki ga poglavja, lahko zahtev godbe. V tem primeru vrtni že plačane vrnjene za neprofitno najemno pogodbo.

Če prodajalec kov, postane kupcu merju z odpisanim

Ob razvezi priznati popusta, ga je v resnici tudi p

Odpravnina

Za preustroj stanovanj, najemnost odpravnine. Č dveh letih po uveljav dobi 30 odstotkov dodi tudi, če večje tem primeru 30-od vlijenj razliko stanovanj.

Do odpravnine di hišo ali je on ali še.

Kdaj kupec lahko

Kupec, ki je kot jih je prinesel ali s kakšnim drugo odtujiti, preden dok stanovanja.

Vračanje lastne

Po letu 1981 pridobili stanovanj vanju, vplačati lastno stanovanje, kot sta v gospodarstvu in stanovah za zagotavljanje družbenoekonomske vnanjskega gospodarstva št. 15/81). Nekateri ti že pred tem, odstotkov revaloriz kretna visina las povprečnega člana gospodinjstva stna udeležba v obrestno mero

Zanima vas, kdo dobi ob izselitvi iz stanovanja 30 odstotkov od vrednosti stanovanja.

Praviloma tisti stanovalec, ki se zavestno odloči za poslabšanje lastnih bivalnih razmer, na primer če se odseli v stanovanjsko hišo k starejšemu ali kam drugam. Odpravnino pa dobi tudi tisti stanovalec, ki se preseli iz večjega v manjše stanovanje. V tem primeru mu izračunajo 30 odstotkov od razlike med stanovanjema.

Sprašujete, ali lahko sin kupi stanovanje, čeprav imate starši zgrajeno hišo. Stanovanje je last carine!

Carina nima interesa prodajati stanovanj, prav tako o tem nimajo potrebnih navodil. Zato bo najbolje, da se oglašite pri ustreznih službah lastnika in jim poveste svojo željo.

Sporočili ste nam, da so v enem mariborskem podjetju tistim stanovalcem, ki so zapustili njihovo stanovanje ter se vselili v lastno hišo, izplačali še 30 odstotkov vrednosti stanovanja odpravnine. Kako so to lahko storili, če so sedaj razlage, da stanovalec, ki stanovanje zapusti in se vseli v lastno hišo, ni upravičen do odpravnine. Ali je torej kakšna razlika med socialnimi stanovanji ter stanovanji podjetij?

Po zakonu lastnik stanovalcu ob izselitvi v lastno hišo res ni dolžan izplačati odpravnine. To pa še ne pomeni, da tega ne sme storiti. Če so kje stanovalec izplačali odpravnino, so gotovo imeli motiv za to, torej da so prišli do prostega stanovanja.

Pri nakupnih in prodajnih pogojih stanovanjski zakon ne dela razlik med socialnimi stanovanji in stanovanji podjetij.

Zanima vas, katera vrednost točke velja, ali na dan oddaje vloge ali na dan podpisa pogodbe?

Velja vrednost točke na dan podpisa pogodbe, razen v primeru, da prodajalec zamudi rok tridesetih dni. V tem času mora namreč pripraviti vse potrebno za podpis pogodbe, če pa ne, ostane vrednost točke zamrznjena na trideseti dan.

Stanujete v stanovanju v ulici Staneta Rozmana. Vašega stanovanja že dvajset let nihče ni popravil, zato vas zanima, če je točkovanje ustrezno in kaj bo s takimi stanovanji!

Če menite, da je vaše stanovanje previsoko točkovano, sodni cenilec lahko ponovno oceni stanovanje. V prihodnje pa bo za obnovo stanovanj odgovoren lastnik ali lastniki stanovanj v stanovanjski hiši.

Živate v stanovanjski hiši, v četrtem nadstropju. Ker je streha ravna vam zamaka. Zanima pa vas, ali bi vam zaradi tega lahko zmanjšali število točk za stanovanje!

Če menite, da je vaše stanovanje previsoko točkovano glede na kakovost, si lahko najamete sodnega cenilca, ki vam bo na vaše stroške stanovanje ponovno ocenil. Ta ocenitev se bo potem štela pri nakupu stanovanja.

Seznam sodnih cenilcev ali izvedencev lahko dobite na tajništvo sodišča ali na posameznih enotah temeljnega sodišča.

Na banki imate devize, ki pa jih ne morete dvigniti. Zanima vas, ali z njimi lahko kupite družbeno stanovanje oziroma obveznice ter z njimi plačate stanovanje!

Seveda ste slišali za pripravo zakona o javnem dolgu, ki predvideva, da bi za blokiranje devize lahko dobili v protivrednosti obveznice Republike Slovenije ter z njimi stanovanje. Ko bo zakon sprejet v skupščini, in če bo sprejet v taki vsebini, kot je pripravljen predlog, potem boste z obveznicami lahko kupili družbeno stanovanje. Zato — počakati morate, da bo zakon o javnem dolgu sprejet.

Avgusta ste se izselili iz stanovanja, pa vas zanima, ali imate sedaj do njega kakšno pravico!

Imate pravico do izplačila lastne udeležbe v realni vrednosti.

Ob vselitvi v družbeno stanovanje sem plačala 9 tisoč dinarjev lastne udeležbe, ob izselitvi pa sem dobila vrnjenih 15 dinarjev.

Lastna udeležba je bila takrat moja plača. Ali imam pravico do vrnitve lastne udeležbe v realni vrednosti!

Lastnik stanovanja, v katerem ste stanovali, vam je dolžan izplačati lastno udeležbo v realni vrednosti, čeprav ste se iz stanovanja že izselili. Pri izračunu realne vrednosti lastne udeležbe bodo upoštevali, če ste za to dobili posojilo in ali ste ga odplačali v realni vrednosti. Če vam je bila lastna udeležba izplačana v manj kot 50-odstotni realni vrednosti, ste upravičeni do izplačila lastne udeležbe v realni vrednosti.

Ali je partner po razvezi dolžan drugemu partnerju zagotoviti nadomestno stanovanje?

Če se partnerja sporazumeta, kateri bo ostal v stanovanju, je problem rešen, drugače pa mora razsoditi sodišče, komu stanovanje.

Po razvezi zakonec, ki je ostal v stanovanju, partnerju, ki je stanovanje moral zapustiti, ni dolžan iskati stanovanja.

Odselil se bom v dom ostarelih in zapustil enosobno stanovanje. Ali sem upravičen do odpravnine?

V tem primeru ste upravičeni do odpravnine v vrednosti 30 odstotkov vrednosti stanovanja.

Ali lahko odkupim hišniško stanovanje?

Hišniškega stanovanja stanovalec ne more kupiti, lahko pa se oglasi na občini, če bi mu v nakup lahko ponudili katero drugo stanovanje.

Zaposleni ste v Pomurski založbi in pred desetimi leti ste od podjetja dobili posojilo za gradnjo hiše. Stanujete v stanovanju podjetja. Sprašujete, ali vam podjetje stanovanja ni dolžno prodati, ter ali ste upravičeni do odpravnine!

Podjetje vam stanovanja res ni dolžno prodati, bo pa pri tem prihajalo do razlik. Nekatera podjetja oziroma lastniki bodo imeli interes stanovanje prodati, čeprav stanovalec gradi hišo ali jo že ima.

Po zakonu tudi niste upravičeni do odpravnine.

Živate v osem let starem dvosobnem stanovanju na Lendavski 23 a. Zanima vas, koliko bi morali plačati takoj, če bi stanovanje kupili na 20-letno odplačevanje, in koliko bi plačevali mesečno. Plačali ste tudi 20-odstotno lastno udeležbo!

Niste nam napisali, s koliko točkami je vaše stanovanje ocenjeno, zato vam točnega izračuna ne moremo narediti. Vrednost točk vašega stanovanja ima tudi lastnik stanovanja (če je sedaj občina, potem jih imajo na pristojnih službah za stanovanjska vprašanja).

Če se odločite za nakup stanovanja na 20-letno odplačevanje, imate 30-odstotni popust, v 60 dneh od sklenitve kupne pogodbe pa boste morali plačati 10 odstotkov od izračunane pogodbene cene stanovanja. Preostali obroki pa bodo ohranili realno vrednost. Pri izračunu pogodbene cene vam bodo upoštevali tudi plačano lastno udeležbo v realni vrednosti.

Živim v enosobnem stanovanju v Gornji Radgoni, podstrešne prostore pa bi si rada preuredila v stanovanje. Ali za to potrebujem kako soglasje, in ali bi bila v tem primeru, da zapustim enosobno stanovanje in se preselim v podstrešno stanovanje, upravičena do odpravnine (razlika med stanovanjema in 30 odstotkov odpravnine)?

Če bi si urejali podstrešno stanovanje, bi morali dobiti soglasje vseh lastnikov v stanovanjski hiši in (verjetno) za to lastnikom tudi kaj plačati. To je seveda stvar dogovora med vami in lastniki stanovanj.

Do odpravnine niste upravičeni.

Gradnja naših stanovanj ne slovi po kakovosti, prej ugotavljajo, da so slabo grajena. Ob tem pa so bila stanovanja v obdobju petdesetih let najprej socialna kategorija in temu primerno se je določala tudi stanarina. Vsi poskusi po osemdesetih letih, da bi ujeli ekonomsko ceno stanarine, s katero bi lahko primerno ali bolje vzdrževali stanovanja, so bili zaman. Stanarina oziroma njeno določanje je bilo v pristojnosti izvršnih svetov, ki pa so jo skoraj vedno zadrževali pod izračunano ravni, predvsem zaradi socialnega uravnavanja. Večja obnovitvena dela so v preteklih letih še lahko opravili, kar so prelivali sredstva iz sklada solidarnosti in vzajemnosti — pri osebnih dohodkih smo imeli namreč prispevno stopnjo za stanovanjsko gradnjo.

Stanovanci v družbenih stanovanjih, ki se bodo odločili za nakup stanovanja, ga bodo kupili pač takšnega, kot je, in tam, kjer je, čeprav bi si ga želeli drugače. Na splošno lahko rečemo, da so stanovanja prej slabo kot dobro vzdrževana in da bo vse breme potrebnih popravil v ustreznem deležu odslej padlo na ramena lastnikov. V tej luči lahko razumemo tudi mnenje odgovornega ministra, da biti lastnik stanovanja ni privilegij.

Obnova stanovanj in skupnih objektov po občinah

Stanovalec naj bi ob nakupu stanovanja od lastnika dobil tudi opis potrebnih vzdrževalnih in obnovitvenih del. Vendar bo to težko, lahko pa je v pomoč pregled opravljenih obnovitvenih in vzdrževalnih del na stanovanjskih hišah v krajšem preteklem obdobju.

Gornja Radgona

V Gornji Radgoni so izračunali, da ji, če naj bi imelo primerno stanovanje 280 točk, v stanovanjskem fondu manjka še 48.558 točk. Po lanskem decembrskih cenah bi tako za obnovo vseh manj primerenih stanovanj potrebovali 140 milijonov, obnoviti pa je treba 13 tisoč od 76 tisoč kvadratnih metrov stanovanjske površine.

Tudi njihova stanarina je bila vedno pod ravni potrebno za primerno vzdrževanje, saj je pred dvema letoma predstavljala le 0,9 odstotka vrednosti stanovanjskega fonda (primerno vzdrževanje zagotavlja stanarina v višini 2,4 odstotka vrednosti stanovanjskega fonda, z zadnjim povišanjem stanarine so se približali dvema odstotkoma).

V desetih letih pa so v radgonski občini le uspeli popolnoma obnoviti deset stanovanjskih hiš ali 50 stanovanj. To so: v Radencih 153 ali trgovina Vrelec, stanovanjske hiše na Kerenčičevi ulici v Gornji Radgoni, in sicer z naslednjimi hišnimi številkami: 4, 5, 6, 9, 11 in 16. Obnovili so tudi Holptovo vilo v Črešnjecih 82, v Apačah stanovanjski hiši številka 33 in 35 ter hišo v Paričnjak 24.

Lendava

Tudi v lendavski občini ugotavljajo, da je stanovanjski fond prej slabo kot dobro vzdrževan. V celoti bi morali prenoviti vsa stanovanja, ki so stara od 40 do 50 let. Sem spadajo stanovanja v Tomšičevi ulici 12 in 14 ter Rudarski od druge do osme številke (nacionalizirane stavbe na Partizanski ulici niso upoštewane zaradi predvidene denacionalizacije). Celotna prenova teh stanovanj bi po sedanjih cenah stala do 50 milijonov. Poleg tega bo treba v vseh stanovanjskih hišah zunaj mesta Lendava (Turnišče, Dobrovnik, Velika Polana, Črešnovci, Odranci, Kobilje) ter v stavbah, starih nad 25 let (Mohorjeva, Mlinska, Kidričeva), prenoviti hišno kanalizacijo in sanitarije, kar bi po sedanjih cenah stalo nad 40 milijonov. Pokriti pa bo treba tudi vse ravne strehe na Kidričevi od številke 3 do 9 ter na Trgu ljudske pravice 11 in Tomšičevi od 4 do 7. Opravljena večja vzdrževalna dela:

V celoti so obnovili stanovanjska bloka v Tomšičevi 10 in 8, zamenjali žlebe ter oparavili strehe in dimnike v vseh stanovanjskih blokih zunaj Lendave ter v Tomšičevi 12,14, Mlinski ulici 1, 8, 10, Kranjčevi 2, Mohorjevi 2, 4, ravne strehe v Kidričevi in Tomšičevi ulici. Prekrite so bile tudi vse starejše zgradbe na Partizanski ulici. Prenovili so 6 stanovanj na Stanovanjski ulici 20 ter na Partizanski 44. V Tomšičevi ulici od številke 1 do 7 in na Kidričevi ulici od številke 3 do 9 so prepleksali stavbno pohištvo. V letu 1985 so kupili in montirali kalorimetre. Prenovili so tudi vse kotlovnice v Lendavi ter toplovodno omrežje. v Kranjčevi in Kidričevi ulici je bil poleg kotlovnice obnovljen celoten sistem ogrevanja ter kupljeni dodatni novi kotli ter razširjeni dimniki.

V letošnjem letu pa so obnovili kopalnice (vsi odtoki in zamenjava vseh sanitarnih elementov) na Trgu ljudske pravice 6,8, 11 in 13, v polovici stanovanj v Kobilju, Črešnovcih, Turnišču, v Veliki Polani ter v Kranjčevi 2 v Lendavi.

Murska Sobota

1985 — vzdrževalna dela

Lendavska 15 — obnova fasade, Stara 20 — obnova strehe, Gregorčičeva 55 — obnova strehe, Štefana Kovača 29 — obnova strehe, Ševerjeva 1 — obnova strehe, Kocljeva 2 — obnova kotlovnice, Staneta Rozmana 3a — obnova kotlovnice, Vrtna 2,4 in Lendavska 4 — zamenjava kotlov.

1985 — obnove

Obnova kopalnic — Štefana Kovača 6, 7, 29, Arhitekta Novaka 15, Fokovci, Mačkovi. Obnova fasad — Stara 3, Mojstrska 2.

1986 — vzdrževalna dela

Šalovci 164, Kocljevo naselje Beltinci — prekrivanje strehe, Lendavska 10 — obnova razdel. in popravilo rolet, Lendavska 7 Rakičan — obnova strehe in fasade, Stara 2,4, Vrtna 3 — obnova strehe, Stara 1, Mojstrska 2 — ureditev okolice.

Večja vzdrževalna dela v kotlovnih — Titova 25, Stara 3, Vrtna 3, Kocljeva 2. Cankarjeva 25 — obnova fasade.

1986 — prenove

Fokovci, Štefana Kovača 21, 19, 11, Cankarjeva 50, Lendavska 13 Rakičan — obnova kopalnic. Šercerjevo naselje — priključek na vodovod in kanalizacijo, Rakičan, stanovanjski objekti — kanalizacija. Toplotna izolacija fasad — Kocljeva 4, Naselje 14 divizije. Lendavska — kotlovnica, plinsko ogrevanje, tehnična dokumentacija.

1987 — vzdrževalna dela

Šercerjevo naselje 21, 22 — prekrivanje streh in obnova tlakov. Ravenska 3 Beltinci — prekrivanje strehe, Lendavska 10 — obnova dvigala. Sanacija ravnih streh — Vrtna 3, Cvetkova 14, Staneta Rozmana 12, 14. Oktobrske revolucije 1,3 — ureditev okolice. Kidričeva 16 — zamenjava radiatorjev.

1987 — obnova

Obnova kopalnic — Štefana Kovača 1, 5, 15, 19, Arhitekta Novaka 7, Zvezna 1, Markovci 20, Rakičan, Lendavska 1, Beltinci Ravenska 5. Toplotna izolacija fasade — Vrtna 3, Cvetkova 14, Staneta Rozmana 12, 14. Toplotne podpostaje — Oktobrske revolucije 1, 3, Lendavska 10, 4, 6.

1988 — vzdrževalna dela

Obnova ravnih streh — Cankarjeva 50, Kidričeva 16, Stara 8, 10. Prekrivanje streh — Bogojina, Pečarovi. Popravilo oken — Severjeva 1, Lendavska — sever.

1988 — obnove

Obnova kopalnic — Stara 20, 22, Štefana Kovača 9, 13, Križevci 147, Bakovci Poljska 6.

1989 — vzdrževalna dela

Obnova ravnih streh — Gregorčičeva 55, Lendavska 15, A. Kardoša 4, 6, 8, Titova 15, 17, Staneta Rozmana 15, 17, Stara 3, 6, 12, 14, Kidričeva 16, 18. Kanalizacija — Rakičan, Beltinci. Obnova kanalizacije — Kocljevo naselje 1, 2, 3, Staneta Rozmana 4, Titova 15, 17, 22. Obnova stanovanjskega objekta — Jezera 53. Popravila inštalacije in dimnikov — Cankova 25.

1989 — obnove

Obnova kopalnic — Kidričeva 20, Lendavska 15, Štefana Kovača 3, 17, Bogojina 134, Domanjševci, Titova 15, 17. Toplotna izolacija fasad — Kidričeva 16, 18, Stara 6, 12, 14, Gregorčičeva 55, Staneta Rozmana 17.

1990 — vzdrževanja

Obnova strehe — Titova 15, 17. Prekrivanje — Tišina 20, Titova 31. Zamenjava kotlov — Staneta Rozmana 3, Stara 3. Popravilo toplovloda — Stara ulica. Obnova kanalizacije — Titova 22, 15 in Staneta Rozmana 4. Zamenjava dotrajane avtomatike — Alija Kardoša 4, 6, 8. Obnova elekt. razd. — Lendavska 15. Obnova kanalizacije — Kocljeva 6, 6a.

1990 — obnove

Obnova kopalnic — Titova 15, 17, 16, 22, Severjeva 1, Puconci 8a, 8b, 11, Lendavska 15, Kidričeva 16, 18, 20, Grad 172a, Beltinci Kocljevo naselje 2, 3, Oktobrske revolucije 1, 3. Toplotna izolacija fasade — Cankova 21b.

Ljutomer

V letih od 1986 do 1990 so se v Ljutomeru odločili za obnovo stanovanj, predvsem da bi izenačili bivalne razmere med stanovanci v starih in novih stanovanjskih hišah. Tako so obnovili 21 družbenih enoinpolsobnih ter 25 dvosobnih stanovanj.

V tem obdobju so v Ljutomeru opravili tudi številna vzdrževalna dela in delne obnove. Vzdrževalna dela so opravljali na stanovanjskih objektih predvsem v središču mesta, ki so stari nad 60 let, ter v stanovanjih, ki so bila grajena pred 30 leti. Zamenjati so morali kritino, obnoviti ostrešje, prenovili so dotrajane inštalacije za (elektriko, vodovod in centralno ogrevanje), izboljšali pa so tudi toplotno izolacijo stanovanj ter zamenjali stavbno pohištvo. Potem so ta stanovanja tudi ponovno točkovali.

V letu 1986 so obnovili 5.574 kvadratnih metrov stanovanj, 1987 4.868, 1988 14.234, 1989 6.218 ter v lanskem letu 3.516 kvadratnih metrov stanovanj.

Obnovili so torej 630 stanovanj ali 34.412 kvadratnih metrov.

Denacionalizacija — lastnik stanovanja — stanovalec

V primeru denacionalizacije ali vračanja stanovanja prvotnemu lastniku stanovanja se srečujeta ali trčita dve individualni pravici, torej pravica nekdanjega lastnika in stanovalca ali imetnika stanovanjske pravice. V tem primeru se je zakonodajalec moral odločiti, katera pravica je prednostna.

125. člen

Določila najemne pogodbe ostanejo v veljavi tudi po vrnitvi stanovanja upravičencu do denacionalizacije. Eno leto po tem, ko je bilo stanovanje vrnjeno upravičencu do denacionalizacije, lahko prejšnji imetnik stanovanjske pravice uveljavlja pravico do nakupa stanovanja na način, določen v tem poglavju.

Če se lastnik, ki mu je bilo stanovanje vrnjeno na podlagi predpisov o denacionalizaciji, strinja s takim načinom prodaje, ima pravico do nadomestila za popust iz drugega odstavka 117. člena oziroma 119. ali 120. člena od zavezanca za vrnitev stanovanja.

Če lastnik, ki mu je bilo stanovanje vrnjeno na podlagi predpisov o denacionalizaciji, stanovanja noče prodati na način, določen v tem poglavju, ima prejšnji imetnik stanovanjske pravice pravico do izplačila 30 odstotkov vrednosti stanovanja in posojila iz 81. člena tega zakona v višini 30 odstotkov od vrednosti stanovanja, če stanovanje izprazni v dveh letih po tem, ko je bilo stanovanje vrnjeno upravičencu do denacionalizacije.

Izplačilo iz prejšnjega odstavka lahko prejšnji imetnik stanovanjske pravice zahteva od zavezanca za vrnitev stanovanja, posojilo pa iz sredstev stanovanjskega sklada Republike Slovenije, neodvisno od kriterijev iz 91. člena tega zakona, če kupuje stanovanje ali gradi stanovanjsko hišo.

Stanovalec torej ima pravico do najema stanovanja, čeprav se bo vračalo bivšemu lastniku in ne glede na to, ali si bo nekdanji lastnik to želel ali ne. Omejuje pa se pravica do nakupa stanovanja s strani stanovalca. Če pa se lastnik le odloči, da bo stanovanje prodal, ga bo stanovalec kupil po pogojih, kot jih določa zakon, lastniku pa bo vrnjeno nadomestilo za popust, torej 30 odstotkov vrednosti stanovanja. To mu mora izplačati zavezanec za vrnitev stanovanja (najpogosteje bo to občina).

Če lastnik stanovanja ne misli prodati, dobi stanovalec od zavezanca za vrnitev stanovanja 30 odstotkov vrednosti stanovanja, če se seveda izseli. Če pa se odloči za nakup drugega stanovanja ali za gradnjo hiše, je upravičen do posojila iz republiškega stanovanjskega sklada v višini 30 odstotkov vrednosti stanovanja, ki ga ni mogel kupiti. Poleg tega še lahko konkurira za pridobitev posojila iz sklada, enakopravno z drugimi ob natečaju.

Po mnenju odgovornega ministra:

— Lastnik stanovanja ne bo imel interesa imeti stanovanje, za katerega bo imel stanovalec trajno najemno pogodbo,

— Stanovalec pa, lahko dobi če se v enem letu z lastnikom ne bo mogel dogovoriti o odkupu, 30 odstotkov odpravnine in se ugodno posojilo iz stanovanjskega sklada.

Nacionaliziranih stanovanj še ni mogoče kupovati

Stanovanci ali prej imetniki stanovanjske pravice se bodo z lastnikom stanovanja, ki je upravičenec do denacionalizacije stanovanja, o odkupu lahko pogovarjal, ko bo pravnomočno končan postopek, ki ga predvideva zakon o denacionalizaciji. V enem letu od tega lastnik stanovalcu mora povedati, ali mu bo stanovanje prodal ali ne, če seveda stanovalec to želi.

Kreditiranje nakupa stanovanj pri SKB Ljubljana

Stanovanjsko komunalna banka, ki je pred kratkim odprla svoje poslovne prostore tudi v Murski Soboti, se poleg drugih bančnih poslov ukvarja tudi s kreditiranjem novogradenj in nakupa stanovanj. Podrobnejše informacije o pogojih in možnostih za pridobitev stanovanjskega posojila nam je predstavila pomočnica direktorja za poslovanje z občani Alenka Juhart.

Možnosti za pridobitev posojila

»Kljub novemu stanovanjskemu zakonu ponudbe za stanovanjska posojila nismo spreminjali. Občan lahko dobi posojilo na osnovi namenskega varčevanja, vezave sredstev ali hipoteke.«

Namensko varčevanje

Na kakšen način lahko pride občan do posojila z namenskim varčevanjem?

»Občan sklene z našo banko varčevalno pogodbo, v kateri so določeni pogoji varčevanja. Varčevanje je možno z enkratnimi ali večkratnimi plogi. Najkrajša doba varčevanja je 12 mesecev in začne teči z dnem vplačila prvega ploga. Varčevanja je 12 mesecev in začne teči z dnem vplačila prvega ploga. Varčevalno dobo, bo lahko varčevalec v sporazumu z banko skrajša ali podaljša, prekine ali pravice iz pogodbe prenese na druge osebe. Če varčevalec pisno prekine namensko varčevanje, mu za varčevalno dobo priznamo obresti po obrestni meri, ki velja za sredstva, vezana za enako dobo. Po končani varčevalni dobi banka nakaže privarčevani denar z obrestni vred na bančni račun varčevalca ali pa ga izplača v gotovini.

Letna obrestna mera (r -- realna obrestna mera) na privarčevana sredstva je 5-odstotna, za posojila pa 9-odstotna. Za ponazoritev si oglejte tabelo o višini posojila, ki je odvisna od povprečne stanja privarčevanega denarja in obresti ter dobe varčevanja.

Doba varčevanja v letih	Odstotek posojila	Najdaljša doba odplačevanja v letih
1	200	10
2	350	12
3	450	14
4		
5	550	17
5 ali več	700	20

Vezava sredstev

Ali to pomeni, da ima možnost najetja posojila samo občan, ki je namensko varčeval?

»Ne. Stanovanjsko posojilo lahko najame tudi občan, ki se odloči za vezavo svojih sredstev in z našo banko sklene pogodbo o vezavi tolarjev ali tolarске protivrednosti prodanih konvertibilnih deviz. Najkrajša doba vezave sredstev in vračanja posojila je dve leti, najdaljša pa 15 let.

VISINA POSOJILA JE 400 odstotkov vezanih tolarških sredstev in 500 odstotkov VEZANE TOLARSKÉ PROTIVREDNOSTI PRODANIH KONVERTIBILNIH DEVIZ. Tudi pri tako najetem posojilu so letne obrestne mere enake, in sicer za vezana sredstva 5-odstotne in za posojilo 9-odstotne.

Hipoteka

Posojila na osnovi hipoteke do sedaj nismo bili vajeni, ali jih imate v svoji ponudbi?

»Stanovanjsko posojilo je mogoče dobiti tudi na osnovi zastave nepremičnine, in sicer tiste, ki jo je mogoče zastaviti ali prodati, in je vpisana v zemljiško knjigo ter se ni obremenjena s hipoteko. Višina posojila znaša do 30 odstotkov tržne vrednosti zastavljene nepremičnine, ki jo oceni banka. Letna obrestna mera za tovrstno posojilo pa je 14-odstotna.«

Revalorizacija

Kako pa je z revalorizacijo posojil oziroma vezanih sredstev? (R -- ohranjanje vrednosti sredstev na osnovi rasti drobnoprodajnih cen)

»Banka privarčevana in vezana sredstva ter posojila revalorizira, in sicer po stopnji rasti drobnoprodajnih cen v tekočem mesecu.«

SKB BANKA D.D.

Podrobnejše informacije o možnostih najetja stanovanjskega posojila za nakup stanovanja pri SKB lahko dobite v ekspozituri SKB v M. Soboti na Kocljevi 6 in v G. Radgoni.

Nam lahko posredujete zgled izračuna obveznosti za stanovanjsko posojilo na osnovi vezave sredstev?

»Za stanovanjsko posojilo v višini 500.000 SLT na odplačilno dobo 15 let in 9-odstotno realno obrestno mero (r) je mesečna anuiteta (ob upoštevanju pričakovane revalorizacije R) 6010 SLT. Za omenjeno višino posojila (500.000 SLT) mora občan vezati 125.000 SLT.

Če se pa odloči za prodajo deviz, mora vezati 100.000 SLT protivrednosti prodanih deviz. Za ta znesek mora imeti občan 24.000 SLT mesečne plače.

Plačilna sposobnost posojilojemalca

Znano je, da so se plače zmanjšale, zato se srečujete s problemom nesposobnosti odplačevanja posojil, kako ravna banka v tem primeru?

»Če občan ne more več odplačevati posojila, kar banka ugotovi iz predloženih dokazil o kreditni sposobnosti, poskuša z njim najti ustrezno rešitev. Možnosti so različne:

- uporabi se lahko del vezanih sredstev za delno odplačilo dolga,
- odplačilna doba se lahko podaljša,
- zmanjša se dolg z delnimi poplačili, s tem se delno zmanjša anuiteta,
- pridobi se dodatne plačilne ali posojilojemalce.

Vprašanja — odgovori

Kako bo rasel obrok za odplačevanje stanovanja, če ga kupim na 20 let. Ali se bo obrok povečeval glede na povečanje najemnin ali pa bo vrednost obroka rasla z inflacijo?

Če boste stanovanje kupili na dvajset let boste po 60 dneh od sklenitve nakupne pogodbe morali plačati 10 odstotkov pogodbene cene. Preostanek dolga pa se vam bo povečeval z rastojo maloprodajnih cen takoj po sklenitvi pogodbe. Tudi obroki za odplačilo bodo ves čas odplačevanja ohranjali realno vrednost, zato se bodo mesečno spreminjali skladno z vrednostjo točke stanovanja oziroma s porastom cen na drobno, ki jo mesečno ugotavlja in objavlja Zavod Republike Slovenije za statistiko. Rast obrokov ob nakupu stanovanja torej ne bo naravnana na rast neprofitnih najemnin, ampak na rast maloprodajnih cen.

Pred šestimi leti sem plačal lastno udeležbo, in sicer 7 odstotkov vrednosti stanovanja. Kako se mi bo ta vrednost obračunala v primeru odkupa stanovanja.

Vaša vplačana lastna udeležba se bo preračunala v realno vrednost (upoštevali bodo, če ste zanjo najeli v banki ali drugje posojilo in ga niste odplačali v realni vrednosti). Preračunali jo bodo po znanih koeficientih — tabelo za posamezna leta smo objavili na straneh priloge — pomembno pa je tudi, katerega meseca ste lastno udeležbo plačali. Koeficiente za posamezne mesece, torej tudi v letih 1985 — 1986, ko ste stanovanje kupili, imajo na pristojnih službah po občinah. Tako izračunano realno vrednost vaše udeležbe bodo pri odkupu stanovanja odšteli od vrednosti stanovanja.

Pravi naslov za pojasnila

Murska Sobotica: Občinski sekretariat za varstvo okolja in urejanje prostora (telefonska centrala 31-000) ter oddelek za stanovanjsko gospodarstvo, Vlasta Ipša (telefon 75-080).

Lendava: Lahko kličete na skupščino občine (telefon 75-080). Z informacijami vam bosta pomagala Vera Hožjan in Emil Bukovec.

Gornja Radgona: Oddelek za varstvo okolja in urejanje prostora, referentka je Terezija Cipot (telefonska centrala 61-671).

Ljutomer: Sekretariat za upravne in gospodarske zadeve, odsek za gospodarstvo, referent Stanko Lebar (telefon 81-712).

Zahtevek za odkup stanovanja je treba poslati lastniku

Stanovalec bo moral ob nakupu dokazati, da je imetnik stanovanjske pravice, torej bo moral predložiti stanovanjsko pogodbo ter potrdilo o državljanstvu.

O državljanstvu — novo dopolnilo

Če imetnik stanovanjske pravice ni državljan Republike Slovenije, pa svojo pravico prenese na družinskega člana, le-ta lahko kupi stanovanje!

Stanovanjski sklad Republike Slovenije — za ugodna posojila

Zakonodajalec je prepričan, da bo s prodajo stanovanj pridobil denar, ki ga bo uporabil za spodbujanje celotnega stanovanjskega področja. Denar naj bi se stekal v poseben republiški stanovanjski sklad. Po ocenah pristojnega ministrstva naj bi se zbralo že prvo leto po uveljavitvi stanovanjskega zakona v sklad 5 151 milijonov slovenskih tolarjev (4 947 milijonov od prodaje s takojšnjim plačilom kupnine, preostali del pa od obročne odplačevanja). S tem denarjem bi, prav tako po oceni, lahko pomagali rešiti nekaj več kot sedem tisoč stanovanjskih vprašanj. Po enem letu poslovanja sklada bi lahko dobilo ugodna posojila naslednjih tisoč prosilcev, vsako naslednje leto pa še dvajset odstotkov več.

Sredstva stanovanjskega sklada naj bi bila predvsem namenjena za reševanje stanovanjskih problemov mladih, mladih družin, družin z več otroki, invalidov in družin z invalidnim članom, torej za tiste, ki si do sedaj niso rešili stanovanjskega vprašanja.

81. člen

Sklad iz zbranih sredstev:
— pomaga pri odplačevanju posojil,
— daje posojila z ugodno obrestno mero
— zagotavlja manjkajoče za izvedbo nacionalnega programa.
Sklad usmerja del sredstev v nakup dolgoročnih vrednostnih papirjev, pri čemer izbira vrednostne papirje po kriterijih varnosti in donosnosti naložb.

Od kod sklada denar?

Večina sredstev sklada naj bi se zbrala od prodaje družbenih stanovanj. Prodajalec mora 20 odstotkov kupnine nakazati v sklad, če kupec stanovanje plača v celoti, ter prvi in sedmi obrok v letu, če je stanovanje bilo prodano na obročno odplačevanje. Preostali prihodki

Kako do posojila iz sklada?

Čeprav je stanovanjski sklad s sprejetjem stanovanjskega zakona tudi sprejel, pa še ni začel delovati. Prav tako še ni znan pravilnik o njegovem delovanju in natančni pogoji za pridobitev ugodnih posojil. Kot je povedal odgovorni minister, bo sklad pripravljati natečaj za pridobitev posojil iz sklada. Naj se bodo lahko prijavi verjetno vsi, prednost pa bodo gotovo imeli tisti, ki jih je zakonodajalec že izpostavil, torej predvsem mlade družine in tisti, ki so pomoči najbolj potrebni.

jih pravnih in fizičnih oseb in prihodki, ustvarjeni z lastnim poslovanjem.

Stanovanjski sklad — konkurenca bankam

Odgovorni minister Miha Jazbinšek je povedal, da je stanovanjski zakon tako zasnovan, da bi občani čim manj hodili po posojila v banko, saj kupca kreditira prodajalec. Če pa bi jih že potrebovali za rešitev svojega stanovanjskega problema, jih bo po ugodnejših pogojih dajal stanovanjski sklad. S svojimi obrestnimi merami bo po napovedih odgovornega ministra stanovanjski sklad konkurenca bankam, čeprav moramo dodati, da bo tudi ta ohranjal realno vrednost oziroma upošteval inflacijo. Napovedujejo, da bo realna obrestna mera pri stanovanjskem skladu 2- ter pri bankah približno 5-odstotna.

Je pa tudi res, da bo stanovanjski sklad omejen in bo posojila verjetno po strogih merilih dajal res tistim najbolj potrebnim pomoči.

Nakup družbenega stanovanja z obveznicami

Mangi stanovalci pričakujejo, da bodo stanovanje lahko kupili tudi z republiški obveznicami, izdanimi deviznim varčevalcem za devize, ki so jim običajne v bankah. O tem, da bi stanovalci stanovanje lahko kupili tudi z obveznicami, govori osnutek zakona o javnem dolgu. Ali bo sprejet ali ne, je torej v tem času še odprto vprašanje, prav tako tudi ne moremo odgovoriti varčevalcem, ki imajo na bankah blokirane devize, ali jih bodo lahko pretopili v obveznice Republike Slovenije ter si z njimi kupili stanovanje.

Če bi bila taka rešitev v interesu varčevalcev oziroma stanovalcev in če se zanjo ogrevajo tudi banke, pa je ne odobrava republiško ministrstvo za varstvo okolja in urejanje prostora. Ugotavljajo, da s tem ne bi bila ogrožena samo dokapitalizacija podjetij (ki bi želela prodati stanovanja za sveži denar), ne bi bili prikrajšani občinski proračuni, ampak bi osiromašili tudi republiški stanovanjski sklad ter zavrli uresničevanje nacionalnega stanovanjskega programa. Sklad bi se namreč polnil z vrednostnimi papirji namesto z gotovino, le-ta pa za svoje delovanje, za dajanje posojil, potrebuje gotovino.

Delnice naj bi bile vnovčljive in prenosljive v desetih letih, zato bi se načrti sklada lahko časovno odmaknili, če pa bi jih našel na trg, pa bi jih zaradi velike ponudbe moral prodati pod ceno. Nekateri celo napovedujejo, da če se bo to zgodilo, bo zamišljena stanovanjska reforma spodletela. Odkup stanovanj z obveznicami bi namreč izničil razvojni cilj novega stanovanjskega zakona.

V Pomurski banki brez dodatne ponudbe

V Pomurski banki jih stanovanjski zakon, ki omogoča lastninenje družbenih stanovanj, ni našel nepravilne, saj je banka že doslej odobraval občanom posojila za gradnjo in nakup stanovanj. V Pomurski banki pravijo, da je bil dobršen del obstoječega stanovanjskega sklada v Pomurju, tako v zasebnih kot družbenih lasti, zgrajen tudi s pomočjo bančnih sredstev. Med občani, ki so se odločili za gradnjo ali nakup stanovanja, je bilo zanimivo predvsem namensko varčevanje, na osnovi katerega so lahko dobili stanovanjsko posojilo pod dokaj ugodnimi pogoji. Tudi vezava in prodaja deviz ter ugodna stanovanjska posojila v ustreznih protivrednosti sta bili še pred leti za graditelje stano-

vanj izredno zanimivi. Zanimanje za stanovanjska posojila se je zmanjšalo pred dvema ali tremi leti, ko so banke začele v pogodbe vstavljati revalorizacijsko klavzulo, saj so imeli mnogi posojilojemalci se slabe izkušnje. Razmere so se zaostriale zlasti v letih 1988, 1989, ko so mnogi prišli v položaj, ko pogodbenih obveznosti več niso bili sposobni plačevati. Tudi zdaj za mnoge položaj ni ugoden, v banki pa si prizadevajo, da bi skupaj s posojilojemalcem našli ustrezne rešitve.

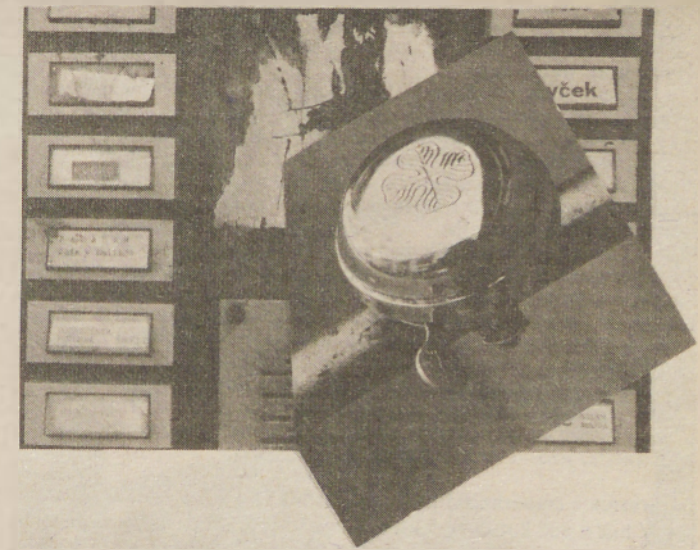
Pomurska banka sicer ni specializirana za stanovanjska posojila, po vsej verjetnosti pa se bo zdaj, po uveljavitvi nove stanovanjske zakonodaje, zanimanje zanje med občani pove-

čalo. Če zdaj se v tej banki oglašava vedno več imetnikov stanovanjske pravice, ki bi ta stanovanja želeli odkupiti. Zaenkrat se v banki posebej na to niso pripravljali, so pa vsem pripravljeno dati ustrezne informacije in tudi posojila v okviru možnosti. Za reševanje stanovanjskih problemov bi lahko Pomurska banka mesečno nudila okrog 15 milijonov dinarjev, to pa niti niso tako skromna sredstva.

Odgovorni za stanovanjsko kreditiranje pri Pomurski banki so konec prejšnjega tedna pripravili pogoje za stanovanjska posojila.

— Stanovanjska posojila na osnovi vezave tolarških sredstev. Na vezana tolarška sredstva dobi posojilojemalec 250 odstotkov posojila po enakimi pogoji, kot veljajo za posojila na osnovi prodaje deviz in vezave ustrezne tolarске protivrednosti.

— Stanovanjska posojila na osnovi prodaje deviz in vezave ustrezne tolarске protivrednosti. Na ta tolarška vezana sred-

Zaenkrat vojaških stanovanj ni mogoče kupiti

Z merili za upravljanje z nepremičninami, ki so bile v lasti Jugoslovanske armade, se določa njihov status v prehodnem obdobju, v katerem lastninska raz-

merja še niso določena. Nepremičnine, s tem pa tudi stanovanja so sicer predana Republik Sloveniji, vendar se lastništvo nad njimi ne spreminja do sprejetja delitvene bilance. Da pa stroški vzdrževanja vseh vojaških objektov ne bi padla na ramena države, jih je mogoče najeti.

Slovenija bi morala dobiti do 20. oktobra popolno dokumentacijo o objektih jugoslovanske vojske, tudi o stanovanjih. Teža niso dobili, prve ocene pa so, da je vojaških stanovanj 7800, od tega 200 praznih. Stanovanjski fond naj bi se uporabil za pokrivanje obrambnih potreb, na obmejnih območjih pa deloma še za obrambne potrebe organov za notranje zadeve.

— V Pomurski banki pa pripravljajo tudi nenamenska gotovinska posojila z dobo vračanja do 6 mesecev in s fiksno letno obrestno mero, ki znaša zdaj 1142 odstotkov. Za obracun uporabljajo konformno obrestno mero, ki znaša mesečno 23,4 odstotka. Teh posojil zaenkrat še ne odobravajo, jih pa bodo že kmalu.

Vsako oddano stanovanje po 25. juniju je po slovenskih predpisih nezakonito, saj je znano, da so posamezna vojska poveljstva stanovanja razdelila različnim osebam. Po sprejetju tako imenovane delitvene bilance pa naj bi sprejeli tudi sklep, da bi bili stanovalci v vojaških stanovanjih izenačeni s tistimi, ki so bili v družbenih, ter imajo po novi zakonodaji možnost odkupa stanovanj.

Pravice in obveznosti lastnikov stanovanj

Lastnik stanovanja lahko pobira najemino, seveda v skladu z zakonom, ter odloča o prenehanju najemnega razmerja, ko gre za sklenitev najemnega razmerja za določen čas ali če so za to krivdni razlogi. Njegove obveznosti pa so zapisane v 42. členu zakona.

42. člen

Lastnik stanovanja mora:

— izročiti stanovanje kot predmet najema po najemni pogodbi v stanju, ki najemniku stanovanja omogoča normalno uporabo stanovanja, skladno z veljavnimi normativi in standardi;

— vzdrževati stanovanje, skupne prostore, dele, objekte in naprave v stanovanjski hiši v stanju, ki zagotavlja najemniku normalno uporabo stanovanja ter skupnih prostorov, delov, objektov in naprav stanovanjske hiše ves čas trajanja najema;

— odgovarjati za pravne in stvarne napake na oddanem stanovanju.

To pomeni, da mora lastnik poleg stanovanj vzdrževati tudi skupne prostore, dele, objekte in naprave v stanovanju. Prav tako mora sam plačati vsa potrebna popravila, razen če je napaka nastala zaradi napačne in malomarne uporabe najemnika. Upravnik stanovanja bo torej moral poznati dogajanje v celotni stanovanjski hiši, pa tudi v posameznih stanovanjih in bo v večini primerov tudi razsodnik med lastnikom in najemnikom.

Če se bo lastnik stanovanja izmikal izpolnjevanju teh določil, ga najemnik lahko prijavi stanovanjski inšpekciji.

Kaj so stvarne napake, za katere prav tako odgovarja lastnik, če je zanje vedel ali pa tudi ne? Kot stvarne napake se šteje, če pušča streha, če je v stanovanju mrčes ali je prevelika izguba toplote in podobno. Lastnik pa ne odgovarja za tiste napake, ki so najemniku bile znane ob sklenitvi najemne pogodbe ali mu niso mogle ostati neznanne, razen če je lastnik zanje vedel in jih je zamočal.

Vsaka pravica do stanovanja še ne pomeni pravne napake, pač pa gre za pravno napako takrat, kadar kakšna pravica nekoga tretjega ovira pravice najemnika. O tem najemnik mora obvestiti lastnika.

Upravljanje v večstanovanjskih hišah

Ne le da stanovanjski zakon lastniku točno določa, za kaj vse mora skrbeti oziroma kakšni bodo njegovi stroški vzdrževanja stanovanj, ampak tudi predpisuje, kako bo moralo teči upravljanje.

22. člen

Lastniki v večstanovanjski hiši sklenejo zaradi urejanja medsebojnih razmerij v zvezi z upravljanjem večstanovanjske hiše in funkcionalnega zemljišča pisno pogodbo o upravljanju. Zaradi upravljanja skupnega funkcionalnega zemljišča več stanovanjskih hiš, skupnih objektov in naprav sklenejo lastniki pogodbo o upravljanju skupnega funkcionalnega zemljišča, s katero opredelijo način upravljanja.

Pri upravljanju so lastniki stanovanj v pravicah in obveznostih izenačeni, ne glede na to, ali v stanovanju prebivajo ali ne.

Upravljanje stanovanj obsega stanovanjske storitve, vzdrževanje, obratovanje hiše, vzdrževanje funkcionalnega in skupnega funkcionalnega zemljišča, skrb za varstvo bivalnega okolja in storitve v zvezi z upravljanjem.

Stanovanjske storitve bodo opravljale fizične ali pravne osebe, ki so registrirane za opravljanje organizacijskih, pravnih, finančnih, administrativnih, tehničnih, plansko-programskih in drugih storitev. To določilo daje možnost za ustanavljanje svetovalnih firm ter firm zasebnikom, ki bi želeli ponuditi svoje storitve lastnikom stanovanja.

Materialna vlaganja, ki ohranjajo uporabno vrednost stanovanj in stanovanjskih hiš, stanovanjski zakon opredeljuje kot vzdrževanje. Tu je mišljeno tako vzdrževanje stanovanja kot tudi skupnih prostorov, delov in naprav. Zakonodajalec pa bo sestavil tudi podzakonski akt, kjer bo določil standarde in normative za vzdrževanje, ki jih bo lastnik moral upoštevati ali pa bo ukrepala stanovanjska inšpekcija.

Tudi pri obratovanju stanovanjske hiše nastanejo stroški, torej obratovalni stroški. To so stroški čiščenja, ogrevanja, razsvetljave skupnih prostorov, porabe vode za skupne prostore in za urejanje funkcionalnega zemljišča. V pogodbi o upravljanju se bodo lastniki dogovorili, ali bodo te stroške še naprej delili in pobirali najemniki, ali pa bo to zanje opravljal upravnik.

Med obratovalne stroške so šteti tudi dosedanj tako imenovani funkcionalni stroški zaradi zavarovalne premije, stroški bančnega poslovanja, provizije službi družbenega knjigovodstva, de ratizacije, stroški za hišnika in podobno.

Upravnik v stanovanjski hiši z več lastniki

V hiši z več kot dvema lastnikoma in več kot desetimi stanovanji se v pogodbi, ki jo sklenejo lastniki v večstanovanjski hiši, določi tudi upravnik. Pogodbo o upravljanju mora upravnik registrirati pri pristojnem občinskem upravnem organu, ki vodi register pogodb. Če pa ni imenovan upravnik, mora to narediti eden od lastnikov stanovanj.

Upravnik pa ne more biti kdorkoli, ampak zakonodajalec s posebnim členom določi, kdo je lahko upravnik, z utemeljitvijo, da se prepreči »ljubitelsko« upravljanje stanovanjskih storitev. Upravljalec so po zakonu lahko fizične in pravne osebe, ki so registrirane za opravljanje stanovanjskih storitev, torej za organizacijske, pravne, finančne, administrativne, tehnične in plansko-programске storitve.

Upravnik bo uresničeval:

— odločitve lastnikov ter skrbel za izvajanje pogodbe o upravljanju;

— skrbel za nemoteno uporabo skupnih prostorov, delov, objektov in naprav v stanovanjski hiši, naročal bo tudi potrebna morebitna popravila in redne servise naprav in drugih skupnih delov, tako da bodo ves čas uporabe vsem stanovalcem zagotovljena najboljša izbira;

— razdeljeval stroške in izterjavo prispevkov skladno s pogodbo o upravljanju ter za redno poravnavanje obveznosti za vzdrževanje in funkcioniranje hiše;

— poleg tega rednega upravljanja stanovanjske hiše lahko lastnik upravnik pooblasti tudi za posle, ki presegajo ta okvir, na primer odtujitve, spremembe namembnosti, oddaje v najem skupnih prostorov stanovanjske hiše, ustanovitev hipoteke na najem kreditov, prenovo ali revitalizacijo hiše in drugo.

Upravnik lahko v okviru svojih pristojnosti lastnika zastopa celo na sodišču ter pred upravnimi organi in v sporih o njihovih pravicah.

Upravljanje za lastnika gotovo ne bo poceni

Zakon torej določa, da s stanovanji ne bo mogel upravljati kdorkoli, zato je bodo za to lahko registrirala posebna podjetja za upravljanje. Jasno tudi določa, kaj vse bo sodilo k upravljanju. Opravljanje teh storitev pa tudi za lastnike ne bo poceni. Lastnik stanovanja torej mora ob stroških vzdrževanja računati tudi na plačilo upravljalških storitev. Kako drago bo upravljanje za lastnika stanovanja, sedaj še ne moremo reči, stanovanjski zakon o oblikovanju upravljalških stroškov ne govori. Stroški bodo verjetno različni, lahko pa pričakujejo, da bodo tudi od 30 do 40 odstotkov izračunane neprofitne najemnine za stanovanje.

Storitve Podjetja z nepremičninami

»Kot že rečeno, je ustanovitelj našega podjetja Stanovanjsko Komunalna banka, ki je tudi 100-odstotni lastnik. Ustanovila ga je za uresničevanje enega od svojih temeljnih razvojnih ciljev, in sicer da lahko občanom, podjetjem in drugim poslovnim partnerjem ponudi poleg finančnih storitev tudi storitve, ki niso povezane samo z nakupi in prodajo stanovanj, ampak celo vrsto drugih naložb občanov, obrtnikov in podjetij. Ob tem podjetju je še ustanovila investicijsko podjetje, ki opravlja lastne naložbe v imenu in za račun banke. V letošnjem letu pa je bilo ustanovljeno še podjetje za promet z zlatom, dragim kamenjem in umetninami, imenovano Auring.«

S čim konkretno se ukvarja vaše podjetje?

»Naše podjetje opravlja storitve na področju prometa z nepremičninami. Poleg storitev za občane, podjetja in druge pravne osebe se podjetje ukvarja z nakupom nepremičnin za svoj račun in njihovo nadaljnjo prodajo. Poleg tega opravlja različne vrste strokovnih storitev na področju prometa z nepremičninami. Če se omejim, je to področje denacionalizacije ali zahtevkov, ki jih bodo vlagali denacionalizacijski upravičenci. Eno od obsežnejših

V lanskem letu smo na Slovenskem dočakali prva podjetja in agencije, ki se ukvarjajo s prometom nepremičnin. Eno največjih in strokovno ter kapitalsko najmočnejših podjetij je Podjetje za nepremičnine, d. o. o., pri Stanovanjsko komunalni banki. O dejavnosti podjetja in njegovi vlogi pri privatizaciji stanovanjskega fonda smo se pogovarjali z direktorjem podjetja Francijem Gerbecem.

vljali smo tudi cenitve, ki so bile po dosedanjem zakonu podlaga za sklenitev kupoprodajnih pogodb. Po naših dosedanjih izkušnjah se je približno četrtnina imetnikov

Franci Gerbec, direktor SKB Podjetja za promet z nepremičninami

stanovanjske pravice odločila za nakup stanovanj. Odziv pa bi bil večji, če bi bil gospodarski položaj nekoliko boljši.

Glede na dosedanje izkušnje se z novim zakonom to ne bo bistveno spremenilo.

Celotna ponudba strokovnih in finančnih opravil

Kakšne usluge ponuja podjetje prodajalcem stanovanj?

»Kar se našega podjetja tiče, smo v tem trenutku strokovno ustrezno usposobljeni, da lahko zadovoljimo vse zahteve kupcev in prodajalcev pri organiziranju prodaje in nakupa ter pripravi potrebne dokumentacije. V nobenem primeru pa nismo sposobni zadovoljiti celotnega interesa prodajalcev stanovanj, kot so podjetja in občine, za odkup stanovanjskega fonda ali dolgoročnih terjatev, ki jih imajo do kupcev stanovanj, ker zato nimamo dolgoročnih sredstev.«

Kaj torej ponujate prodajalcem in kaj kupcem stanovanj?

Strokovne storitve

»Prodajalcem smo ponudili celotne strokovne storitve ne samo pri sestavi kupoprodajnih pogodb, ki so skorajda najlažji del, čeprav tudi tu najdete celo vrsto pomanjklivosti, kjer manjkajo zemljiškoknjižni izpisi, parcelne številke ipd. Predvsem so pomembne finančne storitve, ko gre za kreditiranje kupcev stanovanj in odkup celotnega stanovanjskega fonda. V banki smo definirali pogoje za odkup terjatev za odkup stanovanj. Mi bomo po znižani vrednosti, odvisno od dolgoročnosti terjatev za prodana stanovanja, odkupili terjatve. Če se npr. terjatev prodajalca do kupca glasi na 20 let, potem bomo ali bolje smo pripravljene izplačati 37 odstotkov od ocenjene in prodajne vrednosti, če pa je to 10 let, pa izplačamo 58 odstotkov vred-

vamo, da bo prodana po najbolj optimističnih napovedih največ polovica stanovanjskega fonda, potem je vrednost takšnega sklada največ med 15 in 20 odstotki. Več pa ne zato, ker zakon določa kupcem stanovanj 60-odstotni popust.«

Kaj pa kupci stanovanj?

»Kupcem stanovanj ponujamo kreditiranje za 40-odstotno kupnino pod že znanimi pogoji, in sicer posojilo za dobo 15 let po 9 odstotni obrestni meri. Mi smo sicer

Funkcionalno zemljišče

»Funkcionalno zemljišče omogoča normalno uporabo stanovanjske hiše. Zakon sicer določa, kaj vse spada k temu, npr. park, dostopne poti, parkirišča ipd. Marsikje to ni urejeno, čeprav je bilo v urbanističnem načrtu predvideno ali določeno, vendar ni bilo pridobljeno v skupno etažno lastništvo vseh etažnih lastnikov v posameznem bloku.

deležni kritike zaradi obrestne mere, toda zakonodajalec kreditira kupce pod enakimi pogoji, saj je tistemu, ki plača 10 odstotkov kupnine, ostalo pa v 20 letih, priznal samo 30-odstotni popust. Po naših izračunih pa razlika med 40 odstotki in 70 odstotki kupnine, kot jo mora dati kupec, ki se odloči za kreditno odplačevanje, pomeni 7,5-odstotno obrestno mero in revalorizacijo. Poleg tega smo prepričani, da bi morala republika za posamezne sloje prebivalstva določiti benefikacije enega dela obrestne mere.«

Neprofitna najemina

Zakaj pa postavljate tako nizko ceno stanovanjskega fonda?

»V zakonu je jasno določeno, da se za stanovanjski fond, ki ne bo prodan, pobira neprofitna najemina. To pa pomeni, da bodo tekoče najemnine komaj zadoščale za enostavno reprodukcijo ali bolje tekoče vzdrževanje, kar pa pomeni, da ne moremo računati na neki normalen donos vloženega kapitala.

Točkovna ali cenilna vrednost stanovanja

Zakon omogoča imetniku stanovanjske pravice, da odkupi stanovanje po točkovni, ampak cenilni vrednosti. V zadnjem času je vedno več primerov, da ljudje zahtevajo cenitev stanovanj kot podlago za določitev pogodbene vrednosti. To pa zato, ker je v številnih primerih stanje večstanovanjskih hiš ali blokov slabše, kot je bilo takrat, ko so bila stanovanja točkovana, zlasti na račun slabega vzdrževanja skupnih objektov in naprav (kotlovnice, strehe, fasade itd.). In nemalokrat bo cenitev pokazala, da to stanovanje ni vredno toliko, kolikor je bilo pred 10 leti, pa četudi odbijemo samo normalno amortizacijo. Po naši oceni je prodaja po točkovni vrednosti sporna, kajti glede na povedano, je pogosto nerealen odsev vrednosti stanovanja. Zato stanovalcem preostaja cenitev.

nosti. Do tega podatka smo prišli na osnovi izračuna donosnosti tega kapitala, če bi ga naložili v banko. Tako bomo pod omenjenimi pogoji začeli odkupovati terjatve in posamezne stanovanjske fonde. To smo že storili pri nekaterih podjetjih, ki so bila velik dolžnik banke in niso sposobna vračati posojil. Srečujemo se s številnimi ponudbami stečajnih upraviteljev, ki ne vedo, komu prodati stanovanja. Ko sva pri podjetjih, moram opozoriti, da je teoretična vrednost stanovanjskega sklada posameznega podjetja največ 32-odstotna, kajti 20 odstotkov od kupnine je potrebno dati republiškiemu stanovanjskemu skladu. In če sedaj predvide-

K temu naj še dodam, da v primeru, ko se bomo odločili za odkup terjatev, to ne pomeni, da se bo kakorkoli spremenil položaj imetnika stanovanjske pravice, sedaj bo namesto sklada ali podjetju plačeval najemino banki.

In kako je, če odkupimo celoten stanovanjski sklad. Navedel bom konkreten zgled: mi smo odkupili celoten stanovanjski fond podjetja UNIS — ELKOS v stečaju, to je nekaj čez 20 stanovanj. Imetniki stanovanjske pravice sedaj od našega podjetja kot lastnika vseh nepremičnin odkupujejo stanovanja pod enakimi pogoji, kot jih je predpisal zakon. To sem navedel v ponazoritvi, da v nobenem primeru ne pride do spremembe položaja imetnika stanovanjske pravice.

Zemljiškoknjižna past

»Na osnovi izkušenj, ko se dogovarjamo s podjetji in občini, se nam zdí nesprejemljivo, naravnost škandalozno, da valijo vsi prodajalci stanovanj v kupoprodajnih pogodbah breme zemljiškoknjižne ureditve stanovanj na kupce, ob tem da se jih večina zaveda, da kupci tega sami objektivno ne morejo narediti. To je nepošteno, ker prodajalci prodajajo stanovanja s pravno napako. Napaka je, da blok ni vključen v zemljiški knjigi. Zato bi po naši oceni morala vsaj kupec in prodajalec skupaj poskrbeti za zemljiškoknjižno izvedbo. Za zgled: v 100-stanovanjskem bloku začne posamezen kupec golgoti za zemljiškoknjižno ureditvijo, ko pa pogosto niti blok ni vključen v zemljiški knjigi. Zato bi morali imeti inventarizacijo vseh potrebnih strokovnih postopkov za zemljiškoknjižni vpis. Nemalokrat se srečamo s problemom, ko niso urejeni niti odnosi z nekdanjimi lastniki zemljišč. Ob tem je potrebno določiti tudi funkcionalno zemljišče, narediti delitni načrt, določiti skupne objekte, naprave, določiti idealne deleže solastništva na objektih ipd. Vse to morajo opraviti strokovno usposobljene organizacije, navsezadnje bo ob individualni lastnini še vedno obstajala skupna lastnina, zatem vzdrževanje skupnih objektov. Naše podjetje že končuje pripravo ustreznih strokovnih modelov. Pri pripravi teh smo se naslonili na zgled iz Italije, Francije, Nemčije. Izhajamo skratka iz večdesetletnih izkušenj v tujini, glede upravljanja, urejanja lastniških razmerij in vzdrževanja. Etažnim lastnikom bomo ponudili te modele in ji potem poskušali tudi uresničiti. Za urejanje teh razmerij pa so dolžni skrbeti lastniki stanovanj in ne imetniki stanovanjske pravice.«

področij, ki se odpira, je urejanje etažne lastnine, ki je strokovno izredno zahtevna storitev. Podjetje bo opravljalo lisiške posle, to pomeni, da bo na osnovi posojil banke ustanoviteljice in posojil drugih domačih in tujih bank kreditiralo kupce vozil in opreme. Podjetje bo opravljalo svoje posle na območju Slovenije, saj nam to omogoča poslovna mreža enot SKB, sami pa imamo poslovno enoto v Mariboru.«

Vključitev podjetja v prodajo družbenih stanovanj

Glede na to, da se ukvarjate s prometom nepremičnin, za vas posel pri lastninjenju stanovanj ni novost, kako ste se vključevali v promet s stanovanji pred sprejetjem zakona in kako se boste ob privatizaciji družbenih stanovanj?

»Že pred sprejetjem stanovanjskega zakona smo organizirali prodajo stanovanj za celo vrsto podjetij. Pri tem smo iskali možnosti in opravili pogovore z zainteresiranimi kupci stanovanj, pripravili pogodbe, celotno dokumentacijo, overitev pogodb pri pravobranilcih in zemljiškoknjižno izvedbo. Opra-

Ob tem se odpira celo vrsta neurejenih odnosov na tem področju. Pri podjetjih smo našli na neurejeno dokumentacijo okrog lastništva. Zato bi bila po naši oceni nujna neka prehodna odločba, ki bo urejala, da bosta lahko kupec in prodajalec problem lastništva uredila pozneje.«

Stanovanjski bloki zemljiškoknjižno neurejeni

»Največji problem je, da večina večstanovanjskih hiš in blokov ni vključena v zemljiško knjigo ali pa je običajno knjiženo samo zemljišče kot družbena lastnina. To pomeni, da nas ne čakajo samo tri leta dela za knjiženje etažne lastnine, ampak desetletje, če ne celo več strokovnega dela, kajti potrebno je urediti vse za vključbo stavb in etažne lastnine stanovanj. Če to ne bo narejeno, potem bo bistveno oviran nadaljnji promet ali prodaja teh stanovanj. Če to ne bo urejeno, ni možno uresničiti zakonskega določila o prepovedi odtujitve stanovanja, dokler le-to ni v celoti odplačano, npr. če gre za obročni odkup.«

Najemnina višja od stanarine!?

Na kakšnih temeljih bo izračun neprofitne najemnine, bo višja od stanarin ali se bo približala nekaj izračunani ekonomski stanarini? Vemo le, da bo vsebovala stroške amortizacije, vzdrževalnih del in minimalni delež profita. Kakšen bo ta delež, danes še ni znano, prav tako ne, ali se bo tudi neprofitna najemnina zviševala kot maloprodajne cene, kar velja za vrednost točke? Podpisnikom kupne pogodbe bodo najemnino znižali na raven etažnega prispevka in funkcionalnih stroškov.

Vrednost točke stanovanja

V oktobru in prvi polovici novembra je veljala vrednost točke za nakup stanovanja 66,60 tolarja. Vrednost točke, ki naj bi se mesečno spreminjala, skladno z rastjo cen na drobno, naj bi se povzpela predvidoma na 72,16 tolarja.

VESTNIK — Kako do stanovanja

Pri pripravi priloge so sodelovali Janez Votek, Ludvik Kovar, Bernarda Balazic-Peček, Jože Graj in Majda Horvat. Tehnično jo je uredil Endre Gönter, fotografije Nataša Juhar in Jure Zauneker, lektorirala Nevenka Emri.